

Järvamaa Kutsehariduskeskus

Põllundus ja loomakasvatus

Õppekava

HOBUMAJANDUS

(PHB)

120 õn

2009

ÕPPEKAVA REGISTREERIMISLEHT**Õppekavarühm** Põllunduse ja loomakasvatuse õppekavarühm

ISCED 97 liigituse järgi

Õppekava**HOBUMAJANDUS***horsecfarming**Õppekeel eesti keel...*

Kutseõppe liik		<i>kutsekeskharidusõpe</i>
Maht õppenädalates (õn)	120 õn	
Õppekava koostamise alus Põllumajanduserialade riiklik õppekava Hobumajandus (Haridus- ja teadusministri 22. jaanuari 2009. a määrus nr 15).		
Õppekava eesmärgid ja ülesanded: võimaldada õppijal omandada teadmised, oskused ja hoiakud töötamiseks hobumajandusvaldkonnas töötajana või- tootjana, luua eeldused õpingute jätkamiseks ja elukestvaks õppeks. Ülesandeks on ette valmistada selline töötaja, kes: väärtustab oma kutseala ning arendab oma kutseoskusi; oskab planeerida, teha, hinnata ja arendada oma tööd; oskab iseseisvalt rakendada oma kutse- ja erialaseid teadmisi ning oskusi mitmesugustes tööolukordades; on orienteeritud heade õpi- ja töötulemuste saavutamisele; vastutab enda ja kaastöötajate turvalisuse eest, tuleb toime ohuolukordades; töötab tervist ja keskkonda säästes; oskab teha eetilisi ja seadusekohaseid valikuid ning on vastutusvõimeline; oskab hankida ja analüüsida teavet; oskab suhelda ja on valmis meeskonnatööks.		
Nõuded õpingute alustamiseks: õppima võib asuda isik, kellel on põhiharidus ja eesti keele oskus vähemalt kesktasemel.		
Õppekava struktuur : 1. Üld- ja põhiõpingute moodulid (sh praktika) 66 õn. Üldõpingute moodulid 9 õn: arvutiõpe ja asjaajamine 3, töökeskkonna ohutus ja tööseadusandlus 2, suhtlemine ja klienditeenindus 2, erialane A võõrkeel 2 Põhiõpingute moodulid 57 õn: majandus ja ettevõtetus 3, hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika 3, hobuse tervishoid ja karja taastootmine 5, hobuste valik ja aretus 4, hobuste pidamine 5, hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpetus 5, noorhobuse õpetamine ja ratsastamine 6, hobuvarustus ja ratsutamisrajatised, nende hooldamine 2, ratsasport 3, rakendid ja rakendisport 1, praktika 20. 2. Valikõpingute moodulid 14 õn: rohumaaviljelus ja söödatootmine 2, äriplaan 2, liiklusõpetus 2, karjääriõpetus 1, hobuste hooldus, tallitööd / ratsastamine 5, sepatööd / talliehitus / hobuturism / treenerikoolitus 2. 3. Üldharidusained 40 õn: eesti keel 5, kirjandus 2, võõrkeel A 4, võõrkeel B 4, matemaatika 5, füüsika 3, keemia 2, bioloogia 2, geograafia 2, ajalugu 3, inimeseõpetus 1, ühiskonnaõpetus 2, kunst 1, muusika 1, kehaline kasvatus 3.		
Nõuded õpingute lõpetamiseks: Õpingud loetakse lõpetanuks, kui on saavutatud õppekavas esitatud õpitulemused ning sooritatud positiivsele tulemusele eriala lõpueksam.		
Lõpetamisel väljastatavad dokumendid: <i>Kooli lõputunnistus kutsekeskharidusõppe /kutseõppe läbimise kohta ja hinneteleht.</i> (Tõend kutseõppe läbimise kohta põhikoolis või gümnaasiumis)		

Õppekava vastab sisuliselt ja vormistuslikult esitatud nõuetele200.....a.

ees- ja perenimi, allkiri.....

Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse kutsehariduse osakonna peaspetsialist

Kool: Järvamaa Kutsehariduskeskus

Õppeasutuse kood: 70008546

Aadress: **Tallinna 46, Paide 72720**

Telefon/Faks: **+372 3850738**

e-post: kool@jkhk.ee

Õppekava rühm: **Põllundus ja loomakasvatus**

Õppekava nimetus: **HOBUMAJANDUS**

eesti keeles

HORSEFARMING

inglise keeles

Kutseõppe liik: **kutsekeskharidusõpe**

Õppeaeg (aastates): **3**

Tase sisseastumisel: **põhiharidus**

Tase lõpetamisel: **kutsekeskharidus**

Õppekava maht (õppenädalates): **120**

Õppekeel: **eesti keel**

Kinnitan Rein Oselin

kooli direktori nimi, allkiri

käskkirja nr 40-ü 15.05.2009

pitsat

Kooskõlastatud

kooli õppenõukogus: protokoll nr. 5 08.05.2009

koosoleku protokoll nr, kuupäev

kooli nõukogus: protokoll nr.2 14.05.2009

koosoleku protokoll nr, kuupäev

Kontaktisik: Mirja-Mai Urve _____

nimi, allkiri

Amet: Hobumajanduse juhtivõpetaja

Kontakttelefon: 3874273, 58170402

E-mail: mirja-mai.urve@jkhk.ee

Registreeritud Eesti Hariduse Infosüsteemis _____

kuupäev

Õppekava kood 85360

Sisukord

1	Üldosa	5
1.1	Õppekava koostamise alus	5
1.2.	Õppekava eesmärk ja ülesanded	5
1.3.	Nõuded sisseastumisel	5
1.4.	Õppekava struktuur	6
1.5.	Hindamine	10
1.6.	Kooli lõpetamise kord	13
2	Üldõpingute moodulid	14
2.1.	Arvutiõpe ja asjaajamine	14
2.2.	Töökeskkonna ohutus ja tööseadusandlus	16
2.3.	Erialane võõrkeel	18
2.4.	Suhtlemine ja klienditeenindus	20
3	Põhiõpingute moodulid	23
3.1	Majandus ja ettevõtlus	23
3.1.	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika	26
3.2.	Hobuse tervishoid ja taastootmine	28
3.3.	Hobuste valik ja aretus	31
3.4.	Hobuste pidamine	33
3.5.	Hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpe	36
3.7.	Noorhobuse õpetamine ja ratsastamine	39
3.8.	Hobuvarustus, ratsutamisrajatised ja nende hooldus	41
3.9.	Ratsasport	43
3.10.	Rakendid ja rakendisport	45
3.11	Praktika	47
4	Valikõpingute moodulid	50
4.1	Treenerikoolitus	50
4.2	Hobuturism, hobumatkade juhtimine	51
4.3	Sepatööd	53
4.4	Talliehitus	55
4.5	Rohumaaviljelus ja söödatootmine	56
4.6	Hobuste hooldamine, tallitööd	57
4.7	Äriplaan	59
4.8	Liiklusõpetus	60
4.9	Karjääriõpetus	62
5	Üldharidusainete moodulid	62
6	Õppebaas	97
7	Õpetajad	98

1. Üldosa

1.1. Õppekava koostamise alus

Õppekava aluseks on Põllumajanduserialade riiklik õppekava HOBUMAJANDUS (Haridus- ja teadusministri 22. jaanuari 2009. a määrus nr 15).

1.2. Õppekava eesmärk ja ülesanded

Eesmärk

Hobumajanduse õppekava eesmärk on koolitada asjatundlikke hobumajandussektori töötajaid, kes võiksid rakendust leida hobuste hooldajana, talliülemena, ratsutamise abitreenerina ning kes saavad valikõpingute raames teadmisi-oskusi hobumatkade juhtimisest, sepatöödest, ratsatreeneri tööst, talliehitusest jne.

Ülesanded

Õppekava ülesanne on ette valmistada selline töötaja, kes:

- väärtustab oma kutseala ning arendab oma kutseoskusi;
- oskab planeerida, teha, hinnata ja arendada oma tööd;
- oskab iseseisvalt rakendada oma kutse- ja erialaseid teadmisi ning oskusi mitmesugustes tööolukordades;
- on orienteeritud heade õpi- ja töötulemuste saavutamisele;
- vastutab enda ja kaastöötajate turvalisuse eest, tuleb toime ohuolukordades;
- töötab tervist ja keskkonda säästes;
- oskab teha eetilisi ja seadusekohaseid valikuid ning on vastutusvõimeline;
- oskab hankida ja analüüsida teavet;
- oskab suhelda ja on valmis meeskonnatööks.

1.3. Nõuded sisseastumisel

Vastuvõtu üldine kord on määratud Haridusministeeriumi poolt välja antud vastuvõtu eeskirjadega. Õppima võetakse põhiharidusega isikuid, kelle tervislik seisund arstliku komisjoni (perearsti) otsuse põhjal võimaldab õppimist ja töötamist hobusekasvatajana. Õpilaste vastuvõttu korraldab kooli vastuvõtukomisjon vastavalt haridusministri poolt kinnitatud eeskirjale ja

vastuvõtukvoodile. Hobumajanduse erialale õppima asumiseks peab sisseastuja olema lõpetanud põhikooli ja ta peab valdama eesti keelt kui riigikeelt vähemalt kesktasemel. Hobumajanduse erialale õppima asuja peab olema hea vaimse ja füüsilise tervisega, tasakaalukas. Tema tervislik seisund peab vastama erialal töötamise nõuetele ja tervisenõuetele hilisemas töös.

Sisseastumiseks nõutavad dokumendid.

1. Avaldus (täidetakse kohapeal)
2. Haridustunnistuse originaal
3. Meditsiinilise asutuse poolt välja antud tõend, mis lubab õppida valitud erialal
4. Isikut tõendava dokumendi koopia (passi puudumisel sünnitunnistuse koopia)
5. Tõend sissekirjutuse või alalise elukoha kohta (kui passi sissekirjutus puudub)
6. 4 fotot suurusega 3x4 cm
7. suunamiskiri juhul, kui see on olemas.

Vastuvõtukatsed ja test tuleb sooritada siis, kui tekib konkurss õppekohtadele. Vastuvõtu tingimused koostatakse ja kinnitatakse iga aasta kohta eraldi ja avalikustatakse kooli koduleheküljel ja stendidel. Vastuvõtukomisjon teeb otsuse kehtivaid nõudeid arvestades. Otsus protokollitakse ja avaldatakse vastavalt korrale. Välismaalaste ja kodakondsuseta isikute õppimaasumine on reguleeritud EV valitsuse õigusaktidega.

Konkursi korral arvestatakse:

- põhikooli lõputunnistuse hindeid,
- iseloomustust,
- suunamise olemasolu,
- vestluse tulemust,

1.4. Õppekava struktuur

Hobumajanduse õppekava koosneb:

1. **Kohustuslikest üld- ja põhiõpingutest, sh. praktika** (kokku **66 õn**), mis võimaldavad arendada hobumajandusvaldkonna põhiteadmisi ja oskusi
2. **Valikõpingutest (14 õn)**, mis võimaldavad täiendada kutsealaseid teadmisi ja oskusi. Koolipoolsetest valikutest on äriplaan (2 õn), rohumaaviljelus ja söödatootmine (2 õn), liiklus (2õn) ja karjääriõpetus (1õn). Hobuste hoolduse või ratsastamise mooduli (5 õn) valik sõltub õpilase ratsutamisoskusest mida hinnatakse ratsutamise algõppe mooduli käigus. Parema

oskusega õpilased teglevad valikaine raames noorhobuste õpetamise ja ratsastamisega, teised teevad samal ajal tallitöid ja hooldavad hobuseid.

Õpilased saavad ise valida ühe valikaine (2 õn) järgnevatest valikutest:

- sepatööd
- hobuturism, hobumatka juhtimine
- talliehitus
- treenerikoolitus

3. Üldharidusainetest (40 õn), millised võimaldavad kooli lõpetamisel omandada kutsekeskharidus.

Õppekava moodulid ja mahud on toodud tabelis.

Praktika korraldus

Õppekava moodulitega seotud praktikad koolitallis toimuvad lisaks mooduli auditoorsele ja praktilisele õppele järgmiselt:

I õppeaastal 5 õn, II õppeaastal 5 õn ja III õppeaastal 5 õn. Õppijad peavad praktika sooritamise kohta päevikut. Praktikad juhendab ja hindab juhendaja-tallimees.

Töökeskonnas toimuv praktika on II õppeaastal 10 õn ja III õppeaastal 10 õn, kokku 20 õn.

Praktikale suunamisel koostatakse kolmepoolne praktikaleping praktikakoha, kooli ja õpilase vahel. Praktikakohaga kindlustab kool.

Õppekava moodulite/üldharidusainete nimetused ja mahud

Jrk nr	Moodulite/üldharidusainete nimetused	Kogumaht (õn)	Maht (õn) 1. õppeaastal			Maht (õn) 2. õppeaastal			Maht (õn) 3. õppeaastal		
			Auditoorne ja praktiline töö	Praktika	Kokku	Auditoorne ja praktiline töö	Praktika	Kokku	Auditoorne ja praktiline töö	Praktika	Kokku
I	Üld- ja põhiõpingud	66	18	4	22	10	13	23	8	13	21
1.	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika	3	3		3						
2.	Hobuse tervishoid ja karja taastootmine	5	1	1	2	2		2	1		1
3.	Hobuste valik ja aretus	4	1	1	2				1	1	2
4.	Hobuste pidamine	5	2	1	3	1	1	2			
5.	Hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpetus	5	3		3	2		2			
6.	Noorhobuse õpetamine ja ratsastamine	6	2		2	1		1	2	1	3
7.	Hobuvarustus ja ratsutamisrajatised, nende hooldamine	2	2		2						
8.	Ratsasport	3							3		3
9.	Rakendid ja rakendisport	1	1		1						
10.	Arvutiõpe ja asjaajamine	3	3		3						
11.	Töökeskonna ohutus ja tööseadusandlus	2	1		1	1		1			
12.	Suhtlemine ja klienditeenindus	2				2		2			
13.	Erialane võõrkeel	2				1		1	1		1
14.	Majandus ja ettevõtlus	3				2		2	1		1

15.	Praktika	20					10	10		10	10
II	Valikõpingud	14	2	1	3		2	2	7	2	9
16.	Rohumaaviljelus ja söödatootmine	2	2		2						
17.	Hobuste hooldus, tallitööd / Ratsastamine	5		1	1		2	2		2	2
18.	Sepatööd / Talliehitus / Hobuturism / Treenerikoolitus	2							2		2
	Äriplaan	2							2		2
19.	Liiklus	2							2		2
20.	Karjääriõpetus	1							1		1
III	Üldharidusained	40	15		15	15		15	10		10
20.	Eesti keel	5	2		2	1		1	2		2
21.	Kirjandus	2				1		1	1		1
22.	Võõrkeel 1	4	2		2	1		1	1		1
23.	Võõrkeel 2	4	2		2	1		1	1		1
24.	Matemaatika	5	2		2	2		2	1		1
25.	Füüsika	3	1		1	1		1	1		1
26.	Keemia	2	1		1	1		1			
27.	Geograafia	2	1		1	1		1			
28.	Bioloogia	2				1		1	1		1
29.	Ajalugu	3	1		1	2		2			
30.	Inimeseõpetus	1	1		1						
31.	Ühiskonnaõpetus	2				1		1	1		1
33.	Muusika	1	1		1						
34.	Kunst	1				1		1			
35.	Kehaline kasvatus	3	1		1	1		1	1		1
	Kokku	120	35	5	40	25	15	40	25	15	40

1.5. Hindamine

Hindamisjuhendi koostamisel on lähtutud haridusministri 10.augusti 2005. a määrusest nr 24 „Õpilaste hindamise, järgmisse klassi üleviimise ning klassikursust kordama jätmise alused, tingimused ja kord“ ja Vabariigi Valitsuse 25. jaanuari 2002. a määrusest nr 56 „Põhikooli ja gümnaasiumi riiklik õppekava“

ÜLDSÄTTED

§ 1. Reguleerimisala

(1) Määrusega sätestatakse õpilaste teadmiste, oskuste hindamine ja järgmisele kursusele üleviimise alused, tingimused ja kord.

(2) Lähtudes mooduli hindamisjuhendist ja mooduli spetsiifikast töötatakse välja iga mooduli hindamisjuhend, milles sisaldub:

- oodatav õpitulemus
- hindamisvorm (kontrolltöö, test, küsimustikule vastamine jne)

§ 2. Hindamise alused

(1) Teadmiste ja oskuste hindamisel lähtutakse riiklikkust õppekavast ja selle alusel koostatud kutseõppeasutuse õppekavas nõutavatest teadmistest ja oskustest.

(2) Kui õpilasele on vastavalt haridus- ja teadusministri 8. detsembri 2004. a määrusele nr 61 «Individuaalse õppekava järgi õppimise kord» koostatud eri õppekava, arvestatakse hindamisel eri õppekavas sätestatud.

§ 3. Hindamise eesmärk

(1) Teadmiste ja oskuste hindamise eesmärk on:

- 1) anda tagasisidet õpilase õpiedukusest ja toetada õpilase arengut;
- 2) suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, toetada edasise haridustee valikut;
- 3) innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- 4) suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel.

§ 4. Hindamisest teavitamine

(1) Õpilase ja tema seadusliku esindaja teavitamine hindamise korraldusest ning õpilasele pandud hinnetest ja antud hinnangutest sätestatakse kutseõppeasutuse kodukorras.

(2) Kutseõppeasutuse õppekavas sätestatud hindamise korralduse avalikustab kool oma

kodulehel.

(3) Õpilasel on õigus saada vastavalt kursuse- või aineõpetajalt teavet oma hinnete kohta.

TEADMISTE JA OSKUSTE HINDAMINE

§ 5. Teadmiste ja oskuste hindamise korraldus

(1) Õpilase teadmisi ja oskusi hindab vastava õppeaine õpetaja õpilase suuliste vastuste (esituste), kirjalike (testide) ja praktiliste tegevuste alusel, arvestades õpilase teadmiste ja oskuste vastavust õppekavas esitatud nõuetele.

(2) Mooduli algul teeb vastava õppeaine õpetaja õpilastele teatavaks mooduli nõutavad teadmised ja oskused, nende hindamise aja ning vormi.

(3) Mooduli õpitulemuste omandamist kontrollivate kirjalike tööde (testide) aeg kavandatakse kooskõlastatult moodulite õpetajatega ja seatakse õpilaste nähtavale.

(4) Teadmiste ja oskuste hindamisel kasutatakse hindeid viiepallisüsteemis vastavalt §-s 6 sätestatule.

(5) Kui suulist vastust (esitust), kirjalikku (testi), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega «puudulik», «nõrk» või on hinne jäänud välja panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks. Puuduliku tulemuse järelevastamiseks sätestatakse üldjuhul 4 õn.

(6) Kui õpetaja avastab loata kõrvalise abi kasutamise või mahakirjutamise õpilase poolt, võib vastavat suulist vastust (esitust) või kirjalikku testi tulemust hinnata hindega «nõrk».

§ 6. Hinded viiepallisüsteemis

(1) Hindega «5» («väga hea») hinnatakse suulist vastust (esitust), kirjalikku või praktilist tegevust või selle tulemust (edaspidi õpitulemus), kui see on täiel määral õppekava nõuetele vastav. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «5», kui õpilane on saanud 90... 100% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

(2) Hindega «4» («hea») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid pole täielik või esineb väiksemaid eksimusi. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindega «4», kui õpilane on saanud 70... 89% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

(3) Hindega «3» («rahuldav») hinnatakse õpitulemust, kui see on üldiselt õppekava nõuetele vastav, kuid esineb puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust,

hinnatakse õpitulemust hindegaga «3», kui õpilane on saanud 45... 69% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

(4) Hindegaga «2» («puudulik») hinnatakse õpitulemust, kui see on osaliselt õppekava nõuetele vastav, esineb olulisi puudusi ja vigu. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «2», kui õpilane on saanud 20... 44% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

(5) Hindegaga «1» («nõrk») hinnatakse õpitulemust, kui see ei vasta õppekava nõuetele. Kui õpitulemuse hindamisel kasutatakse punktiarvestust, hinnatakse õpitulemust hindegaga «1», kui õpilane on saanud 0... 19% maksimaalselt võimalikust punktide arvust.

Hindamise kriteeriumid praktilistes töödes.

Hindamise kriteeriumid lähtuvad õppekava eesmärkidest.

Rahuldav : Õpilane on võimeline tööle asuma läbitud kursusele vastaval kutsealal, hoolimata mõningate tööoskuste ja tööga seotud teadmiste puudulikkusest. Õpilane valdab lihtsamaid töömeetodeid, oskab kasutada tavalisi töövahendeid ja materjale, tuleb toime tavalistes töösituatsioonides, tuttavates koostöösituatsioonides ja tuttavas ümbruses. Ta oskab kasutada tööoskusi ja tööga seotud teadmisi harjutussituatsioonides ja rutiinsetes töösituatsioonides. Õpilane oskab juhendatuna leida tööga seotud informatsiooni, esitada seda arusaadavalt suuliselt ja kirjalikult. Ta täidab korraldusi ja oskab hinnata enda töö tulemuslikkust. Ta oskab kinni pidada tööaegadest, tööohutuse nõuetest, muudest kokkulepetest ja juhenditest ja arutleda kõrvalekallete üle.

Hea: Õpilane oskab kasutada õigeid töömeetodeid, töövahendeid ja -materjale. Ta tuleb toime põhiliste töödega. Õpilane suudab toimida erinevates situatsioonides ja meeskondades, kasutada oskusi ja tööga seotud teadmisi uutes situatsioonides. Ta oskab süstematiseerida, võrrelda ja analüüsida hangitud teadmisi ja töödelda neid kasutatavaks oma töös. Õpilane tajub tööd tervikuna, oskab arvestada töökoha eripärasid. Õpilane oskab sobitada (kohaldada) eeskirju ja juhendeid erinevates situatsioonides ja järgida tööohutusnõudeid. Õpilane täidab talle antud ülesanded iseseisvalt ja hindab enda töötulemusi mitmekülgsest. Ta oskab hinnata informatsiooni õigsust ja usaldusväärsust.

Väga hea: Õpilane oskab teadlikult valida töös sobivaimad töömeetodid, töövahendid ja materjalid ning kasutada töövõtteid ja töövahendeid õigesti. Ta oskab hinnata ja arendada

töövõtteid. Ta toimib aktiivselt ja motiveeritult erinevates töösituatsioonides, meeskondades ja sidusrühmades. Ta oskab leida uusi lahendusi ja lahendada probleemsituatsioone (veaolukordi). Õpilane suudab iseseisvalt töötada (ei vaja korraldusi). Oskab arendada oma tööd, töökeskkonda, tööohutust, analüüsida ja arendada ennast mitmekülgseks, toimimaks muutuvates olukordades. Õpilane oskab hinnata hangitud informatsiooni õigsust ja usaldusväärust. Ta oskab süstematiseerida, võrrelda ja analüüsida hangitud teadmisi ja töödelda neid oma töös kasutatavateks, võtta vastu otsuseid. Ta oskab panna asju tähtsuse järjekorda, planeerida ja arvestada erinevaid mõjureid ja alternatiive, oskab valida sobivaima. Õpilane oskab töötades arvestada töökoha eripärasid, ta tajub oma tööd osana ettevõtte tööst ja ettevõtet osana toimimiskeskonnast.

1.6. Kooli lõpetamise kord

Kool loetakse lõpetatuks pärast käesoleva õppekava täitmist täies mahus, sealhulgas erialase praktika sooritamist ja praktikaaruande kaitsmist. Lõpetamisel sooritatakse lõpueksam. Viimane võidakse ühildada põllumajandustöötaja I või II kutseeksamiga.

Lõpueksam

Eksamitest hõlmab erialamoodulites käsitletud teemasid. Test koosneb 30-st valikvastustega küsimusest ja loetakse sooritatuks kui õigeid vastuseid on vähemalt 15 e. 50%.

Peale testi vähemalt rahuldaval tasemel sooritamist teostatakse hobustega seotud 3 praktilist ülesannet, mille sooritamise korrektsust hindab vähemalt 3-liikmeline komisjon. Praktilised ülesanded loetakse sooritatuks, kui on kogutud vähemalt 50% nõutavast punktisummast.

Kooli lõpetamisel väljastatakse lõputunnistus kutsehariduse omandamise kohta ja hinnetelett.

1.7. Õppekava koostajad

- Mirja-Mai Urve – JKHK vanemõpetaja, hobumajanduse juhtivõpetaja
- Külli Marrandi – JKHK hobusekasvatuse ja ratsaspordi arendusjuht

2. Üldõpingute moodulid

ARVUTIÕPE JA ASJAAJAMINE

3 õn

1. Eesmärk

Arvutikasutuse ja asjaajamise aluste mooduli eesmärk on, et õppijad omandavad teadmisi ja oskusi organisatsiooni kirjalikust suhtlemisest, kasutades selleks piisava ja tarviliku laiatarbe arvutitarkvara; saavad ülevaate organisatsioonis koostatavatest dokumentidest, nende vorminõuetest ja organisatsiooni kaasaegsest dokumendisüsteemist, dokumendiringluse ning arhiivitöö korraldusest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

3. Õppesisu

3.1. ARVUTIKASUTUS

Personaalarvuti põhilised osad, infotehnoloogia põhimõisted. Arvuti riist- ja tarkvara. Infotehnoloogia ja ühiskond. Internet ja arvutivõrgud, võrkude kasutamise eelised ja ohud. Ergonoomia ja ohutustehnika nõuded. Olulisemad turvareeglid ja arvutikasutust puudutav seadusandlus. Töökeskkonna (operatsioonisüsteemi) põhilised funktsioonid. Töökeskkonna määrangud. Programmide lisamine ja eemaldamine. Töölaua ikoonide ja akende kasutamine. Failide ja kaustade haldamine. Abiprogrammid. Töökeskkonnas olevate otsinguvahendite, lihtsa tekstiredaktori ja printimise võimaluste kasutamine. Tekstitöötlus. Teksti loomine, parandamine, kujundamine ja viimistlemine. Tabelite loomine, piltide ja fotode kasutamine dokumendis, objektide dokumenti sissetoomine, hulgi-postitus. Tabelarvutus ja andmetöötlus. Tabeli loomine, kujundamine ja viimistlemine. Andmete sisestamine, andmevormingud. Valemite koostamine. Enamkasutatavad funktsioonid. Objektide sissetoomine ja diagrammide loomine.

3.2. ASJAAJAMISE ALUSED

Asjaajamise õiguslik keskkond. Riiklikud normdokumendid. Asjaajamist reglementeerivad organisatsioonisisised normdokumendid. Dokumentide loomine. Dokumentiplangid, nende turvamine. Dokumentide koostamine ja vormistamine, dokumendi elemendid. Dokumentide liigid. Veebibrauseri, postiprogrammi kasutamine. Veebibrauseri kasutamine, seadistamine. Otsingumootorite kasutamine, liigid, otsingufunktsioonid. Postiprogrammi häälestamine, kasutajakonto haldamine. Töö listide ja uudisgruppidega. Esitlustarkvara. Esitlustarkvara kasutamine personaalarvutil. Esitluse loomine, kujundamine ning selle ettevalmistamine

levitamiseks ja esitamiseks. Graafika ja diagrammide, samuti slaidiseansi efektide kasutamine. Esitluse koostamise stiilinõuded. Asjaajamine. Organisatsiooni dokumendihalduse korraldamine. Asjaajamise ja dokumendihalduse mõisted. Asjaajamise hea tava. Dokumendiringluse korraldamine. Dokumendiringluse korraldamise põhimõtted. Dokumendiregistrid, nende kasutamine. Dokumendi menetlemine. Arhiivihaldus. dokumentide hoidmine asjaajamises. Dokumendi elutsüklid. Dokumendihaldusprogramm. Tutvumine mõne dokumendihaldusprogrammiga.

4. Õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane

teab ja tunneb:

- infotehnoloogia põhimõisteid ja termineid, arvutivõrgu kasutamise aluseid,
- arvutikasutuse mõju tervisele, olulisemaid turvareegleid ja arvutikasutust puudutavat
- seadusandlust,
- oskab projekteerida lihtsat andmebaasi ja kasutada andmebaasirakendusi,
- personaalarvutit ja selle operatsioonisüsteemi põhilisi funktsioone,
- asjaajamise head tava ning organisatsiooni dokumendihaldust reguleerivaid õigusakte,
- organisatsiooni haldusdokumente, nende kasutusala, koostamise ja vormistamise
- nõudeid, dokumentide menetlust,
- dokumentide registreerimisprotseduure, ringlust ning arhiivihalduse korraldust;

oskab:

- töötada *Windows*´i keskkonnas tekstitöötlus- ja tabelarvutusprogrammiga,
- kasutada Interneti, leida infootsingumootorite abil infot,
- kasutada tabelarvutust,
- koostada esitlust ja seda ette kanda, kasutades *PowerPoint* programmi,
- nõuetekohaselt koostada ja vormistada isiklikke, ärialaseid ja haldusdokumente,
- registreerida dokumente vastavalt kehtestatud nõuetele,
- võtta vastu ja saata elektroonilisi kirju.

Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine 20 %

- iseseisvad tööd – 20 %
 - talli tasuvuse tabelarvutus 10%
 - esitlus-enesetutvustus 10%
- praktilised tööd – 60 %
 - dokumentide vormistamine- avaldus, vastuskiri, koostööpakkumus 20%
 - internetist hobumajandusalase teabe leidmine 20%
 - e-kirja koostamine 10%
 - etteantud erialastele mõistetele selgituste leidmine 10%

TÖÖKESKKONNAOHUTUS JA TÖÖSEADUSANDLUS

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ja oskused töötada ennast ning töökeskkonda säästvalt; õppija omandab oskuse hinnata töökeskkonna ohutegureid, käituda õigesti ohuolukorras, teavitada ohust, kasutada kaitsevahendeid, evakueerida ennast ja teisi, anda esmaabi; õppija omandab tööseadusandlusalaseid teadmisi, oskuse leida ja kasutada teabematerjali.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1. TÖÖTERVISHOID JA TÖÖOHUTUS. TÖÖHÜGIEEN

3.1.1. Töökeskkond: üldnõuded, töökoht, töövahend. Tööolme. Tööohutuse ja töötervishoiu tagamise meetmed. Töökeskkonna ohutegurid ja ohutusjuhendid. Tervisekontroll. Tööandja ja töötaja kohustused ja õigused. Turvalisus. Õnnetusohu ja käitumine ohuolukorras. Tööõnnetus ja kutsehaigus.

3.1.2. Põlemise olemus, vajalikud tingimused. Kustutusained-, vahendid, nende liigitus olenevalt põlemise iseloomust ja põlengut põhjustavast materjalist. Kustutusvahendite tähistamise ja kasutamise kord. Ruumide ja materjalide tuleohtlikus. Inimese ülesanded ja tegutsemine kahjutule korral,. Evakuatsiooniplaan, tema sisu ja paiknemine. Automaatsed

teavitusseadmed.

3.1.3. Elektrivooli toime inimorganismis, temast tulenevad ohud, mõjurite liigitus. Kaitsemaanduse, nullimise, potentsiaalide ühtlustamise läbiviimise vajaduse teke ja selle praktiline teostus. Sammupinge, selle tekkimine, ohtlikkus ja vältimine. Elektriseadmestikus kasutatavad kaitseseadmed, nende valiku põhimõtted. Ruumide ja materjalide elektriohtlikkus.

3.1.4. **Esmaabi:** Tegutsemine õnnetuspaigal. Põhilised esmaabivõtted. Esmaabi lämbumise korral. Uppumine. Haavad ja vereringehäired. Äkkaigestumised, teadvusekaotus. Kukkumine. Luumurrud. Lihaste ja liigete venitused. Põletushaavad. Külmmumine. Kuumakahjustused. Mürgitused. Võõrkehad. Valud, palavik. Psüühiline kriisiseisund. Liiklusõnnetused. Sidumis- ja toestamisvahendid. Kannatanu tõstmine, kandmine, transportimine. Esmaabi vahendid töökohal. Koduapteek

3.1.5. Keskkond ja säästev areng: looduslike protsesside seotus ja tasakaal; keskkonnastrateegia ja säästva arengu põhimõtted; keskkonnareostuse ennetamise ja vältimise võimalusi töökeskkonnas ja olmes.

Jäätmemajandus: Jäätmete teke ja liigitus. Ohtlikud jäätmed. Jäätmetekke vähendamine. Jäätmehooldus ja esmane käitlus.

3.2. TÖÖSEADUSANDLUSE ALUSED

3.2.1. Lepingulised suhted. Füüsilised ja juriidilised isikud. Tehingu mõiste ja vorm. Lepingu mõiste. Lepingu liigid, sisu ja sõlmimise kord. Volitus ja volikiri. Tähtaeg ja tähtpäev. Ametitjuhend.

Töölepingu pooled, nende õigused ja kohustused Töölepingu kohustuslikud tingimused. Määratud ja määramata ajaks töölepingu sõlmimine. Katseaeg. Töölepingu peatumine ja muutmine. Üleviimine teisele tööle. Töölepingu lõpetamine. Töölepingu tühistamine ja kehtetuks tunnistamine.

Kollektiivleping. Kollektiivlepingu pooled ja selle sõlmimise kord. Töövaidluste lahendamine.

Töötajate usaldusisik. Töötüli liigid. Streik ja töösulg. Seaduslikust streigist osavõtjate tööalased õigused.

3.2.2. Töö- ja puhkeaeg. Töönorm, tööpäev, töönädal, töövahetus. Ületunnitöö. Töötamine puhkepäevadel, rahvus- ja riigipühadel.

Puhkuse liigid: põhi- ja lisapuhkus, palgata- ja osaliselt tasustatav puhkus, vanemapuhkused,

õppepuhkus ja nende andmise kord. Puhkuse tasustamine. Puhkuse kasutamist takistavad asjaolud ja puhkuse katkestamine

3.2.3. Töö tasustamise alused. Palk, põhi- ja keskmine palk, lisatasu ja juurdemaksud.

Palgatingimuste kehtestamine ja palga maksmise kord. Töö tasustamine eritingimustes. Tagatised ja hüvitused. Kinnipidamised palgast. Sotsiaalsed tagatised: toetused, pensionisüsteem.

Materiaalne vastutus tööõigussuhetes.

3.2.4. Kutsealased õigusaktid. Põllumajanduse mehhaniseerimise valdkonnaga seotud õigusaktid. Põllumajandust reguleerivad standardid ja normatiivid. Toiduohutus ja kvaliteedi nõuded

4. Õpitulemused

Õpilane teab ja tunneb:

- tööandja ja töövõtja õigusi ja kohustusi töökeskkonna ohutuse, tööõnnetuste ja kutsehaiguste vallas;
- põlemise olemust;
- ruumide ja materjalide tuleohtlikkust, kustutusaineid ja -vahendeid;
- elektrist tulenevaid ohte;
- elektriseadmestikus kasutatavaid kaitseseadmeid;
- ruumide ja materjalide elektriohtlikkust;
- esmaabi üldisi põhimõtteid;
- üldisi keskkonnaprobleeme ja säästva arengu põhimõtteid;
- jäätmekäitluse vajadust ja järgib jäätmekäitluse keskkonnasäästlikke põhimõtteid;
- oma tegevusvaldkonna seadusandliku reguleerimise vajalikkust;
- peamisi töösuhteid reguleerivaid õigusakte ja tunneb neid ulatuses, mis on vajalik tööle asumiseks;
- töölepingu poolte seadusega sätestatud õigusi ja kohustusi;
- töölepingu sõlmimise, muutmise ja lõpetamise aluseid;
- palga ja puhkuse arvestamise aluseid;
- töö- ja puhkeaja korraldust ja arvestamise aluseid;
- töötingimuste kollektiivse kujundamise aluseid;
- töösuhete pinnalt tekkinud vaidluste lahendamise võimalusi,
- põllumajanduse mehhaniseerimise valdkonnaga seotud õigusakte;

- põllumajandust reguleerivaid standardeid ja normatiive
- toiduohutust ja kvaliteedinõudeid

oskab:

- leida ja kasutada teavet töökeskkonda reguleerivate õigusaktide kohta;
- hinnata töökeskkonna ohutegureid, neid vältida või nende mõju vähendada;
- tegutseda tulekahju korral;
- tegutseda elektriohu olukorras;
- järgida kutsealaga seonduvaid tööohutus- ja tööhügieeninõudeid;
- hinnata esmaabi andmise vajadust ja võimalikkust, käituda vastavalt olukorrale, vajadusel anda esmaabi;
- käituda ohuolukorras: kasutada päästevahendeid, aidata teisi, teavitada ohust, evakueeruda;
- märgata keskkonna reostamise võimalikke ohte ja oskab neid ennetada, vältida või teavitada ohust;
- töötada tervist säästvalt ja ökonoomselt.

Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

1. protsessihindamine -20%
2. iseseisev töö -20%
 - tööohutuse-, tööõiguslaste ja eriala reguleerivate õigusaktidega tutvumine 20%
3. praktilised tööd - 60%
 - ohutustehnika juhendi koostamine oma tegevusvaldkonnas tegutsevale ettevõttele 30%
 - **esmaabi andmine 30%.**

ERIALANE VÕÕRKEEL

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija tunneb erialaga seonduvat sõnavara, saab aru ja oskab võõrkeeles end arusaadavalt väljendada nii tava- kui tööolukordades; oskab tutvustada oma erialaga seonduvat tööd ning pakutavaid tooteid ja teenuseid, suhelda suuliselt ning tehniliste suhtlemisvahendite abil; oskab leida ja kasutada erialaseks tööks vajalikku informatsiooni.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Eelnevalt omandatud keeleoskustase A2,

3. Õppesisu

3.1.TUTVUSTUS. Tutvumine, tervitused, hüvastijätud, tänuavaldused, nõuanded, riigid, rahvad ja keeled

3.2 .AMETIALASED TELEFONIVESTLUSED. Eri telefonikõned, Teadete jätmine, edastamine ja vastuvõtmine.

3.3.AMETIRUUM JA DOKUMENDID.Ruumi sisustus, kaustad, dokumendid ja nende koostamine, ametinimetused.

3.4.HOBUETTEVÕTTED. Liigid, struktuur ja profiil. Ettevõtte aruandlus, imago, esitlus.

3.5.HOBUSEKASVATUSALANE PÕHISÕNAVARA. Sõnavara tutvustamine alajaotuste alusel: nt hobune, tõud, varustus, ratsasport, hobuse hooldus, söötmine, turustamine jms.

3.6.AMETIALANE KIRJAVAHETUS. Kirja paigutus, aadressid, lühendid. Eri kirjad, nt kuulutus, reklaam, päring, tellimus- ja pakkumiskiri, kutsed ja vastused, reklamatsioonid, järelepärimine firma usaldusväärse üle, soovituskirjad.

3.7.AMETIREISID. Reisimine eri sõidukitega. Sõidupiletite tellimine, riigipiiri ületamine, tollikontroll. Tee küsimine. Majutus. Toitlustus. Läbirääkimised, ärikontaktid, visiitide kavad, osalemine näitustel, sh teenuste reklaam.

3.8.UUS TÖÖKOHT. Töökuulutused,. CV ja huvikiri, tööintervjuu.

3.9.ERIALANE TEKST. Teksti lugemine, selle mõistmine, resümeerimine.

4. Õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane teab ja tunneb:

- grammatikareegleid üldiselt hästi, kuid märgatav on emakeele mõju;

oskab:

- suhelda tavalistel tuttavatel ning ka mittetuttavatel teemadel, mis on seotud tema
- huvide ja erialaga, aga ka abstraktsetel ja kultuurilistel teemadel,
- pidada ettevalmistatud ja lihtsa ettekande talle tuttavatel teemadel, väljendudes piisavalt selgelt ja vastata ettekandejärgsetele küsimustele, mõnikord vajab küsimuste ülekordamist,
- jälgida oma valdkonda kuuluval teemal loengut tingimusel, et teema on tuttav ja esitus lihtne ning selge,
- lugeda lihtsat faktilist teavet teemadel, mis kuuluvad tema töövaldkonda, mõistes neid

rahuldaval tasemel,

- leida olulist infot erinevatest tekstidest (kirjad, brošüürid ja lühemad ametlikud dokumendid), seda mõista,
- koguda infot teksti eri osadest või erinevatest tekstidest täitmaks teatud ülesannet,
- kirjutada lihtsamaid seostatud tekste talle tuttavatel teemadel, ühendades lühemaid lauseid lineaarseks jadaks
- kokku panna eri allikatest pärineva infot ja teha sellest teistele kokkuvõte.

Iseseisev töö

Iseseisva tööna on iga teema juurde ettenähtud teatud arv tunde. Olenevalt teema spetsiifikast võib olla ülesandeks kirjalik töö, internetist materjali otsimine ja selle kasutamine, rollimängu ettevalmistus jne.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine -20%
- iseseisev töö -20%
 - erialaste tekstide tõlkimine
- praktilised tööd - 60%
 - ametkirjade koostamine ja vormistamine(CV, avaldus, iseloomustus, tellimuskiri, reklaam) 30%
 - hobuettevõtte tutvustus 20%
 - powerpointi esitlus 10%

SUHTLEMINE JA KLIENDITEENINDUS

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab suhtlemise ja klienditeeninduse põhitõed; tunneb suhtlemise viise, püüab vältida suhtlemistõkkeid; oskab käituda erinevates suhtlemissituatsioonides vastastikust suhet toetavalt, kuulab vestluspartnerit, oskab analüüsida ja juhtida oma käitumist, tegutseda meeskonnas; oskab kasutada suhtlemisoskust erialases töös erinevate klientidega ja tööpartneritega.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1.SUHTLEMISPSÜHHOLOOGIA ALUSED

Suhtlemisvajadused ja –ülesanded. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Ametlik ja mitteametlik suhtlemine. Kirjalik suhtlemine. Suhtlemisbarjäär ja hirm.

Isikutaju eripära ja seda mõjutavad tegurid. Positiivne minapilt. Tõepärane enesehinnang.

3.2. KÄITUMINE SUHTLEMISSITUATSIOONIDES

Suhtlemisviisid. Suhtlemise alustamine. Suhtlemise efektiivsust mõjutavad tegurid. Verbaalne ja mitteverbaalne suhtlemine. Suhtlemisoskused: kontakti loomine, hoidmine ja lõpetamine, aktiivne kuulamine, selge eneseväljendamine, tagasiside suhtlemisel. Veenev argumenteerimine. Erinevad käitumisviisid. Agressiivne, alistuv ja eirav käitumine. Kehtestav käitumine. Enesekehtestamise võtmetegurid. Vealukorrad ja nende tekkepõhjused. Toimetulek vealukordades ja nende lahendamine. Meeskonnatöö.

3.3 TÖÖSTRESS

Pingete tekkepõhjused. Tööstress ja seda põhjustavad tegurid. Läbipõlemine. Toimetulek stressiga.

3.4. KLIENDITEENINDUSE ALUSED

3.4.1. Klienditeeninduse mõiste ja olemus Klienditeenindaja roll. Rolli mõiste. Klienditeenindaja roll ja pädevused: teadmised, oskused, hoiakud. Klienditeenindaja tööks olulised oskused, hoiakud, isiksuse omadused ja nende arendamine. Tagasiside tähtsus

3.4.2. Kliendikeskne teenindus.

3.4.3. Kaebuste ennetamine ja käsitlemine teeninduses: konfliktide olemus; konfliktis käitumine ja konfliktide reguleerimine; probleemide lahendamine ja konfliktidega toimetulek; kliendi vastuväidetega tegelemine; kaebuste ja pretensioonide ning kiituste käsitlemine

4. Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane teab ja tunneb:

- esmamulje tähtsust;
- meeskonnatöö iseärasusi ja tähtsust;
- võimalusi tööpinge ja stressi maandamiseks;

- inimkäitumist mõjutavaid tegureid;
- kliendikeskse teeninduse põhimõtteid;;
- teeninduse mõistet ja teeninduslikku mõttekultuuri;
- teeninduse kvaliteeti mõjutavaid põhitegureid;
- teenindaja kui ettevõtte esindaja rolli;
- teenindamise korraldamise printsiipe, meeskonnatöö tähtsust teeninduses;
- teenindaja vastutust klientide ohutuse ja turvalisuse eest;

oskab:

- edastada positiivset esmamuljet
- käituda vastastikust suhtlemist toetaval viisil; suhtlemisprotsessi alustada ja lõpetada;
- kasutada suhtlemisel kommunikatsioonivahendeid, sh järgib telefoni-suhtluse põhinõudeid;
- tähelepanelikult kuulata;
- kasutada sõna suulises ja kirjalikus suhtluses ning kehakeelt;
- teha suhtlemist parendavaid ettepanekuid ;
- välja selgitada klientide ootusi ja vajadusi ning neid oma töös arvestada;
- kliendikeskselt mõelda;
- käituda ja tegutseda erinevates teenindamissituatsioonides;
- suhelda erivajadustega klientidega;
- käsitleda klientide kaebusi, pretensioone ja kiitusi;
- hankida ja edastada tagasisidet klientidelt;
- teenindada kliente kõrgetasemeliselt;
- analüüsida ennast ning oma teeninduskäitumist ;
- hinnata ennast objektiivselt ja töötada meeskonnas.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- suhtlemise ja meeskonnatöö põhimõtete tundmist ning nende rakendamise oskust;
- teadmisi stressi ja tööpingete maandamisest ja oskust neid rakendada;
- kliendikeskse teeninduse oskust praktilises situatsioonides erinevatele klientirühmadele

- klientide kaebuste, nõudmiste ja kiituste käsitlemisoskust;
- töökultuuri ja kutse-eeetika järgimist praktilistes tegevustes;
- eneseanalüüsi ja – hinnangut klienditeeninduse seisukohast lähtuvalt;
- meeskonnatööoskust.

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- Protsessi hindamine - 25 %

Õppetöös osalemise, tunnitöö käigus aktiivse kaasa töötamise ja praktiliste ülesannete-harjutuste eduka sooritamise eest.

- Iseseisvad tööd – 5 %

Iseseisva töö-ülesande täitmise eest.

Situatsiooni- ja praktiliste ülesannete sooritamine- 35 %

Iga suurem teema lõpeb tunnikontrolli või praktilise ülesande lahendamisega

- Tunnikontrollide sooritamine – 35 %

Iga suurem teema lõpeb tunnikontrolli või praktilise ülesande lahendamisega

3. Põhiõpingute moodulid

MAJANDUS JA ETTEVÕTLUS

3 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ühiskonnas toimuvatest majandusprotsessidest; õppijal kujuneb hoiak ettevõtluseks ja ta omandab teadmised sellega seonduvatest tegevustest; õppija omandab teadmised majandusarvestuse ning turunduse alustest, oskab hinnata oma valikuid ettevõtjana ja palgatöölisena, oskab sõnastada äriideed, leida infot ja tuge ettevõtluse alustamiseks ja selles osalemiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1 MAJANDUSE ALGÕPETUS

Mina ja majandus (majanduslikud otsused, piiratud ressursid ja piiramatud vajadused. ressursid majanduses, turu mehhanismid, majanduse tegevusvaldkonnad ja nende funktsioonid, valitsuse roll ja funktsioonid, riigieelarve, maksud ja nende olemus, raha, selle funktsioonid ja omadused, pangandus.)

Töö ettevõttes (töö liigid, tööprotsess, ametikoht, ametijuhend, töökeskkond, palk, motiveerimine).

Ettevõtlus (ettevõtte, ettevõtja, ettevõtlus, ettevõtja tegevuse eripära, erinevus palgatöötajast. Ettevõtluse põhialused ja ettevõtluse koht majanduses, ühistegevuse põhimõtted. Äriühing, mittetulundusühing ja füüsilisest isikust ettevõtja. Ettevõtte ülesehitus ja ettevõtte tegevuse kirjeldus. Ettevõtte juhtimine. Ettevõtlust toetavad tugisüsteemid ja abi ettevõtlusega alustamise.)

Äriidee ja selle ellu viimine (äriidee mõiste ja sõnastamine. Äriideede allikad. Äriideede väljatöötamise meetodid. Äriidee hindamine - turg, konkurents, seadusandlikud piirangud, kompetentside olemasolu, kapitali ja teiste vajalike ressursside kättesaadavus).

3.2 MAJANDUSARVESTUS

Majandusarvestuse olemus. Raamatupidamise seadus, raamatupidamise toimkonna juhendid.

Ettevõtte varad ja varade moodustamise allikad, bilansi mõiste ja struktuur, bilansimuutused, kontode olemus ja ülesehitus, kontoplaan, kahekordne kirjendamine, majandustehingute dokumenteerimine ja registreerimine arvestusregistrites, finantsaruanded.

Füüsilisest isikust ettevõtja raamatupidamise arvestuse korraldus. Majandustehingute dokumenteerimine ja dokumendikaustad, päevaraamat, kulude ja tulude arvestus, FIE maksuarvestused ja vastavad deklaratsioonid, FIE aruandlus. FIE tegevuse lõpetamise alused ja kord. Arveldused töövõtjatega. Finantsplaneerimine. Kulude arvestus, püsi- ja muutuvkulud, toote omahinna kalkuleerimine. Kulu-maht-kasum analüüs.

3.3 TURUNDUS

Turunduse olemus, turunduse komponendid, turundusuuringud, sihtturud ja nende segmenteerimine, toode, hinnakujundus, turustuskanalid, müügitoetus.

4. ÕPITULEMUSED

Õppija teab:

- kuidas ta osaleb majanduses;

- millised on ressursid majanduses;
- kuidas tekib turutasakaal;
- millised on majanduse tegevusvaldkonnad ja nende funktsioonid;
- millised on raha funktsioonid ja omadused;
- millised erisused on ettevõtjal igapäevaelus võrreldes palgatöötajaga;
- milles seisneb ettevõtja risk;
- milline on ettevõtja vastutus;
- kuidas alustada ettevõtlusega;
- ettevõtluse tugisüsteeme;
- kust saada abi ettevõtluses;
- kuidas ettevõtte tegutseb
- erinevaid ettevõtlusvorme;
- füüsilisest isikust ettevõtjana tegutsemise eripära;
- turunduse põhimõisteid;
- raamatupidamise terminoloogiat;
- raamatupidamis- ja maksuarvestust reguleerivaid õigusakte;
- FIE raamatupidamise erisusi ja maksustamist;
- äriplaani olemust ja tähtsust ettevõttes;

oskab:

- näha üksikute majandusnähtuste seost majanduse kui tervikuga;
- analüüsida ennast ettevõtja jaoks vajalikest isikuomadustest lähtuvalt;
- arendada ideid ja sõnastada äriideed;
- leida infot klientide ja turu kohta;
- kirjeldada sihtrühmi ja konkurente;
- liigitada ettevõtte tulusid ja kulusid toote hinnakujunduse aspektist lähtuvalt;
- koostada algdokumenti (arve);
- teostada kassapõhist raamatupidamist;
- teostada töötasu arvestust;
- arvutada toote omahinda.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine 20 %
- iseseisvad tööd 20 %
- majandusnäitajate põhjal bilansi ja kasumiaruande koostamine 10%
- äriidee püstitamine ja sõnastamine 10%
- praktilised tööd – 60 %
- töötasu, bruto- ja netopalgaga ning palgaga seotud maksude arvutamine 10%;
- FIE tuludeklaratsiooni koostamine 20%;
- kulu-maht-kasum analüüsi kasutamine 10%;
- finantsplaanide koostamine 20%

HOBUSE ANATOMIA, FÜSIOLOOGIA JA PSÜÜHIKA

3 õn

1.Eesmärk

Mooduli eesmärk on õpetada hobuse organite ja organsüsteemide anatoomiat ja füsioloogiat ning nende omavahelisi seoseid, kogu organismi talitlemist. Õpetada hobuste erinevaid käitumismudeleid ja selgitada nende põhjusi. Õpetada hobuse käitumise mõjutamist ja probleemsete hobustega toimetulemist.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE LUUSTIK. Skeleti e. toese tähtsus. Luude ehitus ja seostumine. Liigesed. Skeleti ehitus ja jaotus (kolju, selgroog, rinnakorv, vaagen, jäsemed).

3.2. LIHASTIK. Lihaste ehitus ja jaotus. Kõõlused ja sidekirmed. Lihaste seostumine luustikuga. Lihaste füsioloogia. Energeetilised sidemed lihastes, lihaste tööpõhimõte. Liikumine ja selle biomehhaanika.

3.3. VÄLISKATE. Naha ehitus ja funktsioon ja füsioloogia. Hobuse karvkate. Värvused ja märgised. Nahatekised – sarvnaastud, kabjad.

3.4. HINGAMINE JA VERERINGE. Hobuse hingamisteed ja kopsud, ehitus ja talitus. Vereringe

tähtsus. Südame töö. Vereringed. Vereloomeorganid, vere koostis. Lümfiringe.

3.5. SEEDESÜSTEEM. Seedekulgla ja seedega seotud organid (maks, pankreas, süljenäärmed). Söödavõtt ja peenendamine, hobuse hammastik. Maoseede ja sooleseede. Seedimist mõjutavad tegurid. Seedehäired.

3.6. ERITUSELUNDID. Neerude ehitus ja talitus. Kuseteede ehitus ja talitus. Uriini koostis, selle tähtsus looma tervise parameetrina.

3.7. ENDDOKRIINORGANID. Hormoonide tähtsus organismi ja organsüsteemide füsioloogias. Endokriinnäärmete asukohad.

3.8. SIGIMISORGANID. Täku suguorganid, ehitus ja talitus, hormonaalne regulatsioon, isassugurefleksid. Mära suguorganid. Estraaltsükkel ja selle hormonaalne regulatsioon.

3.9. NÄRVISÜSTEEM JA NÄRVITÜÜBID. Närvisüsteemi tähtsus ja ehitus. Perifeerne ja kesknärvisüsteem. Vegetatiivne ja somaatiline närvisüsteem. Refleksikaar. Retseptorid ja efektorid. Närvitüübid: sangviiniline, flegmaatiline, koleeriline ja melanhoolne tüüp.

3.10. MEELEORGANID. Distantsetseptorid, nende ehitus ja talitus. Nägemine, kuulmine ja haistmine. Kontaktretseptorid, nende ehitus ja talitus. Maitsmine, kompimine ja puuetundlikkus. Tasakaalumeel ja liigutused tasakaalu korrigeerimiseks.

3.11. KEHAKEEL. Pea, kaela, keha asendid. Silmad ja kõrvad tunnete väljendajana. Erinevad ilmed.

Häälitsused, hirnumine ja hörisemine.

3.12. KÄITUMINE. Hobuse hirmud. Suhted karjas. Varssade ja märade suhted. Suhted inimesega. Sugupoolele omane käitumine. Käitumine heaolu mõõdupuuna. Agressiivsuse väljendused. Valu või halb käitumine. Stress agressiivsuse põhjusena. Sünnipäraselt umbusklik. Usalduse võitmine. Taluvusläve tõstmine. Võõristuse ületamine.

3.13. ÕPITUD KÄITUMINE. Stereotüüpsed käitumismudelid. Õpitud abitus. Liigsõbralik käitumine. Õppimine ja mälu. Harjumine. Latentne ja tegevuslik õppimine. Kujundamine.

3.14. PROBLEEMNE KÄITUMINE. Probleemkäitumise põhjuste väljaselgitamine. Katkestamine, kustutamine, vastutingimine.

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- toese jaotust ja tähtsust

- luude ja lihaste ehitust, seostumist ja talitlemise põhimõtteid
- naha ja nahatekiste sh. kapjade ehitust ja ülesandeid
- seedekulglu anatoomiat ja füsioloogiat, ainevahetuse tähtsust
- hingamis- ja vereringeorganite talitlemist ning seost teiste organsüsteemidega
- endokriinorganite asukohti ja nende tähtsust
- sigimisorganite anatoomilisi ja füsioloogilisi erinevusi sugupooliti
- närvisüsteemi ehituse ja talitluse põhimõtteid
- hobuse meeleorganite talitlemist
- hobuste erinevaid käitumisviise ja nende põhjusi
- psüühika ja närvitüüpide seost
- hobusete karjakäitumise mudeleid, suhteid karjas
- probleemse käitumise erinevaid põhjusi
- ohutusnõudeid probleemsete hobuste kohtlemiseks

Õppija oskab

- nimetada ja kirjeldada organsüsteeme
- selgitada nende omavahelisi seoseid
- aru saada hobuse kehakeelest ja erinevatest häälitsustest
- märgata hobuse hirmu, stressi allikaid
- vältida ohusituatsioonide tekkimist
- vajadusel abi küsida

5. Hindamine

Hindamise aluseks on iga teema lõpus tehtavad kirjalikud testid või suulised küsitlused. Mooduli koondhinne kujuneb jooksvate hinnete (80%) ja iseseisva töö (20%) kaalutud keskmisena.

Iseseisva tööna esitatakse ühe vaatlusaluse hobuse iseloomustus.

Hinnatakse:

- teadmisi hobuse organsüsteemide ehitusest ja talitlusest ning nende omavahelistest seostest .
- oskust jälgida ja analüüsida hobust visuaalse vaatluse käigus tehtud tähelepanekute alusel

HOBUSTE TERVISHOID JA KARJA TAASTOOTMINE

5 õn

1. Eesmärk

Mooduli eesmärk on õpetada eelkõige hobuse tervisliku seisundi kontrollimist ja esmaabivõtteid. Selgitada sagedamini esinevate haiguste põhjuseid, tunnuseid ja ravi ning profülaktikat. Käsitletakse üldhaigusõpetust, sisehaigusi, nakkushaigusi, parasitaarhaigusi ja kirurgiat. Mooduli eesmärk on õpetada ka hobuste sigimisfüsioloogiat. Selgitada paarituse ja seemendamise põhimõtteid, tiinuse kulgu ja selle diagnoosimise võimalusi. Õpetada sünnituse kulgu ja sünnitusabi ning vastsündinu esmahooldust. Selgitada taastootmise probleeme ja nende lahendamise võimalusi.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul hobuse anatoomiast, füsioloogiast ja psüühikast.

3. Õppesisu

3.1. ÜLDHAIGUSÕPETUS. Haiguse mõiste. Haiguse kulg ja selles eristatavad etapid. Haiguse põhjused. Organismi vastupanuvõime ja seda mõjutavad tegurid.

3.2. KLIINILINE DIAGNOSTIKA. Kliinilise diagnostika mõiste. Ohutustehnika ja hobuse fikseerimine kliinilisel uurimisel. Erinevad uurimisviisid. Normaalsed ja patoloogilised nähud.

3.3. SISEHAIGUSED. Seedeelundite haigused. Hingamiselundite haigused.

Ainevahetushaigused. Jäsemete haigused. Haiguste tunnused, ravi ja profülaktika.

3.4. NAKKUSHAIGUSED. Nakkushaiguse mõiste ja põhjused. Sagedasemad bakteriaalsed nakkused, nende tunnused, ravi ja profülaktika. Sagedasemad viirusinfektsioonid, nende tunnused, profülaktika ja ravi. Vaktsineerimise põhimõtted. Seenhaigused hobustel, tunnused, profülaktika ja ravi.

3.5. PARASITOLOOGIA. Parasitaarhaiguse mõiste. Tekitajad, nende klassifitseerimine.

Parasiitide kahjustav toime. Sagedasemad usstõved, nende tunnused, ravi ja profülaktika.

Maokiintõbi, selle tunnused, ravi ja profülaktika. Hobuste nahaparasiidid, nende tõrjeabinõud.

3.6. KIRURGIA JA ESMAABI. Traumad, nende klassifitseerimine. Esmaabi traumade korral.

Kirurgilised vahendid, nende käsitlemine.

3.7. KASTRATSIOON. Kastreerimise põhimõtted. Vajalikud vahendid. Kastreerimise hügieeni ja ohutusnõuded.

3.8. SUGUKÜPSUS JA PAARITUSIGA. Hobuste puberteet. Sugulise aktiivsuse tekkimine ja

selle hormonaalne regulatsioon. Sugulise aktiivsuse etapid. Märade ealised günekoloogilised iseärasused.

3.9. ESTRAALTSÜKKEL. Estrus e. ind. Sisemised ja välised innatunnused, selle hormonaalne regulatsioon. Innatsükli staadiumid – estrus, diestrus. Anestrus.

3.10. TÄKU JA MÄRA SEKSUAALREFLEKSID. Mära käitumine inna ja paarituse ajal. Täku seksuaalrefleksid. Täku juhtimine paaritusel või spermavõtmisel, ohutusnõuded.

3.11. TIINESTAMISMEETODID. Paaritus. Seemendus ja sperma käsitlemine. Embrüosiirdamine. Tiinestamisel kasutatavad abivahendid ja hügieen. Erinevate meetodite võrdlus.

3.12. TIINUS JA SELLE DIAGNOOSIMINE. Tiinuse mõiste. Tiinuse kestus ja arengu etapid. Tiinuse kontrolli põhimõtted. Tiinuse diagnoosimine ja kontroll ultraheli abil. Tiinuse patoloogilised probleemid.

3.13. SÜNNITUS JA SÜNNITUSABI. Sünnituse mõiste. Lähenevale poegimisele viitavad tunnused ehk eelnähud. Sünnituse kulgemise etapid. Looe asendid, normaalsed ja väärad. Probleemid sünnitusel – lootest tingitud, märast tingitud. Mära abistamine sünnitusel, sünnitushügieen. Vastsündinu esmane hooldus, abistamine ja jälgimine.

3.14. GÜNEKOLOOGILISED PROBLEEMID. Hormonaaltalitluse häired. Suguelundite arengupatoloogiad. Nakkuslikud põhjused ja nende profülaktika.

3.15. VASTSÜNDINUTE JA VARSSADE HAIGUSED. Vastsündinute hooldamine ja abistamine. Sagedasemad probleemid vastsündinutel. Varssade tervisehädad, nende tunnused ja ravi.

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- haiguse mõistet, kulgu ja põhjusi
- ohutustehnikat ja fikseerimisvõtteid hobuste uurimisel
- kliinilise uurimise meetodeid
- normaalseid parameetreid ja patoloogilisi tunnuseid
- sageasemaid mittenakkavaid haigusi
- sagedasemaid ja kiirelt nakkavaid infektsioonhaigusi ja nende tüüpilisi tunnuseid
- parasiitide kahjulikku toimet ja sagedasemaid hobuste invasioonhaigusi
- parasitaarhaiguste profülaktikat

- esmaabivõtteid ja tähtsust traumade puhul
- kastreerimise põhimõtteid ja –hügieeni
- hobuste puberteedia iseärasusi
- täku suguorganite anatoomiat ja füsioloogiat ning seksuaalreflekse
- mära suguorganite anatoomiat ja füsioloogiat
- suguhormoone ja inna tunnuseid
- tiinestamisviise
- seemendus-, paaritushügieeni tähtsust
- tiinuse kulgu ja selle diagnoosimise võimalusi
- loote asetusi ja rühte
- läheneva sünnituse tunnuseid
- sünnitusabi võtteid ja tähtsust
- sagedasemaid sigimisprobleeme märal ja täkul

Õppija oskab

- hobust ohutult kliiniliselt uurida
- kasutada mokapööra ja muid fikseerimisvõtteid
- diagnoosida koolikuid ja anda esmaabi
- manustada ussirohtu ja tõrjuda nahaparasitiite
- anda esmaabi kergemate traumade korral
- märgata inna tunnuseid
- abistada paaritamisel
- märgata läheneva poegimise tunnuseid
- abistada mära poegimisel ja hooldada vastsündinut

5. Hindamine

Hindamine toimub kirjalike testide, iseseisva ja praktiliste tööde põhjal. Iseseisvaks tööks on täkkude ja märade seksuaalkäitumise jälgimine ja tähelepanekute kirjeldamine. Praktilised tööd teostatakse Saare Tallide Günekoloogiakeskuses.

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi hobuste sigimisest ja tervishoiust – testid 60 %
- praktilisi oskusi hobuste füsioloogilise ja tervisliku seisundi tuvastamisel ning esmaabi

andmisel – 30 %

- iseseisvat tööd – 10%

HOBUSTE VALIK JA ARETUS

4 õn

1. Eesmärk

Anda ülevaade tõuaretusorganisatsioonidest Eestis ja selgitada tõuaretuse eesmärgid. Tutvustada suguhobuste valiku ja paaridevaliku põhimõtteid ning hindamise aluseid. Õpetada tõudokumentide täitmist. Ande ülevaade hobusetõugude klassifitseerimisest ja maailmas enamlevinud hobusetõugudest. Tutvustada Eestis aretatavaid hobusetõuge.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbinud hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika mooduli.

3. Õppesisu

3.1. HOBUSETÕUGUDE KLASSIFITSEERIMINE. Tõu mõiste ja kujunemine.

Klassifitseerimine piirkondade järgi. Aborigeensed ja aretatud tõud. Külma- ja soojaverelised tõud. Täisverelised ja poolveresed tõud. Klassifitseerimine kasutusotstarbe alusel.

3.2. EESTIS ARETATAVAD JA MAAILMAS ENIM LEVINUD HOBUSETÕUD. Eesti hobune. Eesti raskeveohobune. Tori hobune. Trakeeni hobune. Eesti sporthobune. Araabia hobune. Eesti soojavereline traavel.

Populaarsemad ratsa-, rakendi-, traavi- ja ponitõud maailmas.

3.3. GENEETIKA KUI ARETUSE ALUS. Geenid- pärilikkuse informatsiooni kandjad.

Välimiku, värvuse, märgiste ja liikumisomaduste pärandumine.

3.4. SUGUHOBUSTE VALIK. Aretuse eesmärk ja sellest tulenevad valikuomadused. Valikuedu ja seda mõjutavad tegurid. Valikutunnuste arv. Valikumeetodid. Sugutäku tunnustamine.

3.5. HOBUSE VÄLIMIK JA SELLE HINDAMINE. Välimiku regioonid. Välimiku kirjeldamine ja hindamine. Sagedasemad välimikuvead. Hobuse mõõtmine. Hobuse esitlemine ja fotografeerimine.

3.6. LIIKUMINE KUI VALIKUOMADUS. Liikumisviisid ehk allüürid. Loomupärased ja õpitud allüürid. Liikumise hindamine. Vabahüpped. Võõrratsaniku test. Sagedasemad liikumisvead.

3.6.PAARIDEVALIK. Valik sarnaste ja erinevate valikutunnuste järgi. Suguluspaaritus.

3.7.TÕUARETUSE DOKUMENTATSIOON. Paaritustunnistus. Varssade arvelevõtmine.
Põlvnemistunnistus. Hobuse pass. Hobuste märgistamine.

3.8.TÕUARETUSSEADUS.

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobusetõugude klassifikatsiooni aluseid
- Eestis kasvatatavaid tõuge, nende aretuseesmärke ja aretustöö korraldust Eestis
- aretusmeetodeid
- suguhobuste hindamist ja litsentsi taotlemise aluseid
- eksterjööriregioone
- sagedasemaid kere ja jalgade välimikuvigu
- hobuste värvusi ja märgiste kirjeldamist
- hobuste hindamise põhimõtteid
- erinevaid liikumisviise ja sagedasemaid hälbeid liikumisel
- paaridevaliku põhimõtteid

Õppija oskab

- hinnata hobuse sobivust suguloomaks
- hobust esitleda
- kirjeldada välimikku ja hinnata seda
- eristada värvusi ja kirjeldada märgiseid
- hinnata hobuse liikumist ja märgata vigu
- noorhobust ülevaatuseks ette valmistada
- saada informatsiooni tõudokumentidest

5. Hindamine

Koondhinne kujuneb kirjalike testide, praktilise töö ja iseseisva töö hinnete põhjal.

- Teoreetilised teadmised – 40 %
- Praktiliseks tööks on ühe noorhobuse hindamine – mõõtmine, välimiku kirjeldamine ja hindamine ning allüüride ja vabahüpete hindamine – 40 %
- Õpilase iseseisvaks tööks on referaadi koostamine ühe hobusetõu kohta. Referaat

HOBUSTE PIDAMINE

5 õn

1. Eesmärk

Õpetamisega taotletakse, et õppija mõistaks hobuse tarvetest ja heaolust tulenevaid nõudeid nende pidamisel ja hooldamisel. Õppija omandab hobuste hooldamise ja kohtlemise võtteid, millised arvestavad nii inimese kui hobuse ohutust. Omandab teadmised ja oskused hobuste pidamisest, söötmisest ja transportimise nõuetest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks.

Läbitud hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika moodul

3. Õppesisu

3.1. LOOMAPIDAMIST SÄTESTAVAD SEADUSED. Loomakaitseadus, tauditõrjeseadus, söödaseadus jms. Seaduste järelevalve, Veterinaar- ja Toiduameti ülesanded.

3.2. HOBUSE ESMATAVAJADUSED. Söömine, puhkamine, liikumine, karjasuhted.

3.3. NÕUDED TALLIDELE. Talli asukoht ja ehituslikud nõuded. Talli mikrokliima, selle tähtsus hobuste tervisele. Talliruumid ja sisustuselemendid. Tallikompleksi kuuluvad rajatised.

3.4. TALLI PÄEVAKORD. Tallirutiini tähtsus. Tallis teostatavad tööd. Päevakava koostamine.

3.5. HOBUSTE SÖÖDAVAJADUS. Toitefaktorid ja nende tähtsus hobustele. Normeeritud või vabalt söötmine. Söötmissnormi määramine. Hobuse söömus ja seda mõjutavad tegurid. Söötmissüsteem.

3.6. HOBUSTE SÖÖDAD Põhisöödad – koresöödad, mahlakad söödad, karjamaarohi. Jõusöödad, mineraalsöödad jm. täiendsöödad. Söötade ette valmistamine söötmiseks. Harjutamine uute söötadega. Hobuste veevajadus.

3.7. SÖÖDATOOTMINE JA ROHUMAASE HOOLDAMINE. Talviste söötade vajadus. Heina ja silo valmistamine. Rohumaade rajamine ja hooldamine.

3.8. ERINEVATE HOBUGRUPPIDE SÖÖTMINE.

Tööhobuste söötmine: söödavajadus sõltuvalt töökoormusest, töökonditsioon, söötmiskorrad ja söötade etteandmise järjekord, jootmine, söödaratsioonide koostamine vastavalt hobuste tööintensiivsusele.

Sporthobuste söötmine: sporthobuste kasutusintensiivsus, söötmine treeningute ja võistlusperioodil, rännakuhobuste söötmine, ratsioonide koostamine.

Suguhobuste söötmine: täkkude söödatarve, sugukonditsioonis täkk, märade söödavajadus sõltuvalt reproduktioonitsüklist, söötmine tiinuse ja imetamise ajal, sööda kvaliteet, söömine karjamaal, karjatamisgrupid.

Varsa söötmine: ternespiim – esimene elutähtis sööt, märapiima koostis, emapiima asendamine, varsa jõusöödad, rohusöödad, võõrutamine emast, võõrutatud varsa söötmine.

Sälgude söötmine: sälgudele sobivad põhisöödad, jõusöödad, noorhobuste karjakoplid ja karjatusgrupid.

3.9. SAGEDASEMAD SÖÖTMISVEAD. Režiimivead. Ratsioonivead. Kvaliteedivead.

3.10. HOBUSTE TERVISLIKU SEISUNDI JÄLGIMINE. Visuaalne hindamine. Kompamine.

3.11. HOBUSE NAHA , KARVKATTE JA KAPJADE HOOLDUS. Naha ja karvkatte ülesanded. Naha ja karvkatte hooldamise tähtsus ja meetodika. Laka ja saba korrastamine. Pügamine. Hooldustarvikud ja nende hoidmine. Hobuste ujutamine ja pesemine.

Jalgade, kapjade hooldamise tähtsus. Jalgade pesemine. Kapjade puhastamine kabjakonksu ja harjaga. Värkimine. Kapjade õlitamine.

3.12. MASSAAŽ JA VENITUS. Tähtsus ja tehnika

3.14. HOBUSTE SUNDMOTSIOON. Käekõrval jalutamine. Kordetöö. Karussell.

3.15. ÜLDNÕUDED HOBUSTE TRANSPORTIMISEL. Hobuste heaolu ja ohutust tagavad nõuded. Ettevalmistused hobuste vedamiseks.

3.16. HOBUVEOTREILERID JA VAGUNID.

3.15. HOBUSTE VIIMINE VEOKISSE

3.16. HOBUSTE HOOLDAMINE REISIL

4. Õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- seadusi, millega sätestatakse hobuste pidamise, söötmise ja transportimise nõuded
- ohutusnõudeid hobuste hooldamisel
- tallile esitatavaid ehituslikke ja mikrokliimaatilisi nõudeid
- hobuste söötasid ja nende kvaliteedi näitajaid
- söödatarbe arvestamise aluseid ning söötmise normeerimise tähtsust

- ratsioonide koostamise põhimõtteid
- söötmisega seotud tervisehäireid
- hobuse puhastamise tähtsust ja võtteid
- kapjade hooldamise vajalikkust ja võtteid
- hooldustarvikuid ja nende käsitlemist
- massaaži ja venituse mõju
- nõudeid hobuste transportimisel ja viimisel veokisse

Õppija oskab

- hobuseid nõuetekohaselt puhastada
- hooldustarvikuid hoiustada ja hooldada
- hoida korras hobuste bokse ja talliruumid
- söötasid ette valmistada ja sööta hobuseid
- koostada söödaratsioone erinevatele hoburühmadele
- söötasid organoleptiliselt hinnata
- arvestada söötade tarvet talliperioodiks ja karjamaa vajadust suveks
- hooldada kapju
- hobust käekõrval talutada
- hobust treilerisse viia

5. Hindamine

Koondhinne kujuneb kirjalike testide, praktilise töö ja iseseisva töö hinnete põhjal.

Hinnatakse:

- Teoreetilisi teadmisi teemade osas kirjalike testidega ja suuliste küsitlustega – 40 %
- Praktilisi töid – 30 %
 - hobuste söödavajaduse arvestamine
 - söötmissnormide leidmine
 - söötade kvaliteedi hindamine toiteväärtuse tabelite abil ja organoleptiliselt
 - ratsioonide koostamise oskust arvutiprogrammi abil
 - talli mikrokliima uurimine
- Iseseisvat tööd – 30 %

- tallipraktika (igapäevased tallitööd, hobuste puhastamine, hooldamine jne.)
- talli päevakava koostamine

HOBUSE KASUTAMINE JA RATSUTAMISE ALGÕPETUS

5 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised hobuse erinevatest kasutamisevõimalustest ajaloost tänapäevani ning oskab kirjeldada peamisi hobuse kasutusalasid. Õppija omandab elementaarse ratsutamisoskuse, tunneb ratsutamisalast terminoloogiat ning teab, kuidas kasutada varustust, kohelda hobust ja teha temaga koostööd.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Arsti tõend selle kohta, et ei ole vastunäidustusi ratsutamisega tegelemiseks.

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE KASUTAMISE AJALUGU. Selle periodiseerimine. Hobuse erinev tähtsus ajaloos erinevates geograafilistes piirkondades.

3.2. GALOPI- JA TRAAVIVÕIDUSÕIDUD. Võistlus maksimaalse saavutusvõime arenduseks. Hipodroomid. Finantsedu.

3.3. KLASSIKALINE RATSASPORT. Hobuse ja inimese ülima koostöö taotlemine. Koolisõit. Takistussõit. Kolmevõistlus.

3.4. PIKAMAARATSUTAMINE.

3.5. RAKENDISPORT.

3.6. REINING.

3.7. VOLTIŽEERIMINE.

3.8. POLO.

3.9. RAHVUSLIKUD HOBUSPORDIALAD

3.10. OHUTUSNÕUDED RATSUTAMISEL. Algteadmised hobuse kohtlemisest ja turvavarustusest. Liiklusreeglid maneežis ja väljakul rühmas sõites.

3.11. SADULASSE ISTUMINE. Õige jaluste ja ratsmete hoid. Istmiku, sääрте, käte õige asend.

3.12. TASAKAAL. Ratsaniku tasakaal, hobuse tasakaal, hobuse ja ratsaniku ühine tasakaal.

3.13. MÕJUSTAMISVAHENDID. Ratsaniku keharaskuse, ratsmete, sääрте mõju. Kannuste ja steki kasutamine.

3.14 ABISTAMISVÕTTED. Mõjustamisvahendite koostöö. Sammu ja traavi alustamine, peatamine. Pöörded ja kaarsõidud.

3.15.HOBUSE LIIKUMISVIISID. Samm, traav, galopp. Üleminekud.

3.16. TASAKAALUS ISTAK. Istaku muutumine erinevatel liikumisviisidel, tempodel, harjutustel.

3.17. SÕIT KAVALETTIDEL.

3.18. HÜPPAMINE. Algteadmised ja oskused hüppamisest. Hüpped traavilt, galopilt, valimislaticga, penerollis.

3.19. SÕIT MAASTIKUL. Mäest üles ja alla sõitmine.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobuse kasutamise erinevaid võimalusi, oskab seostada neid ajalooliste traditsioonidega;
- peamiste ratsaspordialade reegleid ja põhimõtteid;
- erinevate hobuspordialade ja muude hobuse kasutusalaude olukorda Eestis;
- ratsutamise elementaarseid mõisteid ja käitumisreegleid;
- mõjustamisvahendite mõju ja lihtsamaid aitamisvõtteid;
- hobuse liikumisviise;
- nõudeid istakule;
- kavalettide kasutamist, nende vahekaugusi;
- ratsaniku tegevust hüppamisel;
- ratsaniku tegevust maastikusõidul;
- ohutusnõudeid ratsutamistundides.

Õppija oskab

- ära tunda ja kirjeldada peamisi hobuspordi võistlusalasid;
- ratsutada algtasemel
- hobust juhtida erinevate allüüridega liikumisel kasutades nii täis- kui poolistakut
- läbida kergeid parkuure

- ratsutada koolisõidu A skeemi
- ratsutada maastikul ja ületada lihtsamaid takistusi.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- Teoreetilisi teadmisi hobuse kasutusalaadest (test, õpimapp vms) - 20 %
- Praktilisi oskusi – 80 %
 - ratsutamisoskus takistus-, maastiku- ja koolisõidus
 - ohutusnõuetest kinnipidamine
 - varustuse tundmine ja kasutamine

NOORHOBUSE ÕPETAMINE JA RATSASTAMINE

6 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ratsasõidu aluseks olevatest hobuse ja ratsaniku füüsilistest ning psüühilistest omadustest ning hobuse ja ratsaniku omavahelise tagasiside ning harmoonia loomise (ratsastamise) võimalustest, teedest ning ajakavast.

Õppija omandab teadmised ja oskused noorte hobuste õpetamiseks, õpetusvigade parandamiseks, hobuste võistlusteks ettevalmistamiseks ning füüsilise treeningu planeerimiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud on moodulid **Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika** ning **Hobuse kasutamine ja ratsutamise algõpe** .

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE SELJA KANDEJÕUD. Selgroog kui rippisild. Kissing spine. Kõõluste ja lihaste arendamine ratsaniku kandmiseks. Kaela osa ratsaniku kandmises.

3.2. TASAKAAL. Tasakaal erinevatel allüüridel. Stabiilne ja labiilne tasakaal. Toetusfaasid ja õhulennufaasid erinevatel allüüridel. Jalgade liikumise järjekord erinevatel allüüridel. Liikumise rütm. Nende erinevus sõltuvalt liikumiskiirusest. Koondamine kui kandejõu rakendamise suurendamine.

- 3.3. LIHASTE TÖÖ. Lõdvestumise ja pingutuse vaheldumine. Lihaste kokkutõmbe mehhanism. Närvipinge ja väsimuse segav mõju.
- 3.4. HOBUSE PSÜÜHIKA. Instinktid. Refleksid ja tingitud refleksid. Mälu ja harjumused. Käitumine. Närvisüsteemi tüübid.
- 3.5. RATSANIKU MÕJU HOBUSELE. Mõjustamisvahendite õige ja vale kasutamine, selle põhjendamine. Tagasiside tähtsus. Aitamisevõtete arusaadavus hobuse jaoks võrreldes üksikute mõjustamisvahenditega.
- 3.6. LÕDVESTAVAD HARJUTUSED. Kergendatud traav. Pööre esiotsal. Sääre eest astumine.
- 3.7. KOONDAVAD HARJUTUSED. Õlad sees sõit. Pööre tagaotsal. Galopile tõstmine. Küljendamised. Taandamine. Piruetid galopil.
- 3.8. KAVALETTIDE KASUTAMINE. Vahede muutmine. Erineva kõrgusega kavalettide kasutamine. Kavaletid ja üksikud latid galopil.
- 3.9. RATSASTAMINE HÜPPETREENINGUL. Abilatid. Viltu hüppamine. Hüpped kurvil.
- 3.10 NOORHOBUSE FÜÜSILINE ARENG. Kuidas hobune kasvab. Luude kasv. Proportsioonide muutumine. Arengu kiirus, individuaalsed erinevused.
- 3.11. NOORHOBUSE PSÜÜHILINE ARENG. Noorhobune kui laps. Mänguline õpetus. Instinktide kasutamine.
- 3.12. HARJUTAMINE INIMESEGA.
- 3.13. HARJUTAMINE SADULAGA.
- 3.14. KORDETÖÖ.
- 3.15. RATSASTAMISE FAASID. Harjutused ja töö käik järjekorras: pingevabadus- kontakt- hoogsus- õgvendamine- koondamine.
- 3.16. HÜPPAMISE ÕPETAMINE. Vabahüpped. Hüpped traavilt. Valimislattide kasutamine. Hüpped penerollis. Hüpped galopilt. Hüpped süsteemides. Lattide ja takistuste vahede reguleerimine, selle eesmärgid. Tempo säilitamine.
- 3.17 KOOLISÕIDU HARJUTUSED. Allüüride puhtus, impulss, rütm, Üleminekud. Kaarsõidud. Pöörded paigal. Külgliikumised. Piruett galopil.
- 3.18. HOBUSE ÕPETAMISE ALUSED. Kergemalt raskemale. Nõudmiste vastuolu vältimine. Kordamine ja liigne kordamine. Lühiajalise ja pikaajalise mälu kasutamine.

3.19. KOORMUSTE PLANEERIMINE. Õppimise ja treeningu erinevused.

Superkompensatsiooni printsiip. Koormuste rütm õppimisel ja treeningus

(vastupidavustreeningus, hüppetreeningus, koolisõidutreeningus).

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobuse funktsionaalse anatoomia aluseid;
- hobuse ratsaniku all liikumise biomehaanika aluseid;
- hobuse psühholoogia aluseid;
- ratsaniku tegevuse aluseid;
- ratsastamisel kasutatavaid harjutusi.
- noorhobuse ja tema arendamise iseärasusi;
- harjutusi ja nende järjekorda noorhobuse arendamisel;
- uute harjumuste kujundamise ja kinnistamise seaduspärasusi;
- hüppamise ja koolisõidu harjutuste spetsiifikat.

Õppija oskab

- sooritada heal väljaõpetatud hobusel kõiki harjutusi, mida hobune on ratsastamisel omandanud ja oskab;
- ära tunda hobuse ratsastatuse taset;
- arendada hobust, parandades ta vigu või õpetades talle mõne uue harjutuse;
- selgitada, millised on hobuse nõrgemad küljed ja kuidas neid tuleks parandada;
- iseseisvalt õpetada kergemini õpetatavaid noorhobuseid;
- hobust trennida käekõrval ja kordel ning ohjadega
- hinnata hobuse võimekust ja selle alusel määratleda rakendus
- trennida noorhobust vastavalt eesmärgistatud plaanile
- väärtustada ratsaniku ja hobuse koostööd
- noorhobust käsitada ohutult.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teadmisi hobuse funktsionaalse anatoomia, liikumise biomehaanika ja psühholoogia alustest ning ohutusnõuetest (testid, suulised küsitlused) – 30%
- ratsaniku tegevuse kirjeldust, vigade leidmist (rühmatöö) – 30%
- praktilist esitust treenimisel kasutatavatest harjutustest enda poolt õpetatud hobusel – 40%

HOBUVARUSTUS JA RATSUTAMISRAJATISED , NENDE HOOLDAMINE

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ja oskused hobuvarustuse hooldamiseks, hoiustamiseks ning parandamiseks.

Õppija omandab algteadmised ratsutamisrajatistest – maneežidest ja väljakutest ning oskused nende ohutuks kasutamiseks ja hooldamiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad.

3. Õppesisu

3.1. PÄITSED JA VALJAD. Varsapäitsed, ööpäitsed. Valjad, ehitus ja otstarve. Erinevad suulised ja nende kasutamine ning hooldamine.

3.2. RATSMED. Tavalised, libisevad ja külgratsmed.

3.3. SADULAD. Erineva otstarbega sadulad. Sadulate ehitus ja hooldus. Sadula ja hobuse selja ning turja sobivus.

3.4. SADULAPEHMENDUSED, VALTRAPID. Nende otstarve ja hooldus.

3.5. HOBUSETEKID, nende kasutamine ja hooldamine

3.6. JALAKAITSED; PINDED. Nende tähtsus ja otstarve. Paigaldamine ja hooldamine

3.7. RAKKEHOBUSE VARUSTUS. Sedelgas. Rangid ja look. Sedelgarihmad. Leid. Valjad ja ohjad.

3.8. HOBUSE HOOLDUSTARVIKUD. Harjad, kammid, kaabitsad. Kapjade hooldusvahendid.

3.9. RATSUTAMISRAJATISED. Väljakute ja maneežide jagunemine lähtudes kasutuse eesmärgist.

3.10.VÄLIVÄLJAKUD: Treening- ja võistlusväljakud, muru-ja liivakattega väljakud. Galopirajad. Derby väljakud ja maastikutakistuste rajad. Väliväljakute ehituse põhinõuded (erisused liiva-ja muruväljaku rajamisel ning hooldamisel, maastikutakistuste ehituse põhinõuded). Ohutusreeglid väljakute ehitusel ja ekspluatatsioonis.

3.11. MANEEŽID: Treening (soojendus)- ja võistlusmaneežid. Pinnakate ja selle hooldus Maneeži valgustus ja ventilatsioon. Ohutusnõuded ratsutamisel maneežis.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- hobuvarustuse valiku põhimõtteid;
- ratsutamisväljakute ja maneežide jagunemist, rajamise eesmärgid ja kasutuse otstarvet.
- liiva ja murukattega väljakute rajamise põhimõtteid ning omab ettekujutust nende hooldamisest
- maneeži optimaalset suurust, nõudeid valgustusele, -ventilatsioonile ja turvanõuetele vastavalt kasutatavate hobuste arvule ning tegevuse eesmärgile.
- ohutusnõudeid, mis on seotud väli väljakute ja maneežide ehituse ja kasutusega.
- väikelastega tegelemise ohutusnõudeid maneežis ja väljakutel.

Õppija oskab

- kasutada, hooldada ja korrastada hobuvarustust;
- hinnata kasutatavate väljakute ja maneežide kasutegureid ja vajadusi vastavalt ratsutamise eesmärgile;

5. Hindamine

Hinnatakse

- praktilist hobuvarustuse tundmist, kasutamise, hooldamise ja parandamise oskust – 40%
- teoreetilisi teadmisi kirjalike testidega – 40%
- ühe ratsutamisrajatise hindamist õppijate valikul (maneež, maastikutakistused, väljak vms.) rühmatööna, milline esitatakse koos kirjaliku osaga, jooniste/skeemidega ning kantakse klassis ette – 20 %.

RATSASPORT

3 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab algteadmised ratsaspordialadest ja võistluste korraldusest. Omandab ratsutamisoskused maastikul, väliväljakul ja maneežis ning oskused ohutult osaleda treeningutel.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud moodul **Hobuse kasutamine ja ratsutamise algõpetus** ning omandatud elementaarne ratsutamisoskus.

3. Õppesisu

3.1 FEI RATSASPODIALAD. Ratsaspordialad.

3.2. RATSUTAMISVÕISTLUSTE KORRALDAMINE. Võistlusmääristikud. Ametliku isiku töö ratsutamisevõistlustel. Nõuded hobustele ja ratsanikele.

3.3. RATSUTAMISTREENER SUHTUMISE KUJUNDAJANA.

3.4. RATSUTAMISTREENINGU TURVALISUS

3.5. VARUSTUS MAASTIKUSÕIDUL: Ratsaniku ja hobuse varustus transpordil maastikule ja tagasi ning maastikul sõites.

3.6. MAASTIKUTREENINGU PÕHIALUSED: Hobuste valik, grupitreening, harjutuste valik, tempo, maastikuvormid, maastikutakistused

3.7. HOBUSE JA RATSANIKU KÄITUMINE MAASTIKUL. Hobuse käitumise erisused maastikul sõites. Ratsaniku käitumine ja ohutusnõuded liikumisel maastikul. Maastikutreeningu, kolmevõistluse maastikusõidu, kestvusratsutamise, matka ja ratsajahi erinevused.

3.8. RÄNNAK ehk KESTVUSRATSUTAMINE. Nõuded hobusele ja ratsanikule. Hobuse tervise ja seisukorra hindamine pikal distantsil või suurel pingutusel. Lihtsamad esmaabi võtted maastikul.

3.9. HÜPPETREENINGUD, VARUSTUS JA OHUTUSNÕUDED: Ratsaniku ja hobuse takistussõidu varustus. Ohutusnõuded hüppetreeningul.

3.10. ISTAK HÜPPETREENINGUL: Täis- ja poolistak. Istakuvead.

3.11. HOBUSE MÕJUTAMINE RATSANIKU POOLT: Massi- sääre- ja ratsmemõjutused

3.12. TAKISTUSSÕIDU PÕHIHARJUTUSED: Kavaletid, üksiktakistused, peneroll. Takistuste põhinimetused.

3.13. KOOLISÕIT. Koolisõiduvõrk. Koolisõiduväljakud

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- ohutusnõudeid ratsutamisel
- millist vajalikku varustust nõuab maastikul ratsutamine hobuselt ja ratsanikult;
- maastikutreeningu põhialuseid;
- hüppetreeningu läbiviimiseks vajalikku varustust ja ohutusnõudeid;
- takistuste põhinimetusi
- koolisõidu elemente
- istaku põhinimetusi ja mõju hobusele;

Õppija oskab

- hinnata hobuse käitumise erisust maastiku sõidul ning sellega kaasnevaid ohtusid;
- kasutada maastikusõiduks vajalikku varustust;
- maastikul algtasemel ratsutada
- kontrollida hobuse tempot ning liikuda erinevatel maastiku vormidel;
- hinnata hobuse tervislikku seisust maastikul liikudes ning anda vajalikku esmaabi;
- kasutada elementaartasemel täis- ja poolistakut;
- näidata massi- sääre- ja ratsmemõjutusi ning sellega kaasnevaid lihtsamaid harjutusi.;
- ühtlases tempos ületada kavalette
- ületada kuni 80 cm üksiktakistusi ning penerolli ridasid.
- läbida koolisõidu A skeemi

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teadmisi ohutusnõuetest, nõuetest varustusele maastikul ratsutamisel ja hüppetreeningul, takistuste ja hüpete põhiterminoloogiat. (Testid ja suulised küsitlused) – 40%.
- praktilist demonstratsiooni täis- ja poolistaku kasutamisest, kavalettide, üksiktakistuste ja penerollide ridade ületamist – 20%.
- ratsutamisoskust maastikul – 20%.
- koolisõiduelementide esitamist – 20%

RAKENDID JA RAKENDISPORT

1 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab algteadmised hobuveokitest, rakenditest ja rakendisportist ning oskused hobuse rakendamiseks veoki ette ja rakendis oleva hobuse juhtimiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

3. Õppesisu

3.1. RAKENDISPORT LÄBI AEGADE.

3.2. HOBUSED RAKENDISPORTIS. Veo- ja raskeveohobused. Universaalsed hobused. Eesti raskeveohobuse ja tori hobuse sobivus rakendisporti. Rakendihobuste valikuomadused.

3.3. HOBUVEOKITE TÜÜBID JA RAKENDAMISE VÕTTED. Traavikärud. Vankrid, pikkvankrid, maratonvankrid, kalessid ja tõllad. Reed ja saanid. Loogarakendid ja sorirakendid. Ühe-, kahe- ja enama hobuse rakendid ja rakendamise võtted. Rakmed ja nende kasutamine ning hooldamine.

3.4. RAKENDISPORT: FEI võistlusalad, võistlusrajad, võistluste süsteem.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- rakendisportis kasutatavate hobuste valiku põhimõtteid;
- hobuveokite ja rakendite tüüpe;
- rakendisporti võistlusalaid.
- rakendi ja traavispordi peamisi erinevusi

Õppija oskab

- valida rakendisportiks sobivat hobust
- nimetada ja kasutada erinevaid rakmeid
- rakendada hobust veoki ette

- juhtida hobust ohjade abil

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi – 40 %
 - erinevate hobuveokite ja rakendite tundmine
 - rakendispordialade kirjeldamine
 - hobuse sobivuse näitajate nimetamine
- praktilisi oskusi – 50%
 - rakmete tundmist ja kasutamise oskust
 - hobuse rakendamist veoki ette
 - rakendihobuse juhtimisoskust
- iseseisvat tööd – 10%
 - info otsimine Eestis toimuvate rakendispordivõistluste kohta

PRAKTIKA

20 õn

1. Eesmärk

Töökeskonnas toimuva praktika eesmärk on kinnistada koolis õpitut ja süvendada kutsealaseid teadmisi ning oskusi, suurendada otsustus-, ja analüüsivõimet, kohusetunnet, vastutust ja initsiatiivi. Valmistada õppija ette kutse kvalifikatsiooni eksami edukaks sooritamiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud täies mahus õppekeskkonnas toimunud õppemoodulid.

3. Õppesisu

Praktikant teostab hobusekasvanduses või hobusekasvatustalus järgmisi praktilisi töid järgides sealjuures tööohutusnõudeid:

4. Hobuste bokside puhastamine, allapanu vahetamine, samuti vahekäigu ja teiste tallikompleksi kuuluvate ruumide korrashoidmine
5. Sõnniku käitlemine järgides keskkonnaohutuse nõudeid

6. Hobuste klassifitseerimine ning identifitseerimine mõõtude, märgiste ja värvuse põhjal.
7. Söödaratsioonidega tutvumine, koostamine, söötade ettevalmistamine ja söötmine .
8. Söötade organoleptiline hindamine
9. Karjamaa sobivuse määramine hobuste karjatamiseks
10. Hobuste naha, karvkatte ja jalgade regulaarne hooldamine. Võimalusel pügamise harjutamine. Puhastusvahendite hooldus
11. Hobuste kohtlemine nende karjas viibimisel. Kätte saamine, päitsestamine, kinni sidumine, lahti laskmine
12. Igapäevane jalgade tõstmine nende tervise kontrolliks ning regulaarne kapjade hooldamine ning abistamine värkimisel ja rautamisel
13. Erinevate jalakaitsevahendite kasutamine ja hooldamine
14. Abistamine veterinaarsete toimingute juures, sh. hobuste kiibistamisel
15. Stressi ning sagedamini esinevate probleemide ja nende sümptomite äratundmine ning kõrvaldamine
16. Inna tuvastamine, assisteerimine märade paaritamisel või seemendamisel ning tiinuse diagnoosimisel
17. Varssumise jälgimine, abistamine ja vastsündinu hooldamine
18. Noorhobuste hooldamine, õpetamine, ettevalmistamine noorhobuste ülevaatuseks
19. Noorhobuste ülevaatusel vajalike esitlusviiside (sh vabahüpete) harjutamine
20. Kordetreeningute läbiviimine
21. Noorhobuste õpetamine kogenud treeneri juhendamisel
22. Hobuse treilerisse viimise harjutamine
23. Ratsutamine kas maneežis või/ja treeningplatsil ja maastikul kogenud treeneri juhendamisel
24. Ratsutamistunni läbiviimisel treeneri abistamine ja treeningu jälgimine
25. Ratsaväljaku hooldamine ja ette valmistamine treeninguks, võistluseks
26. Hobuturismitalus klientidega suhtlemine ja abistamine
27. Hobuse rakendamine veoki ette ja töötamine rakkehobusega
28. Hobuvarustuse ja selle osade tundmaõppimine, hooldamine, parandamine
29. Karjakoplite ettevalmistamine karjatamiseks
30. Karjatamisgruppide moodustamine ja hobuste viimine karjamaale

31. Talli päevakorra jälgimine ja selle alusel tallitööde teostamine

32. Tallipäeviku pidamine

33. Tutvumine tõuaretusdokumentatsiooniga

4.Õpitulemused

Peale praktika läbimist õpilane

teab ja tunneb

- talli majandamise ja toimimise põhimõtteid
- hobuste ja töötajate heaolu tagavaid ohutus- ja muid nõudeid
- tallitööde organiseerimise vajalikkust vastavalt päevakavale

oskab

- hobuseid ja hobusebokse nõuetekohaselt puhastada
- pidada puhtust kõigis talliruumides
- analüüsida ja koostada söödaratsioone vastavalt kasutusintensiivsusele ja vanuserühmale
- sööta ette valmistada ja sööta
- treenida hobuseid nii kordel kui sadulas
- hobuseid võistlusteks ette valmistada, saduldada
- läbi viia ratsutamistundi algajatele
- ratsutada vähemalt algtasemel
- kasutada jalakaitsevahendeid ja tekke
- värkida ja assisteerida rautamisel
- kontrollida hobuste tervislikku seisundit ja vajadusel anda esmaabi
- märgata inna või läheneva poegimise tunnuseid
- abistada poegimisel ja hooldada vastsündinut
- assisteerida paaritamisel või veterinaarsetel toimingutel
- hooldada, parandada hobuvarustust
- pidada tallipäevikut
- täita tõuaretusdokumente
- koostada tallipäevakava ja vastavalt sellele organiseerida tallitöid

5. Hindamine

Ettevõttepraktika ajal peab praktikant praktikapäevikut ja täidab ettevõtte kohta aruande. Praktika lõpul annab tööandja hinnangu praktikandi tööle. Hinnang sisaldab nii praktikandi erialaseid teadmisi ja oskusi kui ka isikuomadusi (initsiatiivi, aktiivsust, suhtlusoskust, täpsust, kohusetunnet ja vastutusvõimet). Hinnang antakse kokkuvõtvalt 5 palli süsteemis.

Ettevõttepraktika koondhinne kujuneb kolmest hindest:

- tööandja hinne 40 %
- päevik-aruande hinne 40%
- vestluse hinne 20%

4. Valikõpingute moodulid

TREENERIKOOLITUS

2 õn

1. Eesmärgid

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab oskused algtasemel ratsutamise õpetamiseks ning teadmisi ratsutamisevõistluste korraldusest ja läbiviimisest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Vähemalt 1- aastane ratsutamise kogemus ja/või läbitud moodul “**Hobuse kasutamine ja ratsutamise algõpe**”.

3. Õppesisu

3.1. RATSATREENER KUI SUHTUMISE KUJUNDAJA: Ratsutamise algõpetuse eesmärk Suhtumine hobusesse ja ratsasporti. Isiklik eeskuju. Hobuse heaolu primaarsus. Treenerite atesteerimise süsteem ja koolitusvõimalused Eestis.

3.2. RATSATREENINGU TURVALISUS: Treeningprogrammi ja hobus(t)ega tegelemise turvalisuse ühtne kava.

3.3. RATSATREENINGU LÄBIVIIMINE: Erinevused algajate-, edasijõudnute- ja laste treeningutel. Hobuste valik. Grupi- ja individuaaltreening. Ratsutamistunni ülesehitus.

3.4. RATSUTAMISVÕISTLUSED. Rahvusvahelise Ratsaspordi Föderatsiooni (FEI) poolt tunnustatud võistlusalad. Eestis enamlevinud võistlusalad. FEI ja ERL kalenderplaani võistlused

3.5. VÕISTLUSMÄÄRUSTIKUD. ERL Üldmäärustik. Takistussõidu- ja koolisõidu määrustikud.

3.6. AMETLIKU ISIKU TÖÖ RATSAVÕISTLUSTEL: Rahvusliku kohtuniku, rajameistri, korrapidaja ja võistluste sekretäri üldised ülesanded. Takistussõidu- ja koolisõidukohtuniku põhiülesanded. Ametlike isikute töö erinevused rahvusvaheliste võistluste korraldamisel.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- ratsutamise õpetuse eesmärgid, hobuse heaolu reegleid ja treenerite atesteerimise süsteemi;
- turvalisuse nõudeid ratsutamistreeningu läbiviimisel ja hobustega tegelemisel;
- põhierinevusi ratsutamistreeningute läbiviimisel lähtudes klientide eripäradest;
- FEI ametlike võistlusalade ning Eestis enam levinud võistlusalade;
- ERL Üldmäärustikku ning takistussõidu- ja koolisõidu määrustikke.

Õppija oskab

- hinnata ratsutamistreeningute läbiviimise riske ning koostada ühtset turvalisuse kava konkreetses treeningkohas hobustega tegelemiseks ja treeningute läbiviimiseks;
- läbi viia ratsutamistundi erinevatele vanusegruppidele ja erinevate ratsutamisoskustega klientidele;
- komplekteerida treeninggruppi lähtudes klientide ja hobuste koosseisust;
- abistada rahvuslikel võistlustel kohtuniku, rajameistri, korrapidajat ja sekretäri;
- vabatahtlikuna osaleda rahvusvaheliste ratsavõistluste läbiviimisel.

5. Hindamine

Hinnatakse

- teadmisi ratsutamisõppe läbiviimise alustest
- turvalisuse nõudeid ja nende järgimist treeningtundides
- FEI võistlusalade teadmist
- ERL üldmäärustikku ning takistus- ja koolisõidu määrustikku

- praktilise treeningtunni läbiviimise oskust (meeskonnatööna)
- rahvuslikel võistlusel kohtuniku, rajameistri, sekretäri või korrapidaja abistamist

HOBUTURISM, HOBUMATKA JUHTIMINE

2õn

1. Eesmärgid

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab huvi hobumatkade korraldamise kui maamajanduse alternatiivse ettevõtlusvormi rakendamise vastu, omandab oskuse meeskonna liikmena juhendamisel või iseseisvalt, kliendisõbralikult ning turvaliselt kavandada ja korraldada hobumatku või –rännakuid, äratada matkajates huvi Eesti looduse ja kultuuri ning Eesti hobuse vastu .

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud on moodulid **Arvutikasutus ja asjaajamine, Töökeskkonnaohutus, Suhtlemine ja klienditeenindus, Erialane võõrkeel , Majandus ja ettevõtlus**

ning moodulist **Hobuse õpetamine ja kasutamine** teema *Ratsutamine maastikul, matkad, rännakud* .

Õppija oskab ratsutada algtasemel.

3. Õppesisu

3.1.TURIMIKORRALDUSE ALUSED . Turismi mõiste, ajalugu, areng, koht Eesti majanduses. Seosed teiste majandusharudega. Turismi erinevad vormid. Hobumatkad turismi osana, nende tähtsus maamajanduse, sh hobumajanduse arengus. Hobumatkade kogemused maailma erinevates riikides ja meil.

3.2. EESTI TURISMIGEOGRAAFIA JA KULTUURILUGU. Eesti loodus, kliima. Maastikud ja kaitsealad. Vaatamisväärsused. Eesti kultuuriloolised paigad. Eesti rahvakalender, traditsioonid. Oma paikkonna geograafia ja kultuurilugu.

3.3.HOBUMATKADE KORRALDAMINE. Hobumatka idee leidmine, selle elluviimise kavandamine, eelarve koostamine. Idee tutvustamine ja reklaamimine. Matkarühma komplekteerimine . Klientide vajaduste, ootuste ja motiivide väljaselgitamine. Marsruudi ja ajakava koostamine. Hobuste, hobu- ja turvavarustuse valik ning korrasoleku kontrollimine. Matkarühma instrueerimine. Hobuste ja matkajate heaolu ja turvalisuse jälgimine matka käigus ,

puhkepausidel hobuste ja matkajate toitlustamise korraldamine. Matkadokumentide täitmine, tagasiside kogumine klientidelt.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- turismikorralduse üldisi aluseid ja turismiliikide omavahelisi seoseid;
- hobumatkade võimalusi maamajandusettevõtluses;
- Eesti ning oma piirkonna turismigeograafia ja kultuuriloo ülevaadet .

Õppija oskab

- otsida hobuturismialast infot,
- kavandada matkaideed, seda reklaamida;
- selgitada välja klientide ootusi, vajadusi ja motivatsiooni;
- kavandada ja koostada klientide vajadusest lähtudes matka või rännaku marsruuti, eelarvet ja ajakava ;
- valida ja kontrollida maastikusõiduks vajalikku varustust ;
- ratsutada maastikul algtasemel , kontrollida hobuse tempot ning liikuda erinevatel maastikel;
- juhendada kliente hobuse käsitsemisel ;
- viia töörühma koosseisus turvaliselt kliendile ja hobusele läbi hobumatk või –rännak;
- hinnata hobuse ja kliendi tervislikku seisut maastikul liikudes ning anda vajalikku esmaabi;
- organiseerida hobuste ja klientide toitlustamist;
- tutvustada klientidele vastavalt kliendi soovidele paikkonna või Eesti kultuurilugu, looduslikke iseärasusi.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi turismikorraldusest, hobuturismist ja hobumatka läbiviimise turvalisusest kirjalike testidega
- iseseisva tööna hobumatka kavandamist, milles näidatakse ära eesmärk, sihtgrupp, marsruut, vaatamisväärsuste iseloomustus ja päevakord ning matka eelarve.

SEPATÖÖD

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse populariseerida sepatööd ja õpetada hobuste rautamise erinevaid tehnikaid- kül- ja kuumrautust ning ravirautust.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul hobuste pidamisest ja hooldusest ning omandatud hobuse kohtlemise ohutud töövõtted.

3. Õppesisu

3.1. RAUTUSE PÕHIMÕTTED JA AJALUGU.

3.2. KABJA EHITUS. Kapjade anatoomia ja biomehhaanika. Kapjade kujud

3.3. JALGADE SEISUD. Normaalsed ja väärad seisud. Liikumine korrapärase ja korrapäratu seisuga korral.

3.4. HOBUSE KOHTLEMINE RAUTUSEL. Ohutusnõuded. Hobuse fikseerimine. Jalgade ülesvõtmine.

3.5. KABJA PUHASTAMINE JA VÄRKIMINE. Puhastamine kabjakonksu ja harjaga. Kabja lühendamise värkimistangide ja kabjanoa abil. Raspeldamine.

3.6. RAUA VALIMINE. Rauda sobitamine kabja kujuga. Suve- ja talveraudad.

3.7. KÜLM- JA KUUMRAUTUS. Kuumrautuse eelised võrreldes külma- ja kuumrautusega.

Kuumrautuseks vajalikud tarvikud.

3.8. RAVIRAUTUS. Ravirautuse tähtsus ja põhimõtted. Erinevad raviraudad. Jalgade seisuga ja liikumise parandamine spetsiaalraudadega.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- jalgade ja kapjade ehitust ning kapjade biomehhaanikat
- värkimise vajalikkust
- rautuse tähtsust ja erinevaid rautusviise
- ravirautuse põhimõtteid.

Õppija oskab

- hobust rautuseks ette valmistada ja fikseerida

- värkida ja raspeldada
- rautada nii kül- kui kuummeetodil.

5. Hindamine

Hinnatakse:

- teoreetilisi teadmisi kabja anatoomiast ja füsioloogiast ning rautamise põhimõtetest testide abil
- praktilisi töövõtteid nii kül- kui kuumrautusel

TALLIEHITUS

2 õn

1. Eesmärk

Mooduli eesmärk on anda teadmisi ja praktilisi oskusi tallide ja nende juurde kuuluvate ehitiste (maneež, sööda- ja sõnnikuhoidla) ja rajatiste (ratsaväljakud, ratsarajad, koplid) planeerimisest ning ehitusest, vanemate tallide rekonstrueerimisest või muude hoonete (nt sigala või lehmalaut) kohandamistest hobuste jaoks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul **Hobuste pidamine**

3. Õppesisu

3.1. TALLIKOMPLEKS, SELLE LAHENDUSPÕHIMÕTE JA ÜMBRUSE PLANEERING

lähtuvalt erinevatest tegevustest; ratsakool, hoiutall (üüritall), kasvandus, võistluskeskus, kombineeritud keskused (ratsakool-võistluskeskus jne)

3.2 PROJEKTEERIMINE. Tallikompleksi (tall, maneež, hoidlad, abihooned) projekteerimise põhimõtted – hoonete erinevad konstruktiivsed lahendused, pinna- ja ruumivajadused, valgustuse ja ventilatsioonipõhimõtted, ohutusnõuded. Talli sisustus lähtuvalt selle kasutusfunktsioonist (üksik- ja rühmaboksid, nende konstruktsioonid).

3.3. TALLI ÜMBRUS. Ratsaväljakud, koplid, karjamaad- planeerimise ja rajamise põhimõtted, piirded.

3.4. HOONETE REKONSTRUEERIMINE. Loomalautade kohandmine hobuste pidamiseks.

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb:

- tähtsamad nõuded, mida esitatakse hobusepidamiseks mõeldud hoonetele ja rajatistele,
- hobusepidamiseks mõeldud hoonete ja rajatiste lahenduspehmohted
- ohutusnõudeid seoses hoonete ja rajatiste kasutamisega

Õppija oskab:

- analüüsida olemasolevate hobusepidamishoonete ja rajatiste sobivust
- teha koostööd projekterijaga uute hobusepidamishoonete ja rajatiste kavandamisel

5. Hindamine

Hinnatakse:

- õppija valikul ühe tallikompleksi (ratsakool, hoiutall (üüritall), kasvandus, võistluskeskus, kombineeritud keskused) kavandamine ja hindamine lähtuvalt mõnest olemasolevast ümberkujundamist nõudvast hoonest kirjaliku iseseisva tööna (töö maht min 5 lk; A4, 1800 tähemärki leheküljel, lisaks vajalikud joonised ja skeemid

ROHUMAAVILJELUS JA SÖÖDATOOTMINE

2 õn

1. Eesmärk

Mooduli eesmärk on anda teadmisi ja praktilisi oskusi hobustele talliperioodiks põhisoötade tootmisest, heina ja silode valmistamise tehnoloogiast, karjamaade rajamisest ja hooldamisest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Peab olema läbitud moodul **Hobuste pidamine**

Teoreetilised teadmised: liblikõieliste ja kõrreliste heintaimede botaaniline iseloomustus, liigid, sordid, kasvunõuded; rohundid ja nende olemus rohumaadel; rohumaade jaotus, liigid; rohumaade rajamine ja uuendamine; karjamaade kasutamine, hooldamine, väetamine; niitude kasutamine, hooldamine, väetamine; rohusöötade (hein,silo) valmistamine, säilitamine; mahepõllumajandus hobusekasvatases.

4.Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimisel õppija teab ja tunneb:

- enamlevinud umbrohete

- liblikõielisi ja kõrrelisi heintaimi ja nende seemneid, nende majanduslikke ja bioloogilisi põhiomadusi
- loodussäästlike hobumajandust
- kuidas valmistada erinevaid söötasid

oskab:

- hinnata rohumaade seisukorda ja määrata ümberrajamise vajadust
- tegevuse planeerimisel arvestada ümbritsevat looduskeskkonda ja valida keskkonnasäästlik tegutsemisviis
- kasutada erialakirjandust

5.Hindamine

Mooduli hindamise aluseks on õpitulemustes esitatud teadmiste ja oskuste omandamine

Hinnatakse:

- Teoreetilised teadmised -aine omandamise käigus testid, vestlused, kirjalikud kontrolltööd
- Praktilised oskused -erinevad tegevused (seemnete ja taimede tundmine, rohumaade hindamine)
- Iseseisev töö - töö erialakirjandusega ülevaadete jms. koostamiseks

Mooduli lõpetamiseks peab õppija olema saanud positiivse tulemuse kõikides komponentides

HOBUSTE HOOLDAMINE, TALLITÖÖD

5 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab oskused tallitööde teostamiseks ja hobuste igapäevaseks hooldamiseks ning ka võistlustel, treeningutel, taastumisperioodidel, võistlusreisidel ja muudes olukordades.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud töökeskkonna ohutuse ja ratsutamise algõppe moodul

3. Õppesisu

3.1. HOBUSE KESKKOND .Tall. Boks. Allapanu. Jootmissüsteem. Koridorid. Sadularuum. Saduldamiskoht. Söödaruumid. Kärud jm. tallivarustus.

- 3.2 TURVALISE JA HÜGIEENILISE KESKKONNA LOOMINE. Bokside igapäevane puhastamine ja allapanu vahetamine. Sõnniku käsitlemine.
- 3.3. TREENING- ja VÕISTLUSVÄLJAKUD. Tingimuste hindamine, ohud. Väljakute hooldamine. Kasutamine.
- 3.4. KARJAMAAD. KOPLID. KARUSSELLID. Tingimuste hindamine, ohud. Tarade, aedade tegemine, parandamine.
- 3.5. VARUSTUS ja ABIVAHENDID. Päitsed, valjad. Sadulad. Jalakaitsmed. Tekid. Varustuse hooldamine (parandamine, pesemine, õlitamine jms.).
- 3.6. RAUTUS. Rautuse kontrollimine. Ohud. Tollid, nende kasutamine ja vahetamine.
- 3.7. HOBUSE PUHTUS. Karvkate. Higistamine. Puhastamise tähtsus, viisid, vahendid. Pesemine. Pügamine. Hooldustarvikud, nende kasutamine ja puhastamine.
- 3.8. VÕISTLUSHOBUNE. Võistlemise mõju organismile. Treenitus. Treenitud organismi omapärad. Taastumine. Närvisüsteemi eripära ja koormatus.
- 3.9. MASSAAŽ. Algteadmised ja –oskused.
- 3.10. SÖÖDALISANDID. TAASTUMISVAHENDID, nende kasutamine. Dopingu vältimine.
- 3.11. HOBUSTE TERVISLIKU SEISUNDI KONTROLLIMINE. Vaatlus, kompimine, kuulamine. Terviseparameetrid, normaalsed ja patoloogilised nähud.
- 3.12. ESMAABI. Esmaabi tähtsus ja võtted. Sidemete vahetus, kompressid, ravimite manustamine suu kaudu, süstimine lihasesse ja veeni,
- 3.13. HOBUSE TRANSPORT. Laadimine, ohud, liiklemine hobustega.
- 3.14. TEGEVUSED hobuse režiimi tagamiseks tallis, võistleja abistamiseks soojendusväljakul, aja planeerimine võistluspäeval

4. Hinnatavad õpitulemused

Õppija teab ja tunneb

- Ohutusnõudeid hobustega ümberkäimisel
- Tallihügieeni ja -rutiini tähtsust
- võistlushobuse organismi ja režiimi eripära, hooldamise mõju organismile;
- nõudeid võistlushobuse keskkonnale eri perioodidel;
- rautust, varustust, abivahendeid, ja oskab neid kasutada ning korrastada;
- hobuse puhastamist, massaaži, taastumisvahendite kasutamist;
- esmaabi ja ravi lihtsamaid võtteid ja vahendeid;

- hobuse transportimist ja selle ohte;
- hobuhooldaja tegevusi, kohustusi ja õigusi võistlustel.

Õppija oskab

- teha igapäevaseid tallitöid
- hoida puhtust kõigis tallikompleksi ruumides
- puhastada hobuseid
- hooldada ja parandada varustust
- ratsutada vähemalt algtasemel
- hobust treilerisse panna ja fikseerida
- märgata hobuse terviseprobleeme
- anda esmaabi kergematel juhtudel
- ravida haiget hobust vastavalt arsti juhistele.

5. Hindamine

Hinnatakse

- Tallitööde teostamise ratsionaalsust, kohuse- ja vastutustundlikkust
- hobustega ümberkäimise oskust arvestades nii hobuse kui enda ohutust
- hobuse hooldamise ja võistluseks ettevalmistamise võtteid
- hobuse viimist treilerisse ja maha.
- hobuse fikseerimise võtteid
- esmaabi andmise oskust

ÄRIPLAAN

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised äriplaani olemusest ja selle koostamise põhimõtetest.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Läbitud majanduse ja ettevõtluse moodul.

3. Õppesisu

3.1 ÄRIPLAAN

Äriidee ja selle püstitamine. Äriplaani struktuur. Äriplaani maksumuse ja ressursside kavandamine, äriplaani finantsmajandusliku osa (sh ettevõtte kavandatavad investeeringud; tulude- ja kulude eelarved, raha liikumise eelarve, kasumieelarve, eelarveline bilanss, vajalikud lisad). Äriplaani finantsmajandusliku tasuvuse hindamine. Äriplaani realiseerimine ja kontroll, saavutatud eesmärkide hindamine.

4. Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimise järel õpilane teab ja tunneb:

- äriplaani koostamise põhimõtteid;

oskab:

- üles ehitada lihtsamat, sisuliselt ja vormiliselt realistlikku äriplaani.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessi hindamine 20 %,
- iseseisvad tööd 10 %
 - materjali otsimine erialase äriplaani koostamiseks;
- praktilised tööd – 70 %;
 - äriplaani koostamine 60%
 - äriplaani kaitsmine 10%

LIIKLUSÕPETUS

2 õn

1. Eesmärk

Õpetusega taotletakse, et õppija omandab teadmised ja oskused B, C1 ja T kategooria autojuhi ja traktorijuhi kvalifikatsiooni taotlemiseks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Puuduvad

3. Õppesisu

3.1. LIIKLUSÕIGUSAKTID

3.2. LIIKLUSOHUTUS

3.3. ÕPPESÕIT

4. Hinnatavad õpitulemused

Mooduli läbimisel õppija teab ja tunneb:

- liiklusõigusakte;
- liiklusohutust;

oskab:

- ohutult juhtida autot liikluses.

5. Hindamine

Mooduli hinne moodustub järgmistest osadest:

- protsessihindamine – 20%;
- iseseisev töö – 20%;
 - testülesannete lahendamine arvutis – 20%;
- praktilised tööd – 60%;
 - koolieksami sooritamine 60%.

KARJÄÄRIÕPETUS

1 õn

1.Eesmärk:

Õpetusega taotletakse, et õpilane: kujundab adekvaatse enesehinnangu; valmisoleku teadlikeks karjäärivalikuteks ja -otsusteks ning elukestvaks õppeks; oskab seada eesmärke ja nende täitmiseks süsteemselt tegutseda, tutvub erinevate ametite/elukutsetega, õppides tundma haridus- ja koolitusvõimalusi, töö-seadusandlust ning kohalikku majanduskeskkonda; teab karjäärivõimalusi valitud kutsealavaldkonnas; väärtustab kutseõppeasutuses õppimist ja isikliku karjääri arendamist.

2.Nõuded mooduli alustamiseks:

Sissejuhatus erialasse/ valdkonda I kursusel läbitud.
Õpilased on läbinud vähemalt ühe ettevõttepraktika.

3.Õppesisu:

3.1 ENESETUNDMINE JA SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL

Isiksuseomadused: närvisüsteemi tüüp, temperament ja iseloom.

Isiksuseomadused: väärtused, vajadused, motivatsioon, hoiak, emotsioonid, positiivne mõtlemine.

Isiksuseomadused: võimed, intelligentsus, huvid, oskused (üldoskused, erioskused)

Minapilt ja enesehinnang (k.a. eneseaustus ehk eneseväärtustamine), identiteet, refleksioon, sotsiaalne küpsus.

3.2. ÕPPIMISVÕIMALUSTE JA TÖÖMAAILMA TUNDMINE NING SELLE TÄHTSUS KARJÄÄRI PLANEERIMISEL

Muutuv tööturg: kutsealavaldkonna olukord, arengusuunad, prognoosid, kutsestandardid, tööandjate ootused, ettevõtluse vormid, tööõiguse alused.

Muutuv tööjõuturg: valdkonna tööjõuturu nõudlus ja pakkumine, konkurents, elukestev õpe, töö-motivatsioon, töötus, tööturuteenused.

Haridustee: valdkonna erialad, haridussüsteem, mitteformaalne haridus, hariduse ja tööturu vahelised seosed, õpimotivatsioon, elukestev õpe.

3.3 PLANEERIMINE JA OTSUSTAMINE

Otsustamine ja seda mõjutavad tegurid – alternatiivid valikutes, omavastutus, aja planeerimine.

Karjääriplaneerimine kui elukestev protsess: karjäär, karjääriplaneerimine, karjääriinfo allikad, infootsimine, karjääriinõustamine, muutustega toimetulek, elurollid, elulaad.

Tööotsimine: kandideerimisdokumendid, tööintervjuu, tööotsimiseallikad.

3.4 ISIKLIKU KARJÄÄRIPLAANI KOOSTAMINE

Karjääriotsuste tegemise protsess. Lühiajaline karjääriplaan. Pikaajaline karjääriplaan.

Näidismoodul on koostatud SA Innove projekti Karjääriteenuste süsteemi arendamine Eesti Vabariigis raames

4.Õpitulemused

Aine karjääriõpetus keskendub õpilase adekvaatse enesehinnangu kujunemisele.

Õpilane tunneb erialade, ametite ja elukutsete vahelisi seoseid. Ta oskab näha ja mõistab töömaailmas toimuvat ja on teadlik selle mõjust isikliku tööalase karjääri planeerimisele.

Õpilane teadvustab oma vastutust ja on motiveeritud isiklikku karjääri teadlikult planeerima ning mõistab ja väärtustab elukestva õppe põhimõtteid.

Õpilane on teadlik ametialase edasiliikumise võimalustest ning on orienteeritud elukestvale õppele.

5.Hindamine

Hinnatakse

- ainekäsitluses aktiivsete mõistete ja terminite tundmist ja nende kasutamise õigsust - 10%
- Oma isiksuse tundmist seostatuna valitud erialaga -10%
- Karjäärialase teabe otsimise ja leidmise oskust -10%
- Koostab ühe konkreetse tööpakkumise kuulutuse alusel töökoha taotluse ja selle juurde kuuluva CV või kirjutab kaaskirja tuues välja oma tegevused, nõrkused , võimed ja oskused -60%

- Õpilane koostab iseseisvalt oma karjääriplaani lähemaks kümneks aastaks, näidates end läbi erinevate elurollide -10%

5. Üldharidusainete moodulid

EESTI KEEL

5 õn

1. Eesmärgid

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane arendab oma suulist ja kirjalikku väljendusoskust, suutlikkust vastu võtta, hinnata, kasutada ja edastada teavet, arendab oma õpioskusi ja tekstiga töötamise oskust, omandab suhtlemisvalmiduse, väärtustab emakeelt ja rahvuskultuuri ning hindab objektiivselt oma keeletaset ja väljendusoskust.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

ÕIGEKEELSUS (1 õn). Häälikuõpetus. Keele häälikusüsteem. Silp ja silbitamine. Õigekirjutus. Eesti keele õigekirja põhimõtted. Täheortograafia põhireeglid. Võõrsõnade olemus ja ortograafia: h, f ja š kvantiteedi märkimine. Algustähe ortograafia põhireeglid. Sõnade kokku- ja lahkukirjutamise põhimõtted ja reeglistik. Arvude märkimine kirjas. Sõnade poolitamine. Lühendamise põhimõtted, lühendite märkimine kirjas. Keelekäsiraamatute kasutamine õigekirja kontrollimiseks. Eesti keele struktuur. Keele olemus. Eesti keel kui soome-ugri keel. Sõnaliigid. Sõnaliigi piiritlemine. Vormimoodustus. Sõnamoodustus. Sõnavara rikastamise teed ja allikad. Sõnauhend ja liitsõna.

VÄLJENDUSÕPETUS (1 õn). Tekst. Teksti mõiste. Teksti terviklikkus ja liigendamine, lõik; sidusus; alustus ja lõpetus. Suuline ja kirjalik tekst. Väljendusvahendite eripära sõltuvalt eesmärgist, adreessadist ja olukorrast. Erisuguste tekstide lugemine. Meediatekst. Meediateksti olemus ja eripära. Uudis, olemuslugu, intervjuu, arvustus, reportaaz, reklaam. Teabetekst. Teabeteksti olemus ja eripära. Refereerimine, tsiteerimine; allikaviide; konspekterimine. Ilukirjandustekst. Ilukirjandusliku teksti olemus ja eripära. Keelekasutuse kujundlikkus. Kirjeldus, jutustus, arutlus. Lüüriline eneseväljendus. Taretekst. Tareteksti olemus ja eripära. Avaldus, elulookirjeldus, kiri, apellatsioon, volikiri, protokoll. Teksti koostamine. Teema. Materjali kogumine. Ainestiku järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti viimistlemine.

Arutlev kirjand. Sagedasemad sõnastus- ja stiilivead. Teksti vormistamine. Pealkirjastamine, liigendus, paigutus. Suuline tekst. Igapäevasuhtlus, vestlus, tutvustus, kaastundeavaldus. Kõneks valmistumine, esinemine. Olmekõned: tervitus, õnnitlus, tänukõne. Informeerivad kõned: ettekanne, sõnavõtt koosolekul.

VORMIÕPETUS (1 õn). Sõnaliigid. Käänete süsteem eesti keeles. Käändsõnavormide ja omadussõna võrdlusastmete moodustamine. Arv- ja asesõna käänamise erijooni. Pöörd sõna vormistik. Pöördeliste ja käändeliste vormide moodustamine. Eesti keele sõnaraamatu kasutamine vormide moodustamiseks, kontrolliks. Nimede ortograafia; nimede käänamise erijooni. Nimedest saadud üldsõnad. Sõnavaliku olenevus väljenduse eesmärgist, kõne laadist, adressaadist, situatsioonist. Peamisi sõnastusvigu. Olulisemaid rektsioone.

SÕNAVARA JA SÕNASTUS (1 õn). Sõna ja selle tähendus. Sõnade mitmetähenduslikkus. Paronüümia. Sageli väärast tähenduses kasutatavaid sõnu. Metafoorid keeles. Fraseologismid. Sõnavara. Sõnavara mõiste ja koostis. Keele sõnavara rikastamise allikad ja viisid. Murdesõnad. Lühendamine ja tehissõnad. Liitsõnamoodustus. Veohtlikke kokku- ja lahkukirjutamise juhtumeid. Sõnatuletus. Sagedasemate tuletiste tähendus ja ortograafia. Sõnade laenamine. Näiteid varasematest laenudest; ladina ja kreeka kaudlaene. Tõlkelaenu. Võõrsõnad; võõrsõna tunnusjooned ja ortograafia. Tsitaatsõnad ja nende kasutamine.

LAUSEÕPETUS (1 õn). Lause. Liht- ja liitlause. Üte, lisand, lauselühend. Otse- ja kaudkõne. Lausete kirjavehemärgistamine. Sõnade järjekord lauses. Ühildumine. Rektsioon. Keele sõnavara ja selle rikastamise võimalused. Kirjakeele ja argikeele sõnavara. Sõnavara ja sõnastus. Sõnade mitmetähenduslikkus. Paronüümia. Sageli väärast tähenduses kasutatavaid sõnu. Metafoorid keeles. Fraseologismid. Murdesõnad. Lühendamine ja tehissõnad. Veohtlikke kokku- ja lahkukirjutamise juhtumeid. Sagedasemate tuletiste tähendus ja ortograafia. Näiteid varasematest laenudest; ladina ja kreeka kaudlaene. Tõlkelaenu. Võõrsõnad; võõrsõna tunnusjooned ja ortograafia. Tsitaatsõnad.

4. Õpitulemused

Õpilane:

- eristab eri tekstitüüpe, tunneb ära kujundliku keelekasutuse;
- rakendab olulisemaid ortograafia- ja grammatikareegleid;
- õpib tundma, eristama, mõistma ja koostama mitmesuguseid tekste;
- avaldab oma mõtteid kõnes ja kirjas, arvestades eesmärki, adressaati, olukorda;

- põhjendab oma seisukohti, tuues sobivaid näiteid;
- leiab vajalikku teavet, kasutab ja edastab seda;
- refereerib loetut ja kuulutat kokkuvõtlikult väljendab selle kohta oma arvamust, kasutab saadud ainetikku uue teksti loomisel;
- alustab vestlust, kuulab, kaasvestlejaid;
- koostab ja esitab olmekõnet;
- koostab ja vormistab korrektselt olulisi tarbekirju;
- teab sõnavaraõpetuse põhimõisteid;
- teab põhilisi sõnamoodustusviise;
- kasutab sõnaraamatuid ja keelekäsiraamatuid;
- kasutab eesti kirjakeelt kõnes ja kirjas põhijoontes õigesti:
- teab keele- ja sõnavaraõpetuse põhimõisteid ja õigekirjutuse põhireegleid;
- teab suulise ja kirjaliku keelekasutuse erinevusi;
- väljendab oma mõtteid, arvamusi ja seisukohti kõnes ja kirjas;
- leiab ja kasutab teavet suuliste ja kirjalike tekstide koostamisel;
- oskab valida väljendusvahendeid vastavalt suhtlusolukorrale.

5. Hindamine

Hinnatakse õigekirja ja tekstide vormistamist, keelevahendite valikut vastavalt suulise ja kirjaliku kõne stiilile, oskust oma mõtteid korrektselt ja arusaadavalt väljendada, kirjakeele põhireeglite tundmist, oskust vajadusel kasutada erinevaid keelekäsiraamatuid.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

KIRJANDUS

2 õn

1. Eesmärgid

Kirjanduse õpetusega taotletakse, et õpilane saab ülevaate eesti ja maailmakirjanduse mõningatest esindajatest ning teostest, rikastab oma lugemiskogemust, arendab lugemiskultuuri,

väärtustab ilukirjandust kui tunde- ja mõttemaailma rikastajat, minapildi avardajat; mõistab ilukirjanduse tähtsust rahvus- ja maailmakultuuri osana.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

MAAILMAKIRJANDUS (1 õn). Ilukirjandusteksti eripära. Kujundlik keelekasutus. Kirjanduse põhiliigid ja -žanrid. Kõla-, kõne- ja lausekujundid. Metafoor. Lüürika. Lüüriline eneseväljendus, temaatika; vormid, riim. Luuletus. Lüroepika. Dramaatika. Dialoog, sündmus, karakter, kompositsioon. Tragöödia, komöödia, draama. Dramatiseering, stsenaarium. Eepika. Kirjeldus, alltekst; tegelane, vaatepunkt, süžee. Eepos, romaan, novell, jutustus, lühivormid. Antiik-, kesk- ja renessansiaeg. Antiikmütoloogia eepostest. Antiikteater. Antiiktragöödia näide. Piibel: tegelasi ja tekstinäiteid. Renessansi iseloomustus. Boccaccio 1-2 novelli. Shakespeare'i üks näidend. Valgustus ja romantism. Valgustuse iseloomustus. Goethe "Faust" I osa (katkendid). Romantismi iseloomustus. Realism, modernism ja postmodernism. Realismi ja modernismi iseloomustus. Balzaci või Stendhali või Flauberti või Tolstoi või Dostojevski üks romaan. Tšehhovi 1-2 novelli. Lääne-Euroopa 20. sajandi kirjandus. Hemingway, Hesse, Hamsuni teosed. Hašeki "Vahva sõduri Švejki juhtumised maailmasõja päevil" (katked). Remarque'i "Läänerindel muutuseta", "Aeg antud elada, aeg antud surra". Saint-Exupéry "Väike prints". Modernism luules, näiteid 2-3 autori loomingust: Baudelaire, Mallarme, Verlaine, Rimbaud, Whitman, Blok, Ahmatova, Jessenin, Lorca, Tagore, Leino, Eliot. Modernism ja absurd teatris - näiteid 1-2 autoriloomingust: Ibsen, Pirandello, Brecht, Beckett, Ionesco, Williams, Albee (katked). Postmodernismi iseloomustus. Arundhati Roy "Väikeste Asjade Jumal", Gabriel Garcia Marques "Sada aastat üksildust".

EESTI KIRJANDUS (1 õn). Eesti kirjanduse teke ja areng. Rahvusromantismi iseloomustus. Kreutzwaldi muinasjutud. „Kalevipoeg“ (katked). Koidula luule. Liivi luule. Kitzbergi või Vilde üks näidend. Eesti kirjandus 20. saj I poolel. "Noor-Eesti" kirjanduse ja keele ja kunsti uuendajana. Näiteid Suitsu, Underi, Visnapuu, Sütiste, Alveri luulest. Tuglase 1-2 novelli. Näiteid Gailiti või Vallaku lühiproosast. Tammsaare "Tõde ja õigus" üks osa. Eesti kirjandus 1940 – 2000. Näiteid 2-3 autori luulest: Lepik, Laaban, Merilaas, Alliksaar, Vaarandi, Kaalep, Niit vms. Üks Traadi või Valtoni või Undi jne proosateos. Näiteid 2-3 autori luulest: Kaplinski,

P.-E. Rummo, Runnel, Luik, Viiding, Kareva. Eesti nüüdiskirjandus. Kodu- ja väliseesti kirjanduse arenguhooni 1940. aastast tänapäevani. Gailiti või Ristikivi või Mälgu ühe romaani lähivaatlus. Viirlaid “Ristideta hauad” või Helbemäe “Õigus eluks”, näiteid Hindi või Smuuli proosast, Peegli või Traadi loomingust. Luule. Näiteid Krossi, Niidu, Merilaasi, Sanga, Lepiku luulest. Näiteid kassetipõlvkonna luulest. Uuem kirjandus. Näiteid Valtoni, Muti, Saadi, Luige, Bergi, Sauteri, Henno, Kivirähki, Tätte, Önnepalu, E. Vee, J. Pehk jms teostest; 1-2-teose lähivaatlus.

4. Õpitulemused

Õpilane:

- mõistab ilukirjanduse väärtust ja lugemise tähtsust;
- on lugenud vähemalt 6 ilukirjandusteost;
- teab eesti ja maailmakirjanduse esindajaid ja teoseid ainekava piires;
- teab mõningaid poeetika põhimõisteid;
- oskab loetud kirjandusteoste kohta oma mõtteid ja arvamusi avaldada ja neid esitleda.

5. Hindamine

Hinnatakse põhimõistete teadmist, kirjandusvoolude tundmist, tähtsamate autorite loomingu tundmist, ilukirjanduse kui kunsti mõistmist, ilukirjanduse sõnumi seostamisoskust tänapäevaga.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

VÕÕRKEELED

4 õn

1. Eesmärgid

Võõrkeelte õpetusega taotletakse, et õpilane kasutab, täiendab ja arendab varemomandatud õpiviise ja –võtteid, tunnetab võõrkeelte õppimise vajadust, loob lisaväärtuse oma erialale, omandab oskuse tööks erialatekstidega, kasutamishenditega, erinevate teatmeallikatega, teab õpitavate keelte maade kultuurilugu, iseloomulikke käitumisviise ja suhtlemisnorme, omandab valimiku erialast sõnavara, mida kasutab tegelikkust matkivates situatsioonides, on jõudnud keeleõppes tasemeni, kust on võimeline iseseisvalt oma keeleoskust arendama.

2. Nõuded mooduli alustamiseks:

Võõrkeeleeõppe tasemeks on keeleõpe põhikoolis A või B keelena.

3. Õppesisu

3.1 Kõnearendus-, lugemis-, kuulamis- ja kirjutamisteemad

PEREKOND JA KODU: perekond, rollid ja suhted perekonnas, majapidamistööd, kodu ja kasvatus, unistuste kodu, perekonna eelarve, majapidamisraha, taskuraha.

INIMENE JA ÜHISKOND: mina isiksusena teiste seas, iseloom, võimed, eelistused, nõrkused, suhted teistega.

LOODUS KUI ELUKESKKOND: loodus ja tema kaitse, looduskaitsealad, kliima ja loodusrikkused, puhkus, reisimine ja matkamine, maa ja linn

HARIDUS JA TÖÖ: haridussüsteem ja õppimisvõimalused Eestis ja õpitava keele maades, ametid ja elukutsed: karjäär.

INIMENE JA TEHNIKA: olmetehnika, arvutitehnika ja sellega seotud probleemid, tehnika areng, kommunikatsioonivahendid.

IGAPÄEVANE ELU: tervislik eluviis, toitumine, sportimine ja spordialad, tervise- ja tippспорт, suitsetamine, alkohol, narkootikumid, suhtlemine teeninduses.

KULTUUR JA LOOMING: teater, kino, muusika.

MEEDIA: televisioon, raadio ja kirjutav press, reklaam ja tema roll.

EESTI: riigikord, kultuuritavad, olulisemad pühad, nendega seotud kombed, söögitraditsioonid ja rahvustoidud.

ÕPITAVAT KEELT KÕNELEVAD MAAD: riigikord, kultuuri-, majandus- ja poliitilised kontaktid, valuutad, kultuuritavad, olulisemad pühad, nendega seotud kombed, söögitraditsioonid ja rahvustoidud.

3.2 Keeleteadmised

INGLISE KEEL. Lauseehitus/ *Word order*: Jutustav lause. Küsilause. *Yes/No* questions. *Tag-questions*. *Indirect questions*. Küsisõnad. *Reported questions*. Sõnade järjestus jutustavas lauses ja küsilause. Sidesõnade kasutamine lauses. Ettepanekute tegemine. Ajavormid/ *Tenses*: *Present Simple*, *Past Simple*, *Present Perfect*, *Past Perfect*, *Present Simple Continuous*, *Present Perfect Continuous*. *Past Simple Continuous*, *Future Simple* (*will/going to* kasutamine). Oleviku ajad,

mineviku ajad ja tuleviku ajad. Kestvad ajavormid. Ajavormide võrdlus eesti keelega ja kasutus inglise keeles. Eessõnad/ *Prepositions*: tegusõnadega kasutatavad eessõnad, omadussõnadega kasutatavad eessõnad, eessõnad väljendites, eessõnad küsilause. Määrsõnad/ *Adverbs*: Sagedust näitavad määrsõnad, nende kasutamine lauses.. Määrsõnade asukoht lauses. Hulga- ja määramäärsõnade *some/ any, few/a little* kasutus. Tegusõnad/ *Verbs*: Modal verbs. *Can, could, will, would, shall, should, may, might, ought to, used to*. Modaalteigusõnad erinevates ajavormides. Kasutus jutustavas lauses. Kasutus küsilause. Tingimuslaused *Conditional sentences type 0, I,II and III*. Gerundiumi ja infinitiivi kasutamine. Ühendteigusõnad (*have, take, make, carry ,etc.*) ja nende kasutamine kõnes. Phrasal verbs. Nimisõnad/ *Nouns*: Määrav/ umbmäärane artikkel nimisõna ees. Artikli puudumine, väljendid umbmäärase artikliga, väljendid määrava artikliga. Tegusõna vorm –ing. Mitmuse vormide moodustamine. Ainsuse ja mitmuse kasutamise erijuhud. Loendatavad ja loendamatud nimisõnad. *Much/ many, some/ few* kasutamine. Omastav kääne *of* ja *'s*. Liitnimisõnad. Asesõnad/ *Pronouns*: isikulised asesõnad, omastavad asesõnad, umbmäärased asesõnad, umbisikulised asesõnad. Nende kasutus lauses. Omadussõnad/ *Adjectives*. Liitomadussõnad. *So* ja *such, enough* ja *too* kasutamine. Omadussõnade võrdlusastmed ja nende moodustamine. Eritüvelised võrdlusastmed. Umbisikuline tegumood/ *Passive voice*. Sõnade järjekord lauses. Eessõna *by* kasutus passiivi lauses. Umbisikulise tegumoe võrdlus aktiiviga ning kasutamine

SAKSA KEEL. Nimisõna: nimisõna ja grammatiline sugu, nimisõna soo määramine tähenduse ja vormitunnuste järgi; nimisõnade ainsus ja; ainult ainsuses või ainult mitmuses kasutatavad nimisõnad; nimisõna käänded; artikkel: umbmäärane ja määrav artikkel, nullartikkel (artikli puudumine); artikli kasutamine üldnimedega, ainenimedega, geograafi-liste ja isikunimedega; omadussõna: omadussõna öeldistäite ja täiendina; võrdlusastmed, omadussõna substantiveerimine äratundmise tasemel arvsõna ja mõõtühikud: põhi- ja järgarvud; murdarvud (liht- ja kümnendmurrud); protsent; kellaeg, kuupäev, aasta; pikkus, kaal, vahemaad; asesõna: isikulised ja omastavad asesõnad, nende kasutamine; siduvad asesõnad *der, die, das*; umbisikuline asesõna *es*; umbmäärased asesõnad *man, keiner, jeder, jemand, niemand, etwas, alle(s), nichts*; küsivad asesõnad *wer, was, welcher*; tegusõna: nende põhivormid ja pööramine; tegusõnade *haben* ja *sein* ja *werden* kasutamine; modaalteigusõnad, pööramise iseärasused, tähendused ja kasutamine infinitiiviga ning põhiverbina, tarindi modaalverb+infinitiiv-perfekti moodustamine kontekstis mõistmine; enesekohased tegusõnad; indikatiivi aktiivi ajavormid

Präsens, Präteritum (ära tundmine ja arusaamine); käskiv kõneviis (imperatiiv): moodustamine ja kasutamine, tekstis mõistmine; konjunktiiv aktiivi vormide hätte, wäre, würde+Infinitiv I arusaamine, tundmine moodustamine; konjunktiiv kasutamine soovlausetes, viisakate küsimuste ja soovide väljendamiseks; passiiv: umbisikuline tegumood saksa keeles: man;es,wird+ PartII, wurde + Part.IIinfiniivkonstruktsioonid um...zu, ohne...zu, statt...zu, reeglipärane kasutus; oleviku ja mineviku kesksõnad (Partizip I, Partizip II) konteksti tasemel; tegusõnade rektsioon erialaselt aktiivsete sõnade korral; modaalsed abisõnad: leider, vielleicht, wohl; aber, auch, denn,doch,erst, mal; eessõna: eessõnad daativi ja akusatiiviga (an, auf, hinter, in, neben, über, unter, vor, zwischen); eessõnad daativiga (aus, außer, bei, entgegen, gegenüber, mit, nach, seit, von, zu; eessõnad akusatiiviga (bis, durch, für, ohne, um, gegen, wider, entlang); eessõnad genitiiviga (trotz,während, wegen); sidesõnadund,oder,aber,dass,denn... jne (ühesõnalised) lauseõpetus: lihtlause; jaatavad, eitavad ja küsilauseid; lauseliikmed (alus, öeldis); tähtsamad sõnajärgereeglid; sõnatuletus: liitsõnad (liitnimisõnad, liitteigusõnad); nimi-,omadus- ja tegusõnade tuletamine ees- ja järelliidetega; nimisõnade järelliited (-er, -ler, -ner, -ung, -schaft, -heit, -keit); omadussõnade järelliited (-ig, -lich, -los, -sam); nimi- ja omadussõnade eesliide un-; tegusõnade lahutamatud eesliited (be-, ent-, er-, ver-, zer-, ge-); tegusõnade lahutatavad eesliited (ab-, an-, auf, aus-, bei-, mit-, nach-, vor-, ein-, fort-, her-);õigekiri: suur ja väike algustäht nimisõnade ja substantiveeringute kirjutamisel; punkt, küsi- ja hüüumärk lause lõpus, punkt järgarvudega; koma loetelus ja lihtlauseis.

VEENE KEEL. Nimisõna: käänamine ainsuses ja mitmuses; • omadussõna: võrdlusastmed arvsõnad ja mõõtühikud: arvsõnade käänamine; asesõna: asesõnade käänamine; tegusõna: pööramine, ajavormid; sidesõnad: *i, da, ni..., ni; a takže i; kak... tak i; no, da; ne..., a; ne tolko ..., no i ...*; sõnatuletus: liitsõnade moodustamine õigekiri: rõhuta täishäälikud; eessõna ja nimisõna lahku kirjutamine; arvsõnade õigekiri; ees- ja perekonnanimed ning tähtsamate geograafiliste nimede õigekiri; praktiline stilistika ja keelendid: sünonüümid, antonüümid, subjektiivse hinnangu andmise keelelised vahendid; suhtumist, eesmärki, seisundit väljendavad keelendid; kõne-, ametikeele stilistilised iseärasused.

3.3 Õpitegevused

Mitmekeesised ja paindlikud töövõtted õpikeskkonnas: rühmatöö, paaritöö, rollimängud, informatsiooni hankimine erinevate oskuste abil ja mitmesugustest teabeallikatest s.h internetist.

Väljasõidud, mis laiendavad õppija silmaringi ning rõhutavad võõrkeele õppimise vajalikkust individuaalsete ülesannete lahendamise võimalusel õpitu kasutamine keelekeskkonnas: välispraktikad, õpilasvahetus,

4. Õpitulemused

Kuulamisel õpilane:

- mõistab kõnelejate olmeteksti ja telefoni teel edastatud teateid, eeldusel, et
- need on lähedased standardkeelele;
- jälgib raadio- ja TV-uudiseid ning -teateid, et saada erinevat vajalikku infot;
- tuletab tundmatute sõnade tähendust konteksti abil temale tuntud
- elementide kaudu;
- eristab kuulatu detaile ja järjestab sündmusi;

Kõnelemisel õpilane:

- kasutab vastavale võõrkeelele omast intonatsiooni, rütmi ja rõhku;
- vestleb põhitemaatika ulatuses ning esitab ja põhjendab oma vaateid ja seisukohti;
- teab suhtlusetiketti ja oskab seda kasutada;
- suhtleb võõrkeeles nii vahetult kui ka telefoni teel;

Lugemisel õpilane:

- mõistab funktsionaalstiililt erinevaid tekste, sh mitmesuguseid kasutamishüvisi;
- leiab tekstist talle vajalikku või teda huvitavat informatsiooni;
- kasutab teksti mõistmiseks pealkirju, illustratsioone, jooniseid, skeeme, kirjapilte;
- tuletab tundmatute sõnade tähendust konteksti abil temale tuntud elementide kaudu;
- teab oma emakeeles kasutatavate rahvusvaheliste sõnade tähendusi ning kasutab neid teadmisi võõrkeelset teksti lugedes;
- leiab ja kasutab õpitava võõrkeele vahendusel infot eri allikatest;
- kasutab erinevaid sõnaraamatuid

Kirjutamisel õpilane:

- kirjutab teateid ja lihtsamaid ametlikke kirju;
- teeb märkmeid loetu ja kuulatu põhjal;
- täidab ankeete ja vastab küsimustikele;
- oskab kirjutada elulookirjeldust (CV); taotlust praktikakohale

- paneb kirja olulise info kuulates telefonikõnet;
- teab õigekirja ja enamkasutatavaid kirjavahemärke, vajadusel kontrollib neid teatmeteoste abil.

5. Hindamine

Ainevaldkonna hindamise aluseks on püstitatud õpitulemuste omandamine. Hindamise ülesehitusega tagatakse kõigi osaoskuste kontrollimine. Hindamisel kasutatakse nii protsessi- kui ka arvestuslikku hindamist.

Hinnatakse nii kirjalikult kui ka suuliselt:

- suulise ja kirjaliku teksti sisu mõistmine 10%
- sõnavara tundmine ja kasutamine kõnes 30%
- intonatsioon ja hääldus 5%
- teksti koostamine õpitaval teemal 5%
- suhtlemissituatsioonide läbimängimine võõrkeeles 30%
- erinevate dokumentide ja kirjade koostamine 20%

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

MATEMAATIKA

5 õn

1. Eesmärgid

Matemaatikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- mõistab matemaatika olemust, otstarvet ja tähtsust inimtegevuses ning kultuuri arengus;
- omandab ainekavaga fikseeritud matemaatika teadmised ja meetodid ning oskab neid kasutada ülesannete lahendamisel;
- arendab loogilist mõtlemist, arutlusoskust ja ruumikujutlust;
- arendab oskust täpselt, lühidalt ja argumenteeritult väljendada koos matemaatiliste sümbolite kasutamisega;
- teab oma emakeeles kasutatavate rahvusvaheliste sõnade tähendusi ning kasutab neid teadmisi võõrkeelset teksti lugedes;
- leiab ja kasutab õpitava võõrkeele vahendusel infot eri allikatest;

- kasutab erinevaid sõnaraamatuid;
- arendab oskust täpselt, lühidalt ja argumenteeritult väljendada koos matemaatiliste sümbolite kasutamisega;
- arendab endas valmidust matemaatiliste meetodite kasutamiseks erialaga seotud ülesannete lahendamisel;
- omandab matemaatikateadmisi ja -oskusi, mis võimaldavad teiste õppeainete õppimist ja õpingute jätkamist valitud erialal;
- õpib hindama oma matemaatilisi võimeid.

2. Nõuded mooduli alustamiseks:

põhiharidus

3. Õppesisu

- REAALARVUD. Arvuhulgad N , Z ja Q , nende omadused. Irratsionaalarvud ja reaalarvud. Arvtelje erinevad piirkonnad. Arvu absoluutväärtus. Ratsionaalavaldiste lihtsustamine. Astme mõiste üldistamine: täisarvulise ja ratsionaalarvulise astendajaga aste. Arvu n -es juur. Tehted astmete ja võrdsete juurijatega juurtega
- VÕRRANDID JA VÕRRATUSED. Lineaar-, ruut- ja murdvõrrandid, nende taanduvad võrrandid. Valemite teisendamine ja muutujate avaldamine. Kahe tundmatuga lineaar- ja ruutvõrrandite süsteem. Lineaar-, ruut- ja murdvõrratused. Ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteem. Tekstülesannete lahendamine.

Õpilane teab ja tunneb:

- ratsionaal-, irratsionaal- ja reaalarve;
- arvu astendamise ja juurimise tehteid;
- arvu absoluutväärtuse mõistet;
- mõisteid võrdus, võrrand, samasus ja võrratus;
- õppesisuga määratud võrrandite ja võrratuste liike;
- võrrandite ja võrratuste lubatavaid teisendusi;
- võrrandi ja võrratuse lahendite mõisteid.

Õpilane oskab:

- sooritada tehteid astmete ja juurtega, teisendades viimased murrulise astendajaga astmeteks;
- teisendada lihtsamaid ratsionaal- ja juuravaldisi;
- lahendada ühe muutujaga lineaar-, ruut- ja murdvõrrandeid;

- lahendada kahe tundmatuga lineaarvõrrandite ja lihtsamate ruutvõrrandite süsteeme;
- lahendada lineaar-, ruut- ja murdvõrratusi;
- lahendada ühe tundmatuga lineaarvõrratuste süsteeme.

TRIGONOMEETRIA. Nurga mõiste üldistamine, kaardi- ja radiaanmõõt. Ringjoone kaare pikkus, sektori pindala. Mistahes nurga trigonomeetrilised funktsioonid, nende väärtused mõnede nurkade korral. Trigonomeetrilised funktsioonid negatiivsest nurgast.

Taandamisvalemid. Nurkade summa ja vahe trigonomeetrilised funktsioonid. Kahekordse nurga siinus, koosinus ja tangens. Kolmnurga pindala valemid ($S = 0,5ah$; $S = 0,5ab \cdot \sin C$). Siinus- ja koosinusteoreem. Kolmnurga lahendamine.

VEKTOR TASANDIL. Vektori mõiste ja liigid. Vektori koordinaadid. Vektorite liitmine, lahutamine ja arvu korrutamine (geomeetriselt ja koordinaatkujul). Kahe vektori skalaarkorrutis. Nurk kahe vektori vahel. Kahe vektori ristseis ja kollineaarsus.

Õpilane teab ja tunneb:

- kraadi- ja radiaanmõõtu;
- mis tahes nurga trigonomeetriliste funktsioonide definitsioone;
- trigonomeetrilisi põhiseoseid;
- valemid kahe nurga summa ja vahe ning kahekordse nurga siinuse, koosinuse ja tangensi jaoks;
- kolmnurga pindala valemid;
- siinus- ja koosinusteoreemi;
- vektori mõistet ja tehteid vektoritega;
- vektori koordinaate;
- vektori ristseisu ja kollineaarsuse tunnust.

Õpilane oskab:

- teisendada trigonomeetrilisi avaldise, kasutades õpitud valemid;
- lahendada kolmnurki;
- arvutada kolmnurga, rööpküliku ja hulknurga pindala;
- arvutada ringjoone kaare pikkust ja sektori pindala;
- sooritada tehteid vektoritega nii geomeetriselt kui ka koordinaatkujul.

JOONE VÕRRAND. Joone võrrandi mõiste. Sirge võrrandi erikujud (tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga, punkti ja sihivektoriga). Sirge üldvõrrand. Kahe sirge vastastikused asendid tasandil. Nurk kahe sirge vahel. Ringjoone võrrand. Joonte lõikumisülesanne.

JADA. Arvjada mõiste, jada üldliige. Arvjada piirväärtus. Arvuline jada. Geomeetriline jada. Hääbuva geomeetriline jada. Vastavad üldliikme ja summa valemid. Ringjoone pikkus ja ringi pindala piirväärtusena. Arv e. Laen, liht- ja liitintress. - 5 tundi.

FUNKTSIOONID I. Funktsiooni mõiste ja üldtähis. Funktsiooni määramisja muutumispiirkonnad. Funktsiooni esitusviisid. Paaris- ja paaritu funktsioon. Ruutfunktsioon. Naturaalarvulise astendajaga astmefunktsioonid ($y = x^{2n}$, $y = x^{2n-1}$). Funktsiooni nullkohad, positiivsus- ja negatiivsuspiirkonnad. Funktsiooni kasvamine ja kahanemine. Funktsiooni ekstreemumid.

Õpilane teab ja tunneb:

- joone võrrandi mõistet;
- sirget ja ringjoont ning nende võrrandeid;
- sirgete vastastikuseid asendeid tasandil;
- jada, aritmeetilise ja geomeetrilise jada mõisteid; nende üldliikme ja n esimese liikme summa valemeid;
- hääbuva geomeetrilise jada summa valemit;
- jada piirväärtuse olemust;
- funktsiooni üldtähist ja funktsiooni käigu uurimisega seonduvaid mõisteid;
- ainekavaga fikseeritud funktsioone ja nende omadusi.

Õpilane oskab:

- koostada sirge võrrandit, kui sirge on määratud tõusu ja algordinaadiga, kahe punktiga, punkti ja sihivektoriga;
- koostada ringjoone võrrandit;
- joonestada sirgeid ja ringjooni nende võrrandite järgi;
- leida kahe joone lõikepunkte;
- kasutada aritmeetilist ja geomeetrilist jada ülesannete lahendamisel;
- skitseerida ainekavaga fikseeritud funktsioonide graafikuid ja kirjeldada neid;
- kirjeldada graafikuga antud suvalist funktsiooni õpitud omaduste piires.

PIIRVÄÄRTUS JA TULETIS. Funktsiooni piirväärtus ja pidevus. Funktsiooni piirväärtuse arvutamine lihtsamatel juhtudel. Hetkkiirus. Funktsiooni tuletis. Astmefunktsiooni tuletis. Funktsioonide summa, vahe, korrutise ja jagatise tuletised. Tuletiste leidmine. Joone puutuja tõus, puutuja võrrand. Funktsiooni kasvamine ja kahanemine. Funktsiooni ekstreemumid. Funktsiooni uurimise ülesande lihtsamad juhud.

HULKTAHUKAD JA PÖÖRDKEHAD. Hulktahtukate liike. Tasapinnaline geomeetria (ring, kolmnurk, nelinurk) – 5 tundi. Korrapärane prisma ja püramiid, nende täispindala ja ruumala. Silinder, koonus ja kera, nende täispindala ja ruumala. Ülesanded hulktahukate ja pöördkehade kohta.

Õpilane teab ja tunneb:

- funktsiooni piirväärtuse ja tuletise mõistet ning tuletise geomeetrilist ja füüsilist tähendust;
- funktsiooni graafiku puutuja mõistet;
- funktsiooni kasvamise ja kahanemise tunnuseid;
- funktsiooni ekstreemumkoha ja graafiku ekstreemumpunkti mõistet ning ekstreemumkoha leidmise eeskirja;
- erinevate tahk- ja pöördkehade liike, nende täispindala ja ruumala arvutamise valemeid.

Õpilane oskab:

- leida ainekavaga määratud funktsioonide ning nende summa, vahe, korrutise ja jagatise tuletisi;
- leida funktsiooni nullkohti;
- leida funktsiooni kasvamis- ja kahanemisvahemikke;
- leida funktsiooni graafiku maksimum- ja miinimumpunkte;
- uurida lihtsamaid funktsioone ja skitseerida nende graafikuid;
- arvutada funktsiooni piirväärtust lihtsamatel juhtudel;
- skitseerida ruumilisi kehi ja arvutada nende pindala ja ruumala;
- rakendada trigonomeetria valemeid ruumigeomeetria ülesannete lahendamisel.
- Funktsioonid

Negatiivse astendajaga astmefunktsioonid ($y = x^{-1}$, $y = x^{-2}$). Funktsiooni $y = \sqrt{x}$ ja $y = \sqrt[3]{x}$ Reaalarvulise astendajaga aste. Eksponentfunktsioon ($y = a^x$, $y = 10^x$, $y = e^x$) ja lihtsamad rakendused. Lihtsamad eksponentvõrrandid. Arvu logaritmi. Avaldiste logaritmine ja potentseerimine. Logaritmifunktsioon ($y = \log_a x$, $y = \log x$, $y = \ln x$). Siinus-, kosinus- ja

tangensfunktsioon, nende perioodilisus. Mõisted $\arcsin m$, $\arccos m$ ja $\arctan m$.

Trigonomeetriselised põhivõrrandid. Tõenäosusteooria ja statistika – 10 tundi.

Õpilane teab ja tunneb:

- ainekavaga fikseeritud funktsioone, nende graafikuid ja peamisi omadusi;
- reaalarvulise astendajaga astme mõistet;
- arvu logaritmi ja selle omadusi;
- trigonomeetriseliste funktsioonide perioode.

Õpilane oskab:

- skitseerida ainekavaga fikseeritud funktsioonide graafikuid ja kirjeldada neid;
- logaritmid ja potentseerida lihtsamaid avaldiseid;
- lahendada lihtsamaid eksponentvõrrandeid ja trigonomeetriselisi põhivõrrandeid.

4.Õpitulemused

Matemaatikaõppe kursused läbinud õpilane:

- oskab arvutada peast, kirjalikult ja taskuarvutiga ning kriitiliselt oma
- arvutustulemusi hinnata
- oskab teisendada algebralisi avaldiseid:
- oskab lahendada ainekavas toodud võrrandeid ja võrrandisüsteeme ning võrratuseid ja võrratussüsteeme;
- oskab kasutada õpitud mõõtühikuid ja seoseid nende vahel;
- oskab lahendada kolmnurgaülesandeid;
- teab ainekavas toodud ruumilisi kehi, oskab neid joonisel kujutada ning arvutada nende pindala ja ruumala;
- tunneb ainekavas toodud trigonomeetriselisi seoseid ja oskab neid rakendada avaldiste lihtsustamisel;
- teab ainekavaga fikseeritud funktsioonide graafikuid;
- oskab kirjeldada graafikuna esitatud funktsiooni omadusi;
- saab aru defineerimise vajalikkusest ja oskab ainekavas toodud mõisteid selgitada;
- oskab kasutada arvutusvahendeid, käsiraamatuid, tabelleid;
- saab aru matemaatiliste sümbolite keeles väljendatud tekstist;
- oskab matemaatiliselt kirjeldada ülesannetes esitatud lihtsamaid probleeme ning

- neid lahendada;
- oskab prognoosida ja analüüsida lahendustulemusi;
- oskab kasutada matemaatilisi teadmisi teistes õppeainetes ja igapäevaelus;
- saab aru matemaatika rollist tsivilisatsiooni arengus.

5. Hindamine

Õppeaastal läbitud moodul lõpeb kokkuvõtva hindega, lõputunnistusele tulevaks hindeks on kokkuvõtivate hinnete diferentseeritud keskmine

FÜÜSIKA

3õn

1. Eesmärgid

Füüsikaõpetusega taotletakse, et õpilane omandab alused nüüdisaegse füüsikalise maailmapildi kujunemiseks, tuleb toime kaasaegses tehnika- ja infoühiskonnas, omandab füüsika keele ja kasutab seda füüsikaliste nähtuste ja objektide kirjeldamiseks, seletamiseks ning prognoosimiseks, tutvub füüsikaseaduste universaalsusega, mõistab füüsika seost tehnika, infosüsteemide ja nüüdisaegse tehnoloogia ning teiste teadustega, teadvustab vajadust käsitseda tehnilisi ja tehnoloogilisi seadmeid ennast ja seadmeid säästes ja kujundab füüsikateadmiste alusel elukeskkonna säilimiseks vajalikud väärtushinnangud, tegutseb loodust säästvalt.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

MEHAANILINE LIIKUMINE. Ühtlane sirgjooneline liikumine, ühtlaselt muutuv liikumine, taustsüsteem, liikumise suhtelisus, nihe, kiirus, kiirendus. Kehade vastastikmõju: mass, jõud, jõu liigid, liikumishulk-impulss, Newtoni esimene seadus, Newtoni teine seadus, Newtoni kolmas seadus, gravitatsiooniseadus, impulsi jäävuse seadus, reaktiivliikumine. Mehaaniline töö, mehaaniline energia, mehaanilise energia jäävuse seadus. Mehaanilise energia miinimumprintsip.

PERIOODILISED LIIKUMISED. Ringliikumine: tiirlemis- ja pöörlemisperiood, joonkiirus, nurkkiirus, kesktõmbejõud, kesktõmbekiirendus. Võnkumine: periood, sagedus, hälve, amplituud. Laine: ristlaine, pikilaine, lainepikkus, laine levimise kiirus, lainete levimisel esinevad nähtused.

ELEKTRILINE VASTASTIKMÕJU. Elektrilaeng, elektrilaengu jäävuse seadus, Coulomb'i seadus, elektriväli: elektrivälja tugevus, potentsiaal, pinge.

ELEKTRIVOO. Voolutugevus, elektritakistus, takistid, vooluallikad. Vooluring: Ohmi seadus vooluringi osa ja kogu vooluringi kohta, jada- ja rööpühenduse seadused. Elektrivoolu töö ja võimsus.

MAGNETVÄLI. Magnetväli, magnetinduktsioon, Ampere'i seadus Lorentzi jõud. Elektromagnetiline induktsioon. Vahelduvvool. Eneseinduktsioon.

ELEKTROMAGNETVÕNKUMINE. Elektromagnetlainete skaala: lainete liigid, energia ja levimise kiirus.

VALGUS. Valgus kui elektromagnetlaine: lainepikkus, sagedus. Valguse peegeldumine. Valguslainete koherentsus, interferents ja difraktsioon. Valguse murdumine, murdumisenäitaja. Valguse dispersioon, spekter. Valguse energia: footoni energia ja sageduse seos. Fotoefekt.

AINE OLEKUD. Aine makroparameetrid ja nende mõõtmine. Aine agregaatolek ja selle muutumine, soojushulk. Gaas, aine mikroparameetrid, ideaalse gaasi olekuvõrrand. Isoprotsessid. Gaasi töö. Soojusmasin, soojusmasina kasutegur. Vedelik: pindpinevus, märgamine. Tahkis: liigid, omadused. Ülekandenähtused aines.

AINE STRUKTUUR. Aatomifüüsika: Bohri aatomimudel: energianivoo, Bohri postulaadid. Valguse kiirgumine ja neeldumine: spektrid. Kaasaegne aatomimudel. Tuumafüüsika: prooton, neutron, laenguarv, massiarv, keemiline element, isotoop, radioaktiivsus, poolestusaeg. Tuumajõud. Tuumaprotsessid: tuumade lõhustumine, tuumade süntees, tuumaenergeetika, tuumapomm, kiirguskaitse.

AINE UNIVERSUMIS. Päikesesüsteem: planeet, planeedi kaaslane, asteroid, komeet, meteor. Tähed, galaktikad ja nende süsteemid. Universumi teke ja evolutsioon.

4. Õpitulemused

Õpilane teab:

- liikumisi kirjeldavaid suurusi ja nendevahelisi seoseid;
- Newtoni seadusi ja gravitatsiooniseadust;

- impulsi jäävuse seadust ja mehaanilise energia muundumisi;
- ringjoonelise liikumist ja võnkumist iseloomustavaid parameetreid;
- Coulomb'i seadust;
- elektriliste parameetrite vahelisi seoseid ja ühikuid;
- elektrivoolu toimete rakendusi;
- magnetvälja suuna määramise reegleid;
- vahelduvvoolu saamise ja kasutamise võimalusi;
- elektromagnetlainete skaalat (sageduse, energia ja lainepikkuse järgi);
- valguse levimise kiirust, sagedust ja lainepikkust;
- valguse levimisel esinevaid nähtusi.
- aine makroparameetreid ja nende mõõtmise ühikuid;
- aine agregaatolekute iseloomustusi;
- olekumuutusi ja selleks vajalikke tingimusi;
- Bohri aatomimudelit;
- radioaktiivsete kiirguste liike ja nende eest kaitsvaid materjale;
- planeetide, asteroidide, komeetide ja meteoroidide vahelisi erinevusi;
- aine esinemise vorme ja vastastikmõjusid Universumis.

Õpilane oskab:

- leida liikumist iseloomustavaid parameetreid (l , s , v , a , t);
- lugeda ja koostada nihke, kiiruse ja kiirenduse ajast sõltuvuse graafikuid;
- teisendada ühikuid SI süsteemi;
- iseloomustada kehale mõjuvaid jõude;
- lahendada lihtsamaid ülesandeid töö ja võimsuse leidmiseks;
- kasutada energia jäävuse seadust ülesannete lahendamisel;
- leida perioodi ja sagedust ringliikumisel ning võnkumistel.
- koostada lihtsamat vooluringi;
- mõõta voolutugevust ja pinget;
- lahendada ülesandeid vooluringi ja tema osade kohta;
- määrata püsिमagnet ja vooluga juhtme magnetvälja suunda;
- määrata vooluga juhtmele magnetväljas mõjuva jõu suunda;

- määrata induktsioonvoolu suunda;
- tuua näiteid elektromagnetkiirgustest, -lainetest;
- konstrueerida langevale kiirele vastavat peegeldunud ja murdunud kiirt kahe keskkonna piiril;
- selgitada valge valguse dispersiooni klaasprismas.
- väljendada temperatuuri erinevates skaalades;
- leida isoprotsesside ülesannetes rõhku, ruumala või temperatuuri;
- lahendada lihtsamaid ülesandeid soojusliku tasakaalu võrrandi kohta;
- kirjeldada aatomi ehitust;
- kirjutada lihtsamaid tuumareaktsioone;
- kirjeldada ainet Universumis;
- kirjeldada päikesesüsteemi ja planeetide liikumisi.

5. Hindamine

Ainevaldkonna hindamise aluseks on püstitatud õpitulemuste omandamine. Hindamise ülesehitusega tagatakse kõigi osaoskuste kontrollimine. Hindamisel kasutatakse nii protsessi- kui ka arvestuslikku hindamist.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

KEEMIA

2 õn

1. Eesmärgid

Keemiaõpetusega taotletakse, et õpilane omandab alused nüüdisaegse tervikliku loodusteadusliku maailmapildi kujunemiseks, laiendab põhikoolis omandatud teadmisi ja arusaamu keemia põhilistest mõistetest ja seaduspärasustest, mõistab sügavamalt keemiliste protsesside olemust ning nende tähtsust looduses, ühiskonnas ja argielus, õpib rakendama omandatud teadmisi töökeskkonnas ja praktilises elus, õpib kasutama erinevaid teabeallikaid keemiateabe hankimiseks, oskab säästlikult ja ohutult kasutada kemikaale argielus, õpib vastutustundega suhtuma oma tegevuse võimalikesse tagajärgedesse ning mõistab keemia seost nüüdisaegse tehnoloogiaga ja keskkonnaprobleemidega.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

ÜLDINE JA ANORGAANILINE KEEMIA. Aatomi ehitus. Seos perioodilisustabeliga. Elementide keemilise aktiivsuse seos aatomi ehitusega. Anorgaaniliste ühendite põhiklassid. Oksiidid, happed, alused ja soolad, nende nomenklatuur, keemilised omadused. Arvutused reaktsioonivõrrandite alusel. Arvutused reaktsioonivõrrandite järgi, lahuse koostise % arvutused. Keemiliste reaktsioonide kiirus ja tasakaal. Elektrolüütide tasakaal. Keemilise reaktsiooni kiirus, pöörduv ja pöördumatu reaktsioon, keemiline tasakaal. Elektrolüüdid ja mitteelektrolüüdid. Lahuse pH. Metallid ja nende tähtsamad omadused. Metallide üldised füüsikalised omadused, metallide keemilised omadused. Metallühendid, nende levik looduses. Sulamid. Metallide korrosioon ja korrosioonitõrje. Mittemetallid ja nende tähtsamad ühendid. Mittemetallide iseloomustus, füüsikalised omadused. Allotroopia. Lühiülevaade tähtsamatest mittemetallidest ja nende ühenditest (halogeenid, väävel, lämmastik, fosfor, süsinik, räni). Mittemetallilised elemendid looduses.

ORGAANILINE KEEMIA. Alkaanid. Süsiniku aatomi ehitus ja valentsmudelid. Süsinikuahel, isomeeria, struktuurivalemid. Alkaanide keemilised omadused. Alkaanid olmes ja tehnikas. Maagaas, nafta, põlevkivi. Halogeenalkaanid. Alkoloidid. Alkoholid struktuur ja omadused.

Funktsionaalrühm. Alkoholide mürgisus, saamine ja kasutamine tehnikas. Eetrite määratlemine. Küllastumata süsivesinikud j.t ühendid (alkeenid, alkadieenid, alküünid, areenid). Küllastumatus mõiste. Aromaatsus. Areenide asendusreaktsioonid. Fenoolid. Aromaatsete ühendite. Polümeerid. Karbonüülühendid ja karboksüülühendid. Aldehüüdide struktuur. Aldehüüdide redoksomadused. Sahhariidide mõiste ja liigitus, bioloogiline tähtsus. Karboksüülhapete struktuur, omadused ja liigid. Funktsionaalderivaadid, estrid ja amiidid. Rasvad, nende bioloogiline tähtsus. Aminohapped ja valgud, nende tähtsus.

4. Õpitulemused

Õpilane teab ja oskab:

- hapete liigitamist vesiniku aatomite arvu, hapnikusisalduse ja tugevuse järgi, hüdroksiidide liigitamist lahustuvuse järgi, soolade liigitamist koostise ja lahustuvuse järgi;
- reaktsiooni kiirendavaid tegureid (temperatuur, kontsentratsioon, rõhk, peenestatus, katalüsaator);
- keemilise tasakaalu olemust;
- lahuse pH-d;
- metalli korrosiooni olemust ja selle vältimise viise;
- mittemetallide füüsikalisi omadusi;
- happvihmade teket ja nende mõju loodusele;
- anorgaaniliste ainete liigitamine aineklassidesse;
- metallide aktiivsuse võrdlemine, osates kasutada pingerida ja otsustada reaktsiooni toimumise üle;
- arvutused võrrandi järgi (moolides, massiühikutes);
- lahuse koostise arvutamine massiprotsendi alusel;
- mõisteid: alkaan, radikaal, funktsionaalne rühm, isomeeria, aminorühm, amiin, hüdroksüülrühm, alkohol, funktsionaalne rühm, alkoholaat, eeter, alkeenid, alküünid, kaksiksides, kolmiksides, küllastunud ühend, küllastumata ühend, hüdraatimine, hüdrogeenimine, polümeer, karbonüülrühm, karbonüülühend, aldehüüdrühm, aldehüüd, sahhariid, monosahhariid, oligosahhariid, polüsahhariid, karboksüülrühm, karboksüülhape, ester, rasv, aminohape;
- teab struktuuri ja omaduste vastavust.

- orgaaniliste ainete eripära võrreldes anorgaaniliste ainetega;
- alkaanide rea liikme omaduste sõltuvust struktuurist;
- orgaaniliste ainete nomenklatuuri põhireegleid;
- halogenoalkaanide kasutusalasid;
- funktsionaalse rühma mõistet, selle määravat osa alkoholide omadustele;
- alkoholide kasutusalasid (meditsiin, parfümeeria, kütused) ja toimet organismile;
- küllastumata ühendite struktuuri iseärasusi;
- liitumis- ja polümeerisatsioonireaktsioonide olemust;
- polümeeride keemia põhimõisteid;
- karbonüülühendite mõistet ja nomenklatuurireegleid, aldehüüdide omadusi;
- sahhariidide mõistet ja osa eluslooduses;
- karboksüülhapete, estrite ja aminohapete nomenklatuurireegleid;
- etaanhappe keemilisi omadusi;
- rasvade füüsikalisi omadusi, bioloogilist tähtsust;
- aminohapete tähtsust valkude tekkimisel;
- lahendada probleemülesandeid järgmistel teemadel:
- alkaanide struktuurvalemite kirjutamine ja mudelite konstrueerimine;
- alkoholide rea 10 esimese liikme struktuurvalemite kirjutamine;
- reaktsioonivõrrandite kirjutamine alkoholide keemiliste omaduste (reageerimine happena, dehüdraatimine, põlemine) kohta;
- valemi põhjal ühendi aineklassi kuuluvuse üle otsustamine;
- karboksüülhapetele ja aldehüüdidele struktuurvalemist lähtuvalt nimetuste andmine;

5. Hindamine

Kasutatakse kirjalikku arvestsulikku hindamist. Tööde täpne maht määratletakse õpetaja konkreetse töökavaga.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

GEOGRAAFIA

4 õn

1.Eesmärgid

Kutsekooli geograafiaõpetusega taotletakse, et õpilane saab aru looduses ja ühiskonnas toimuvatest nähtustest ja protsessidest ning nendevahelistest seostest, oskab hinnata inimtegevuse võimalusi ja tegevuse tagajärgi erinevates looduslikes tingimustes, on teadlik kohalikest, regionaalsetest ja globaalsetest keskkonnaprobleemidest, väärtustab jätkusuutlikku arengut, saab aru maailmamajanduse kui süsteemi talitlemisest, teab Eesti kohta selles, oskab kasutada kaarte, pilte, diagramme, et hankida, töödelda ja väljendada ruumiliselt / graafiliselt esitatud teavet, oskab leida geograafiateavet erinevatest allikatest, kasutada infotehnoloogiavahendeid teabe hankimiseks, korrastamiseks ja esitamiseks, oskab teavet kriitiliselt hinnata ja oma seisukohta põhjendada ning oskab kasutada geograafiatunnis omandatud teadmisi ja oskusi igapäevaelus toimetulekuks.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

ÜLDMAATEADUS. Kaasaegsed uurimismeetodid geograafias. Arvutikaardid. Andmete graafilised esitusviisid. Geoinfosüsteemid ja nende rakendused. Koha määramise meetodid ja nende rakendused. Maa kui süsteem. Süsteemi mõiste. Erinevad süsteemid. Maa sfäärid kui süsteemid: litosfäär, pedosfäär, hüdrofäär, atmosfäär, biosfäär. Aine ja energiaringed Maa süsteemides. Maa süsteemide vahelised seosed. Litosfäär. Litosfääri koostis. Laamtektoonika. Kivimite ringe. Erinevad kivimid ja maagid kui maavarad. Kaevanduste mõju keskkonnale. Vulkanism ja selle tagajärjed. Ohu vähendamine ja vältimine. Maavärinad ja nende tagajärjed. Maavärinate tugevuse mõõtmine. Ohu vähendamine ja vältimine. Maalihked. Gravitatsiooni, vee ja seismilisuse osa maalihetes. Pedosfäär. Murenemine: füüsikaline (rabenemine) ja keemiline (porsumine) murenemine. Mullaprofiilid ja mulla tekkeprotsessid. Mullaviljakuse vähenemine (vee ja tuule erosioon, kõrbestumine). Muld kui ressurss. Muldade kaitse. Atmosfäär. Atmosfääri koostis ja ehitus. Kiirgusbilanss. Õhutsirkulatsioon. Tsüklonid ja antitsüklonid. Tormid. Maa ja mere mõju õhutsirkulatsioonile. Õhuniiskus ja sademete globaalne jaotus. Inimese mõju

atmosfääri koostisele. Happevihmad. Sudu. Osooniaugud. Kasvuhooneefekt. Õhu saastumine, seire ja rahvusvahelised lepped. Hüdrofäär. Vee jaotumine ja vee ringe Maal. Jõed. Veerežiim ja äravool. Kliima mõju äravoolule. Üleujutused ja nende kahjustused. Voolusäng ja sellega seotud protsessid. Lammid ja settetasandikud. Põhjavesi. Põhjavee kujunemine, filtratsioon. Põhjavee kasutamine ja kaitse. Põhjavee alanemine ja reostumine. Merevee omadused ja vee liikumine ookeanis. Soolsus, temperatuur ja tihedus. Meretaseme kõikumised. Rannikute erosioon. Tormikahjustused, üleujutused. Ookeanide reostumine. Rahvusvahelised lepped maailmamere ja selle elustiku kasutamisel. Maa süsteemide vahelised seosed. Inimtegevuse ja Maa süsteemide vastastikmõju. Maastikuline mitmekesisus. Keskkonnamuutused ja seire. Keskkonnatehnoloogia. ÜHISKONNAGEOGRAAFIA. Kaasaegse maailma poliitiline kaart. Riikide arengutaseme näitajad. Kõrgeltarenenud Põhja riigid ja Lõuna arengumaad. Maailma rahvastik ja rahvastikuprotsessid. Maailma rahvaarv ja selle muutumine. Demograafiline üleminek. Rahvastikupoliitika. Ränded, nende põhjused. Rahvastiku paiknemine. Linnastumine. Linnastumise kulg maailmas. Suurlinnade keskkonnaprobleemid. Kaasaegsed muutused maailmamajanduses. Majanduse üldine struktuur ja selle arengud. Üleminek kõrgtehnoloogilisele tootmisele. Majanduse globaliseerumine. Rahvusvahelised firmad ja majandusorganisatsioonid. Energiamaajandus. Kaasaegse energiamaajanduse struktuur. Alternatiivenergia kasutusvõimalused. Nafta ja maagaasi tootmine, transport ja töötlemine. Tahkete kütuste kaevandamine ja kasutamine. Fossiilsete kütuste kasutamisega kaasnevad keskkonnaprobleemid. Elektroenergeetika. Põllumajandus. Põllumajanduse looduslikud arengueeldused. Põllumajandusliku tootmise vormid ja nende levik maailmas. Peamiste põllumajandussaaduste tootmise, töötlemise ja kaubanduse geograafia. Põllumajandusega kaasnevad keskkonnaprobleemid. Maailma rahvastiku toitlustamise probleemid. Masinatööstus. Masinatööstuse jagunemine vanadeks, uuteks ja uusimateks harudeks. Vanade masinaehituse harude paigutuse põhijooned. Fordistlik tootmiskorraldus uutes harudes ja selle mõju masinatööstuse globaliseerumisele. Uute ja uusimate harude paigutuse põhijooned. Transport ja side. Transpordiliigid ja vedude järgud. Logistika. Regioonide veondus. Rahvusvahelised veoteenused. Side ja infosüsteemid. Teenused. Teenuste osatähtsuse kasv. Teenuste struktuur: äri-, sotsiaal- ja turismiteenused. Turism ja selle geograafia. Kergetööstus. Kergetööstuse koosseis ja areng. Kergetööstuse paiknemist mõjutavad tegurid. Tootmise geograafia ja maailmamajanduslikud sidemed. Metsamajandus ja metsatööstus. Maailma metsatüübid ja

metsavarud. Metsade majandamise põhimõtted. Maailma eri regioonide metsamajandus ja metsatööstus. Metsade hävimine ja selle peamised põhjused. Metsade kaitse.

4. Õpitulemused

Õpilane teab:

- erinevaid asukoha määramise meetodeid;
- Maa sfääre;
- litosfääri koostist;
- erineva tekkega kivimeid ja nende kasutamisevõimalusi;
- vulkaanide tekkepõhjusi;
- maavärinate tekkepõhjusi;
- maavärinate tugevuse hindamise meetodeid;
- mulla hävimist mõjutavaid tegureid;
- merede ja ookeanide reostusallikaid;
- atmosfääri koostist ja ehitust;
- erinevaid sademete tekkepõhjusi ja tingimusi;
- riikide arengutaset iseloomustavaid näitajaid;
- riikide liigitust nende arengutaseme alusel;
- maailma rahvaarvu kiire kasvu põhjusi;
- rahvusvaheliste rännete põhjusi ja peamisi suundasid;
- rahvastiku paiknemist mõjutavaid tegureid;
- üldjoontes linnastumisprotsessi kulgu arenenud ja arengumaades;
- rahvusvahelisi firmasid;
- rahvusvahelisi majandusorganisatsioone;
- kaasaegses maailmamajanduse arengutendentse;
- erinevaid energiavarasid, nende liigitamis- ja kasutamisevõimalusi;
- erinevate energiaressursside kasutamise eelisi ja puudusi;
- masinatööstuse jagunemist vanadeks, uuteks ja uusimateks harudeks;
- masinatööstuse erinevate harude paigutuse põhijooni;
- põllumajanduse arengut mõjutavaid looduslikke ja majanduslikke tegureid kõrgelt arenenud riikides ja arengumaades;

- peamisi põllumajandusliku tootmise vorme;
- põllumajandusega seotud keskkonnaprobleeme;
- erinevaid transpordiliike;
- peamisi kaubanduslikke veosuundi ja veoteenuseid;
- äri, sotsiaal- ja turismiteenuseid.

Õpilane saab aru:

- Maa sfääride vahelistest vastasmõjudest;
- laamade liikumise teooriast;
- kivimite ringest;
- gravitatsiooni, vee ja seismilisuse osast maailmas;
- füüsilise ja keemilise murenemise protsessist ja seosest mulla kujunemise ja arenguga;
- erinevatest mullatekkeprotsessidest;
- muldade kaitse vajalikkusest;
- kiirgusbilansi olemusest;
- üldise õhuringluse olemusest ja mõjust maailma erinevate piirkondade kliimale;
- tsüklonite ja antitsüklonite mõjust ilmastikule;
- inimtegevuse mõjust atmosfääri koostisele ja selle tagajärjedest;
- loodusliku veeringe olemusest ja sellega seotud looduslikest protsessidest;
- veeolude ajalistest muutustest;
- põhjavee kujunemisest ja filtratsioonist;
- vee liikumisest maailmameres ja sellega seotud looduslikest protsessidest;
- Maa süsteemide ja inimese vastasmõjust;
- demograafilise ülemineku teooriast;
- rahvastikupoliitika erinevusest arenenud ja arengumaades;
- globaliseerumise olemusest;
- rahvusvaheliste firmade osast maailmamajanduses;
- rahvusvaheliste majandusorganisatsioonide mõjust maailmamajandusele;
- kaasaegse maailma energiamajandusest;
- transpordi arengust ja selle mõjust teistele majandusharudele;
- side ja infosüsteemide tähtsusest kaasaegses maailmamajanduses;

- looduse ja ühiskonna vastasmõjudest kohalikul, regionaalsel ja globaalsel tasandil ja säästliku arengu vajadusest;
- teenuste osatähtsuse kasvust kaasaegses majanduses ja seotusest teiste majandusharudega.

Õpilane oskab:

- kasutada tava- ja arvutikaarte informatsiooni otsimiseks, seoste analüüsiks ja üldistuste tegemiseks;
- tuua näiteid geoinfosüsteemide rakendusvõimalustest;
- määrata erinevaid meetodeid kasutades asukohta;
- analüüsida kaevandustegevusega kaasnevaid sotsiaalseid- ja keskkonnaprobleeme;
- analüüsida mulla hävimise võimalikkust maailma erinevates piirkondades;
- hinnata mulla kaitse vajalikkust ja tuua näiteid mulla kaitsmise võimalustest;
- analüüsida sudu, happevihmade, osooniaukude ja kasvuhoooneefekti mõju inimesele, majandustegevusele ja keskkonnale;
- analüüsida kliima mõju äravoolule, veedefitsiidi ja üleujutuste võimalikku mõju ja majanduslikke kahjusid;
- hinnata vee ja veekogude tähtsust inimese elus ja majanduslikus tegevuses;
- analüüsida maailmamere reostumise mõju inimesele, majandustegevusele ja keskkonnale.
- hinnata maailmamere kaitse vajalikkust;
- tuua näiteid Maa süsteemide vahelistest seostest;
- hinnata keskkonnamuutuste mõju inimtegevusele ja keskkonnaseire vajalikkust;
- näidata kaardil kõiki Euroopa riike ja maailma suuremaid riike;
- iseloomustada kaartide ja statistiliste andmete abil riike ja võrrelda neid arengutaseme alusel;
- võrrelda temaatiliste kaartide ja statistiliste andmete abil rahvaarvu muutusi erinevates regioonides ja analüüsida muutuste põhjusi;
- iseloomustada kaardi abil rahvastiku paiknemist mõnes etteantud piirkonnas ja selgitada taolise paiknemise põhjusi;
- analüüsida suuremate rännetega kaasnevaid probleeme nii lähte- kui siirdemaale;
- näidata kaardil maailma suuremaid linnu ja linnastuid;
- tuua näiteid ülelinnastumisega kaasnevatest sotsiaalsetest- ja keskkonnaprobleemidest;
- tuua näiteid globaliseerumise mõjust arenenud ja arengumaadele;

- analüüsida muutusi maailma energiamajanduses;
- näidata kaardil maailma suuremaid energiavarade leiukohti ja töötlemispiirkondi;
- analüüsida ja hinnata alternatiivenergia kasutamisevõimalusi maailma erinevates regioonides;
- hinnata energia kokkuhoiu vajadust ja võimalusi;
- iseloomustada temaatiliste kaartide abil põllumajanduse looduslike arengueeldusi maailma erinevates piirkondades ja võrrelda erinevate piirkondade põllumajandust;
- analüüsida erinevate veendusliikide eeliseid ja puudusi;
- võrrelda temaatiliste kaartide abil erinevate regioonide veondust;
- kasutada kaarte ja kaasaegseid infotehnoloogia võimalusi (arvutikaardid, internet, CD jne) teabe hankimiseks, korrastamiseks ja esitamiseks;
- analüüsida tabeleid, graafikuid ja diagramme ning teha järeldusi neil esitatud nähtuste arengusuundadest;
- rakendada geograafiaalaseid teadmisi ökoloogia- ja demograafiaalastes ning poliitilistes diskussioonides;
- kasutada geograafiateadmisi igapäevaelus, professionaalses tegevuses ja tulevikukavade tegemisel.

5. Hindamine

Kasutatakse kirjalikku arvestsulikku hindamist. Tööde täpne maht määratletakse õpetaja konkreetse töökavaga.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindegaga.

BIOLOOGIA

2 õn

1.Eesmärk

Biooloogiaõpetusega kutseõppeasutuses taotletakse, et õpilane: saab aru elu olemusest, organismide keemilisest koostisest ja ehitusest ja selle ülesannetest, teab raku osasid ja ülesandeid ja oskab võrrelda looma-, taime - ja bakterirakku ning kromosoomide ehitust ja tähtsust. Saab aru metabolismi ja fotosünteesi tingimustest, olemusest, tulemusest ja tähtsusest, teab organismide

paljunemise ja arengu viise, erinevust, tähtsust ja olemust, orgaanismi fenotüübi ja genotüübi erinevusi ja seoseid, tunnuste edasikandumist-pärilikku ja mittepärilikku muutlikust ja nende seost keskkonnatingimustega. Viiruste olemust ja tähtsust. Oskaks seostada bioloogiat teiste teadusharudega - keemiaga, botaanikaga, anatoomiaga biotehnoloogiaga, geenitehnoloogiaga ja meditsiiniga, iseloomustada inimorganismi ja selle talitlust, teaks ökoloogia seost loodus- ja keskkonnakaitsega, ökosüsteemide struktuuri, keskkonnaprobleeme ja säästva arengu põhimõtteid ning evolutsiooniteooria põhitõdesid, liigiteket, looduslikku valikut ja inimese evolutsiooni

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

ELU OLEMUS JA ORGANISMIDE KEEMILINE KOOSTIS. Elu tunnused, eluslooduse organiseerituse tasemed, loodusteaduslikud uurimismeetodid, peamised anorgaanilised ja orgaanilised ained ja ühendid organismis.

RAKK. Rakuteooria põhiseisukohad, looma-, taime ja bakteriraku ehitus ja talitus, ainuraksed ja hulkraksed organismid. Kromosoomide ehitus.

ORGANISMIDE AINE JA – ENERGIAVAHEMINE. Metabolismi olemus ja tähtsus. Fotosünteesi olemus ja tähtsus. Organismide varustamine energiaga.

ORGANISMIDE PALJUNEMINE JA ARENG. Rakkude jagunemine- mitoos ja meioos. Organismide suguline ja mittesuguline paljunemine- taimede ja loomade paljunemise ja arengu eripära. Inimese sugurakkude areng, viljastumine, looteline ja sünnijärgne areng.

RAKENDUSBIOLOOGIA Bioloogia seos teiste ainetega. Biotehnoloogia ja geenitehnoloogia- nende probleemid ja areng, Bioloogia seotus teiste teadusharudega

INIMENE. Inimorganismi iseloomustus ja elutalitlused.

ORGANISMIDE KOOSEKSISTEERIMINE. Peamised ökoloogilised tegurid. Organismidevahelised suhted, populatsioon, ökosüsteemi ehitus ja iseloomustus. Biosfääri iseloomustus. Bioloogiline mitmekesisus. Keskkonnakaitse probleemid Eestis ja maailmas. Keskkonna ja looduskaitsepoliitika

EVOLUTSIOON. Elu päritolu ja areng. Elu areng maal. Evolutsioonitõendid ja geneetilised alused. Looduslik valik. Mikro ja – makroevolutsioon. Inimese evolutsioon

4. Õpitulemused

Õpilane toob välja ja võrdleb:

- elu tunnuseid ja organiseerituse tasemeid
- organismi anorgaanilisi ja orgaanilisi koostisosi - ehitust ja nende ülesandeid
- raku osi ja ülesandeid ,looma, taime- ja bakterirakku, teab bakterhaigusi, nende levimist ja profülaktikat
- metabolismi ja fotosünteesi erinevust ja tähtsust
- organismide paljunemisviise, nende erinevust ja tähtsust
- mitoosi ja meioosi olemust ja tähtsust
- inimese paljunemise ja arengu iseärasusi ja sellga kaasnevaid muutusi organismis
- rasestumisvastaseid vahendeid ja loote vääringute põhjuseid
- pärilikkuse aluseid, päriliku ja mittepäriliku muutlikuse avaldumisvorme ja bioloogilist tähtsust. Viiruste osa eluslooduses, mitmekesisus, levimine ja viirushaigused ja profülaktika
- kuidas on bioloogia seotud teiste teadusharudega, geeni- ja biotehnoloogiaga, milleks on see hea ja millised probleeme see tekitab
- inimorganismi anatoomilisi osi ja nende talitlemist
- ökoloogilisi tegureid , organismide omavahelisi suhteid, ökosüsteemi ehitust, bioloogilist mitmekesisust, looduskaitse ja keskkonnakaitse olemust ja tähtsust ning seotust teiste eluvaldkondadega, säästva arengu põhimõtteid ja tema osa selles
- elu päritolu hüpoteese ja tõendeid, inimese eellasi ja tõendeid meie pärinemise kohta loomariigist, liigitekke ja loodusliku valiku osa evolutsiooniprotsessis.

5. Hindamine

Hindamise aluseks on eesmärkides püstitatud õpitulemuste omandamine.

Kokkuvõttev hinne kujuneb kujundava ja kokkuvõtva hinde tulemusena. Õpilane peab sooritama iga osa lõpus testi, samuti saab ta hinde referaadi eest.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindegaga.

AJALUGU

3 õn

1. Eesmärgid

Ajaloo õpetusega taotletakse, et õpilane suhestab ennast kodukoha, Eesti, Euroopa ja maailmaga, oskab tõlgendada, hinnata, talletada ja edastada ajaloolast teavet, mõistab ja hindab kaasaja sündmusi maailmas ajaloolises kontekstis ja tänapäeva Eesti ühiskonna probleeme, tunneb end vastutavana nende lahendamisel, oskab analüüsida ja hinnata ajaloosündmusi- ja protsesse ning leida tõendusmaterjali ajalooallikast ja otsustada selle usaldusväärsuse üle.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus.

3. Õppesisu

EESTI AJALUGU MUINASAJAST KUNI 19. SAJANDI LÕPUNI. Muinasaeg. Muinasaja periodiseerimine. Suhted naaberriikidega. Muinasusund ja ristiusu levik. Muistne vabadusvõitlus. Keskaeg (vana-liivimaa). Vana-Liivimaa riigid. Jüriöö ülestõus. Eesti rahvastik ja majandusolud 14.-16.sajandil. Katoliku kirik Eestis. Reformatsioon Liivimaal. Liivi sõda ja selle tagajärjed. Uusaeg. Eesti Rootsi ajal. Kirik ja vaimuelu. Põhjasõda. Eesti pärast Põhjasõda. Balti erikord. Pärisorjuse kaotamine. Majanduslik areng. Elu-olu ja kultuur. Ärkamisaeg Eestis, selle tähtsus. Venestusaja reformid. Majanduslik ja poliitiline areng 19. ja 20. sajandi vahetusel. Professionaalse kultuuri kujunemine.

20. SAJANDI AJALUGU. maailm xx sajandi algul. Rahvusvahelised suhted XX sajandi algul. Euroopa suurriigid. Maailmamajandus. Elu-olu ja kultuur. Eesti Venemaa koosseisus. Esimene maailmasõda. Esimene maailmasõda Venemaal ja Eestis. Eesti iseseisvumine. Vabadussõda. Maailm sõdadevahelisel ajajärgul. Rahvusvahelised suhted. Majandus. Elu-olu ja kultuur. Demokraatiad ja diktatuurid. Eesti Vabariik. Teine maailmasõda. Maailm Teise maailmasõja eelõhtul. Eesti 1939-1940.. Sõjategevus Teise maailmasõja ajal. Teise maailmasõja tagajärjed. Maailm pärast teist maailmasõda. Külma sõda. Lääne tööstusriigid. Kommunistlikud riigid. Kolmas maailm. Eesti NSV. Maailm XX sajandi lõpul. Kommunistliku süsteemi lagunemine. Eesti taasiseseisvumine. Elu-olu ja kultuur.

4. Õpitulemused

Õpilane

- Tunneb Eesti ajalugu ja selle seoseid Euroopa ja maailma ajalooga;

- Mõistab ühiskonnas toimunud muutusi, arengu järjepidevust ajaloo vältel;
- Analüüsib lähiajaloo probleeme;
- Selekteerib, refereerib ning võrdleb erinevaid ajalooallikaid ja seisukohti;
- Suhtub kriitiliselt massimeedia informatsiooni;
- Esitab informatsiooni läbitöötamise tulemused suuliselt ja kirjalikult, arvestades autorikaitse põhimõtetega;
- Oskab töötada kaardiga.

5. Hindamine

Hinnatakse seoste leidmise ja loomise oskust, kronoloogia tundmist, oskust võrrelda ja hinnata erinevaid seisukohti ja tõlgendusi seoses vastavate ajaloo perioodidega, allikate võrdlemise ja kokkuvõtivate järelduste tegemise oskust, loogilise ülesehitusega, konkreetsetele näidetele tugineva ja isiklikku hinnangut sisaldava arutluse kirjutamise oskust ning iseseisva töö protsessi.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindegaga.

INIMESEÕPETUS

1õn

1. Eesmärgid

Inimeseõpetuses taotletakse, et õpilane omandab teadmised ja oskused, mis aitavad mõista iseennast ja teisi ning suhelda kaasinimestega, väärtustab perekonda inimeste kooselu vormina ja laste kasvukeskkonnana, tunnetab lähedastest inimsuhetest tulenavt vastutust, elab tervislikult, hoidub teadlikult ennast ja kaasinimesi kahjustavast käitumisest ning tunnetab sõpruse, armastuse ja koostöö osa inimsuhetes

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

INIMENE KUI SOTSIAALNE OLEND. Psühholoogia ja perekonnaõpetuse koht inimest käsitlevate teaduste hulgas. Inimese bioloogiline, psühholoogiline ja vaimne areng, inimese elukaar.

INIMESTE ERINEVUSED. Bioloogilised, psühholoogilised, vanuselised, põlvkondlikud, kultuurilised, usulised, rahvuslikud, soolised, isiksuslikud erinevused. Erinemine kui väärtus. Sallivus kaaslaste erinevuste suhtes. Sotsiaalsed hoiakud, stereotüübid, eelarvamused. Sotsiaalne tajus, isikutajus. "Mina"-pilt. Sotsiaalne küpsus. Tahe

TAJU JA TÄHELEPANU. Aisting ja tajus. Tähelepanu. Mälu. Tunded. Mõtlemine ja kõne. Meeleseisundid.

INIMISUHTED JA TUNDED. Suhted teiste inimestega. Armumine. Orienteeritus partnerile. Armastus.

ABIELU JA PEREKOND. Abielu ja perekond läbi ajaloo. Abieluküpsus. Abikaasa valik. Abielu- ja perekonna seadusandlik külg. Suhted ja rollid perekonnas. Kodu kui elukeskkond ja väärtus igale tema liikmele.

VANEMLUS JA LAPSED. Ettevalmistus vanemate rolli täitmiseks. Perekonna planeerimine. Lapsed kui väärtus. Lapse areng. Vanem lapse sotsiaalsete ja emotsionaalsete vajaduste rahuldajana. Üksikvanem. Puudega laps perekonnas. Lapsevanema vastutus.

PEREKONNA OSA IGA INIMESE ELUS. Perekond inimese elu erinevatel perioodidel. Lahkehelid perekonnas. Lahutus. Uus pere. Surm perekonnas. Kriisid pereelus. Õnnestunud pereelu kui väärtus. Lapse õigused ja kohustused. Terve, kindlustundega inimene, tugev perekond kui demokraatliku riigi väärtus.

4. Õpitulemused

Õpilane :

- Mõistab inimestevahelisi erinevusi ja teab erinevuste arvestamise võimalusi igapäevaelus
- Tunnetab iseennast teiste inimeste hulgas
- Tunneb ja oskab teha valikuid ja näha ette võimalikke tagajärgi
- Austab teiste inimeste õigusi ja omandit
- Mõistab perekonna osa üksikisiku ja ühiskonna elus
- Teab perekonna planeerimise võimalusi
- Teab abielu ja perekonna psühholoogilist, füsioloogilist, majanduslikku ja seadusandlikku külge, tunnetab oma vastutust iseenda ja oma tulevase perekonna ees.
- Tunnetab enda, kui lapsevanema ja kasvataja rolli
- Teab lapse arengu etappe

- Teab koduse kasvatuse põhialuseid
- Tunneb ja oskab kasutada enda, perekonna ja lapse õigusi ja kohustusi käsitlevaid seadusi

5. Hindamine

Hinnatakse õpilase teadmisi ja nende rakendamise oskust, mitte seisukohti ja hoiakuid – tuleb aktsepteerida õpilase isiklikku arvamust. Õpitulemuste kontroll toimub läbi suulise või kirjaliku küsitluse, praktiliste ülesannete ja tegevuste

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

ÜHISKONNAÕPETUS

2 õn

1. Eesmärgid

Ühiskonnaõpetus taotleb, et õpilane määratleb end Eesti ja Euroopa Liidu kodanikuna, märkab ja mõistab ühiskonnas toimuvaid protsesse ja nähtusi, seostab Eestis ja rahvusvahelises elus toimuvaid protsesse, väärtustab inimõigusi ja demokraatia põhimõtteid, teab kodanikuõigusi ning tunneb kodanikuvastutust, tunneb ühiskonna-alast terminoloogiat, kasutab teabe hankimisel erinevaid allikaid, oskab leida, üldistada, hinnata ja edastada ühiskonda puudutavat teavet, suhtub kriitiliselt massiteabesse ning osaleb diskussioonis ja suudab oma seisukohta kaitsta.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

ÜHISKONNA STRUKTUUR JA KUJUNEMINE. Ühiskonna tundmaõppimise vajalikkus. Riik ja rahvas. Ühiskonna struktuur: avalik sektor, erasektor ja kolmas sektor. Nüüdisühiskond, infoühiskond, teadmusühiskond.

ÜHISKONNA VALITSEMINE. Õigusriigi olemus ja tunnused. Võimude lahusus. Parlament. President. Valitsus. Maavalitsus. EV õigussüsteem.

KOV ülesehitus ja ülesanded. Demokraatlikud valitsemisüsteemid.

KODANIKE OSALEMINE AVALIKUS ELUS. Demokraatia põhiideed ja nende teostumine kodanikuühiskonnas. Valimiste funktsioonid ja korraldamine. EV Riigikogu valimiste süsteem. Erakonnad ja valimised (valimisnimekiri, valimisplatvorm, partei programm, propaganda). Valimistega seonduvad kodanikuõigused. Kodanikuaktiivsuse vormid. Erinevad huvid ühiskonnas ja nende realiseerimise viisid. Kodanikualgatus, selle eesmärgid, funktsioonid. Huvigrupid. Ametiühingud ja kutseliidu. Mittetulundusühingud. Riigi-ja kodanikukaitse.

MAJANDUS JA HEAOLU. Majandusressursid. Ressursside piiratus. Ühiskonna jätkusuutlikkus. Turumajandus. Ettevõtluse roll ühiskonnas Riigieelarve tulu-ja kulubaasi kujundamise üldpõhimõtted. Maksud, maksustamise põhimõtted. Aus maksumaksmine. Pere eelarve. Majandusarengu ja inimarengu seos. Ebavõrdsus ühiskonnas. Majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused. Sotsiaalkindlustus ja sotsiaalabi, sotsiaalkindlustuse põhimõtted Euroopas. Tööhõive, seda mõjutavad tegurid. Tööseadusandluse alused. Meetmed tööpuuduse vastu. Töötute sotsiaalne kaitse. Elukestev õppe tähtsus pikaajalises toimetulekus. Tarbijakäitumine, säästlik tarbimine.

RAHVUSVAHELINE KOOSTÖÖ JA JULGEOLEK EUROOPAS. Eesti ja tähtsamad rahvusvahelised koostööorganisatsioonid Euroopas: EN, EL, NATO.

4. Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb ja kasutab kontekstis ühiskonnaalast terminoloogiat;
- tunneb demokraatlikku valitsemise süsteemi ja põhimõtteid;
- teab oma põhiseaduslikke õigusi ja kohustusi ning toimib demokraatia põhimõtteid arvestades;
- määratleb oma koha ja võimalused kaasaja maailmas, osaleb ühiskonnaelus; oskab suhelda riigi- ja omavalitsusasutustega;
- selgitab tänapäevase turumajanduse põhimõtteid; maksustamise eesmäärke, üksikisiku õigusi ja kohustusi seoses maksudega;
- hindab oma võimalusi, õigusi ja vastutust tööturul, kavandab edasiõppimist ja karjääri, teeb otsused enda suutlikkust ja ressursse adekvaatselt analüüsides ja tegevuse tagajärgi prognoosides;
- hindab ressursside piisavust, tarbib säästlikult, tunneb oma õigusi ja vastutust tarbijana;

- mõistab, mis on üleilmastumine, toob näiteid;
- nimetab peamisi rahvusvahelisi organisatsioone ja selgitab nende tegevuse eesmäärke;
- oskab leida sotsiaal-poliitilist ja majanduslikku teavet, seda süstematiseerida ja kasutada.

5. Hindamine

Hindamisel eristatakse kolme saavutustasandit: omandatud ainealased teadmised, omandatud sotsiaalsed oskused ja aktiivne ja vastutustundeline kodanikuosalus.

Hinnatakse nii teadmisi kui oskusi. Osalusoskuste hindamisel tuleb arvestada klassi üldise tasemega ja igäihe tulemusega sellel foonil.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindegaga.

MUUSIKA

1 õn

1. Eesmärgid

Muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane hindab muusikat kui kultuuriväärtust indiviide ja ühiskonna arengus, kujundab valmisoleku ühiseks muusikategevuseks, kujundab tervikpildi kultuuri arengust ning oskab erinevaid kultuure mõista ja hinnata, oskab muusikat kriitiliselt ja valivalt kuulata ning hinnata, omandab teadmisi muusikaajaloost tuntud heliloojate loomingu kaudu, rakendab põhikoolis omandatud muusikaalaseid teadmisi ja oskusi, rikastab tundeelu muusikaelamuste kaudu: külastab kontserte ja muusikalavastusi, oskab oma arvamusi põhjendada.

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3. Õppesisu

VANAAEG Vanad kultuurrahvad ja muusika. Vanakreeka ja Vanarooma mütoloogia ja muusika (tragöödia, komöödia).

KESKAEG Ülevaade ajastust ja muusikast. Romaani ja gooti stiil. Kristlus kui Lääne-Euroopa kultuuri arengu tugevaim mõjutegur. Vaimuliku muusika areng. Gregooriuse koraal.

Polüfoonilise mitmehäälsuse teke. Liturgiline draama. Müsteerium. Rändlaulikud. Rüütlipoeesia. Pillid.

RENESSANSS Ülevaade ajastust ja muusikast. Humanism, protestantism, vastureformatsioon ja muusika. Missa. Ilmalik laul ja seltskonnamuusika. Madrigal. Homofoonilise mitmehäälsuse teke. Protestantlik koraal. Heliloojad ja juhtivad muusikamaad. Palestrina. Orlandus Lassus.

BAROKK. Ülevaade ajastust ja muusikast. Ooperi teke. Oratoorium (kantaat, passioon). Instrumentaalmuusika: concerto grosso, soolokontsert. Juhtivad muusikamaad ja heliloojad: Vivaldi, Bach, Händel.

KLASSITSISM Valgustusajastu iseloomustus. Instrumentaalmuusika areng – ansamblid, orkestrid. Sonaat vormi ja žanrina. Sümfoonia. Kontsert. Keelpillikvartett. Ooperi areng. Viini klassikud – Haydn, Mozart, Beethoven.

ROMANTISM Romantismi ideed ja rahvuslus. Instrumentaalmuusika areng. Programmilise muusika teke. Sümfooniline poeem. Soololaul. Miniatuursed žanrid: etüüd, prelüüd, nokturn, tantsud. Lavamuusika (Ooper, operett, ballett). Juhtivad muusikamaad ja heliloojad. Schubert, Berlioz, Chopin, Liszt, Verdi, Tšaikovski. Grieg. Sibelius.

20. SAJANDI MUUSIKA Ülevaade ajastust ja muusikast. Operett. Muusikal. Filmimuusika. Hilisromantism. Mahler. Debussy. Ekspressionism. Schönberg. Neoklassitsism. Stravinski. Sümfooniline jazz. Gershwin. Avangardism. Cage. Postmodernism. Pärt.

EESTI MUUUSIKA . Rahvalooming. Regivärsiline rahvalaul. Uuem rahvalaul. Laulupidude traditsiooni algus: Kunileid, Saebelmann, Thomson, Hermann. Esimesed professionaalid: Härma, Tärnu. Tobias, A. Kapp. Eesti professionaalsed heliloojad. Rahvusliku koorimuusika rajajad: Saar, Kreek. Rahvusliku instrumentaalmuusika rajaja Eller. Rahvusliku lavamuusika rajajad E. Aav, Tubin, E. Kapp, Tamberg. Eesti modernism 1956–1970. Heliloojad Ernesaks, Tormis, Pärt, Tüür, Sisask. Eesti tuntumad muusikakollektiivid, interpreedid, dirigendid. Muusikafestivalid.

POPULAARMUUSIKA AJALUGU. Populaarmuusika juured. Spirituaalid, bluus, kantri ja western, ragtime, dixieland. Jazz-muusika, selle arenguetapid: new orleansi jazz, ragtime, dixieland, sving, bebop, cool jazz, hard bop, scat-laul, free jazz, jazzrock. Rock'n'roll, pop- ja rokkmuusika (E. Presley jt). 1950. a popmuusika: rhythm and blues, rock'n'roll. Briti biitmuusika (The Beatles jt). 1960. a teise poole must popmuusika: soul, funky. Must popmuusika 1970. a (S. Wonder jt). 1960. a teise poole psühhodeeliline rokkmuusika. 1970. a rokk- ja popmuusika: intellektuaalne rokk, hard rock, heavy rock. Reggae. Disko. Punk (new wave jt).

4. Õpitulemused

Õpilane:

- oskab määratleda ja iseloomustada eri ajastute muusikat;
- teab ajastute tuntumaid heliloojaid ja nende teoseid;
- teab olulisi muusikaalaseid termineid ja oskab neid kasutada;
- oskab koostada muusika-alaseid referaate;
- laulab vastavalt oma vokaalsetele võimetele;
- hindab muusikat kui kultuurinähtust.

5. Hindamine

Ainevaldkonna hindamise aluseks on püstitatud õpitulemuste omandamine.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

KUNST

1 õn

1. Eesmärgid

Kunstiõpetusega taotletakse, et õpilane omandab teadmisi kunstiliikidest ja nende arenguloost, õpib tundma visuaalsete kunstide väljendusvahendeid, õpib vaatlema ja hindama kunstiteoseid, kujundab oma kunstimaitset ning arendab kujutlusvõimet, vaatlusvõimet ja abstraktset mõtlemist.

2.Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3.Õppesisu

KULTUUR JA KUNST.

KULTUURI JA KUNSTI MÕISTE. Kunst ühiskonnas ja selle erinevad käsitusviisid. Kunsti liigid (mõisted ja kirjeldus).

ÜLDINE KUNSTIKULTUURI AJALUGU. Kunsti tekkimine ürgajal. Idamaade ja antiikkunst. Mesopotaamia ja Egiptus, Egeus ja Kreeka, etruskid ja Rooma. Varakristlik, Bütsantsi ja Vana-Vene kunst. Romaani ja gooti kunst. Renessanss, barokk ja rokokoo. Klassitsism ja romantism. Realism. Naturalism ja impressionism. 20. sajandi I poole kunst enne ja pärast Esimest

maailmasõda: postimpressionism, sümbolism, juugend / *art déco*, kubism, ekspressionism, sürrealism. 20. sajandi II poole kunst: modernism ja postmodernism, popkunst, kontseptualism, hüperrealism, installatsioon, tegevuskunst, kineetiline kunst.

KUNST EESTIS. Kunst Eestis keskajast 19. sajandini. Baltisaksa kunst. Sajandivahetuse kunst. Kunst nõukogude okupatsiooni ajal. Kunst taasiseseisvunud Eesti Vabariigis. Kaasaegne Eesti kunst. Eesti arhitektuur. Kunstistiilid Eesti ehituskunsti (gootika, renessanss, barokk, klassitsism, eklektika, juugend). Esimese maailmasõja järgne ehituskunst: rahvusromantiline stiil, funktsionalism, orgaaniline arhitektuur jne. Arhitektuurimälestiste kaitse. Tallinna arhitektuur. Eesti rahvakunst ja rahvakultuur.

4. Õpitulemused

Õpilane:

- tunneb huvi kunstiloomingu vastu;
- tunneb kunsti liike ja teab olulisemaid kunstialaseid mõisteid;
- teab visuaalse kunstikultuuri arenguloo perioode, stiile ja kunstivoole;
- teab silmapaistvamaid Eesti kunstnikke.

5. Hindamine

Õpilaste teadmiste ja oskuste kontroll toimub nii suuliste vastuste kui kontrolltööde tulemuste põhjal.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindega.

KEHALINE KASVATUS

3 õn

1. Eesmärgid

Kehalises kasvatuses taotletakse, et õpilane omandab aktiivse eluhoiaku ja tervisliku eluviisi ning on kehaliselt arenenud omandab teadmised, oskused ja harjumused iseseisvaks tervistavaks sportimisharrastuseks omandab igapäevaeluks ja kutsetöök kehalise tegevuse ohutustehnika ja esmaabi omandab käsitluse tervisespordist kui ühiskonna kultuuri osast

2. Nõuded mooduli alustamiseks

Põhiharidus

3.Õppesisu

KEHALISTE HARJUTUSTE MÕJU ORGANISMILE. Iseseisvaks sportimiseks vajalike teadmiste andmine - kehalise koormuse planeerimine, taasutmine, lihtsamate spordivigastuste esmaabi, tervislik toitumine ja karastamine

VÕIMLEMINE. Rühti korrastav ja treeniv võimlemine, aeroobika

KERGEJÕUSTIK. Kiir- ja pikamaajooks, Cooperi test, harjutused hüppevõime arendamiseks, viskeharjutused, jooksuvõistlused

SPORTMÄNGUD. Korvpall. Võrkpall. Jalgpall. Saalihoki. Põhiliste mänguelementide tehnika.

ÜLDKEHALINE ETTEVALMISTUS. Kehaliste võimete arendamine, jõu ja venitusharjutused, USA sõjaväetest

UJUMINE. Erinevad ujumisstiilid ja ohutusnõuded ujumispaikades

4.Õpitulemused

Õpilane teab

- Kehaliste harjutuste mõju organismile
- Õpitud spordialade põhialuseid, võistlusmäärusid ja oskussõnu
- Soojendus- ja lõdvestusharjutuste tähtsust vigastuste vältimisel
- Õpitud spordialade ohutusnõudeid
- Sagedamini esinevaid spordivigastusi, nende põhjusi ja esmaabi
- Iseseisva harjutamise põhimõtteid
- Organismi karastamise võtteid ja nende mõju organismile

Õpilane oskab

- Tegeleda iseseisvalt õpitud spordialadega
- Arendada oma kehalisi võimeid
- Joosta erinevasempos
- Harjutada jõusaalis
- Valida harjutuspaiku, aega ja varustust sõltuvalt väliskeskkonna tingimustest ja treeningu iseärasustest
- Anda esmaabi spordivigastuste puhul
- Organiseerida võistlusi

5.Hindamine

Hindamise aluseks on õpilase individuaalsete omaduste alusel tunnist osavõtu arvestamine, samuti kergemate normatiivide püstitamine vastavalt võimetele ja nende täitmine, samuti hinnatakse grupitööst osavõttu ja iseseisvat harjutamist.

Moodul lõpeb kokkuvõtva hindegaga.

6. Õppebaas

Vajalikud rajatised

- renoveeritud tallikompleks, millesse kuuluvad
- tall 24 boksikohaga
- maneež mõõtudega 28 m x 40 m
- õppeklass
- olmeruumid sh. 2 riietusruumi
- varustuse ja söödaruumid
- võistlus- ja treeningväljak

Õppetöös kasutatavad vahendid

- sadulad ja sadulakomplekti kuuluvad vahendid
- päitsed ja talutusnöörid
- valjaste komplektid
- korderihmad ja -piitsad
- turvavestid ja -kiivrid
- hobuste puhastustarvikud
- kabjhooldustarvikud
- jalakaitsevahendid – pinded ja kaitsmed
- hobusetekid
- rakkehobuse varustus ja veokid
- kaheteljeline hobuseveotreiler
- allapanu- ja sõnnikuveo traktor
- käsikäru
- kühvlid ja hargid bokside puhastamiseks
- talli ja olmeruumide koristustarvikud

Üldainete ja majandusainete õpetamiseks on kaasaegsed õppeklassid ja arvutiklass.

7. Põhi- ja valikmoodulite õpetajad

Õpetajad	Õpetatavad moodulid	Haridus	Kvalifikatsioon
Kati-Hannele Leutonen	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika. Hobuste kasutamine ja ratsutamise algõpetus. Noorhobuse õpetamine ja ratsastamine.	Kesk-eri	Ratsutamistreener III tase
Mirja-Mai Urve	Hobuse anatoomia, füsioloogia ja psüühika. Hobuste pidamine Hobuste valik ja aretus	Kõrgem	Vanemõpetaja,
Ulvi Martin	Hobuse tervishoid ja karja taastootmine	Kõrgem	Veterinaar- günekoloog
Aive Kupp	Majandus ja ettevõtlus Äriplaan	Kõrgem	Õpetaja-metoodik
Katrin Vreimann	Arvutiõpe ja asjaajamine	Kõrgem	Vanemõpetaja
Ene Takk	Töökeskkonna ohutus ja tööseadusandlus	Kõrgem	Vanemõpetaja
Lea Püss	Erialane võõkeel	Kõrgem	Õpetaja
Elli Lettens	Erialane võõkeel	Kõrgem	Õpetaja
Ruth Türk	Suhtlemine ja klienditeenindus	Kõrgem	Täiendkoolituse osakonna juhataja
Hele Kingisepp	Hobuvarustus ja ratsutamisrajatised, nende hooldamine Hobuste hooldus, tallitööd	Kutseharidus keskkooli baasil	Juhendaja-tallimees
Kaja Vessart	Rohumaaviljelus ja söödatootmine	Kõrgem	Õpetaja
Malle Einaste	Ratsasport	Kõrgem	Ratsutamistreener, ratsaspordikohtunik
Urmas Saks	Rakendid ja rakendisport	Keskharidus	Urmas Saksa Hobused FIE
Siim Nõmmoja	Treenerikoolitus	Kõrgem	Eesti Ratsaliidu peasekretär

Tiit Siiboja	Sepatööd	Kõrgem	Veterinaar
Siiri Nõva	Tallichitus	Kõrgem	Arhitekt
Martin Kivisoo	Hobuturism, hobumatka juhtimine	Kõrgem	Tihuse Hobu- turismitalu juht
Veikko Metsar	Liiklusõpetus	Kutsekeskh.	õpetaja
Koida Mölder	Karjääriõpetus	Kõrgem	vanemõpetaja